

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА

ФРАГМЕНТАРИУМ. БЕСКОНАЧНОСТ. ИВЕРЈЕ.
ПРЕТЕК. Књижевни погледи

Оснивач, уредник и издавач
Мирослав Лукић, 11000, Београд,
Сердар Јанка Вукотића 1 / 13

Умјетносћ махаџонија је, према речима Бориса Пиљњака, умјетносћ ствари које су преживеле своје мајсторе и сојственике.

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА - шај, позајмлени, ојшћи, наслов, на најбољи и најсажећији моџући начин означава сушћину свеџа оноџа шћо је ушло у сћоменушћи Ојус, у све оно шћо је, шћоком првих њедесетћак џодина живошћа, написао шћворац шћоџа Ојуса.

Кулћура и цивилизација џушћају једна друџу.

Као шћић лаж џушћа халајљиво све, истћину, ња и живошћ.

Треба ли шћаксашћивно доказивашћи све шћо?

Умјетносћ махаџонија је надживела све, џосћодо, кулћуру и лишћерашћуру! Лажи, мноџо лажи. Поколења и векове. Заблуде, њожаре и мржњу...Рашћове и шћраџедије. Умјетносћ махаџонија је надмоћна, надмоћнија од кулћуре и цивилизације, и без речи уме да саошћишћи мноџе истћине, џорке и болне...

1 - 2

2001

УМЕТНОСТ МАНАГОНИЈА

Књижевни часопис : зоне преливања

Оснивач, уредник и издавач
Мирослав Лукић, 11000 , Београд,
Сердар Јанка Вукотића 1 / 13

*

Припрема и штампа
Студио српских библиофила
Бела мануфактура Press
Мишљеновац (*Кућа Лукића*)

*

Годишња претплата
(најсигурнији начин набавке)
за појединце : **750** дин.

за правна лица : **1300** дин

За иностранство и бивше југословенске републике

50 ДМ

Новац појединци могу послати новчаном упутницом на адресу
издавача.

Правна лица уплаћују на на жиро - рачун издавача код
ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд : **40803 - 625 - 9 - 7550**
- **8888 - 43889923**

(за назнаком за часопис "Дрво живота")

Наши поручиоци из Аустрије, Белгије, Бразила, Велике Британије,
Чешке Републике, Данске, Француске, Италије, Јапана, Кине,
Словачке, Кипра, Луксембурга, Швајцарске, Шведске, Холандије,
Шпаније, Мађарске, Словеније, Грчке, Пољске годишњу претплату
шаљу међународном поштанском или телеграфском упутницом уз
пуне адресне податке издавача и уредника на девизни рачун код
ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд
број : **100059797**

*

Цена појединих бројева часописа према договору.

*

*Рукописе или дискете са укупаним прилозима слајти на адресу
издавача и уредника.*

**Текстови, из овог часописа, могу се препштампавати, али -
упозоравамо - са изричитим дозволом уредника**

САДРЖАЈ

<u>DNEVNIK PISCA</u> Александар БЛОК ИЗ ДНЕВНИКА И БЕЛЕЖНИЦА 1901 - 1921	5
<u>FABRIKA LUTAKA GRUPULEKS</u> <i>(Архив одбијених рукописа)</i> Мирослав Лукић	6
TARTUF (Антимемоари лажног библиотекара) СКУПЉАЧИ ПЕРЈА, ПАБИРАКА И ИВЕРЈА Поводи. Преписка. Расправе	6
LEGURA FRMOSA ДВЕ ХИЉАДЕ И ЈЕДНА ГОДИНА ЋУТАЊА (Невидљиво у видљивом) (UMETNOST MANAGONIJA, 1)	25
PLUS ULTRA	30
<u>ANAMNEZA > ANABAZA > ANABIOZA.</u>	
<u>ARGUSOVE O^I</u> Vladimir Jagli-i}	36
<i>Ране песме (1980 -1989)</i>	36
Бранислав ЧЕГАЊАЦ ИНИЦИЈАЦИЈА. (Апостолат зебње)	104

^ETVRTA DIMENZIJA . Kwi'evni pogledi 106

Мирослав Лукић : **КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ**, Sectio Caesarea, Paris - Freiburg - Ве~ (библиофилско издање песникових пријатеља у расејању), 2001. година, стр. 116 (С. Иг. Митровић)

106

RESUME

108

Невидљиви saveznik, ~italac

Александар Лукић, Саватије Иг. Митровић, Батрић Церовић : **НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ**, Edition Sectio Caesarea, Paris, Мобаров институт, Београд, 2000. - Т. Д. Б. Д. С. Б.110

PLUS ULTRA

Дијана Кожовић : **ПРЕДЕЛИ**, изложба слика и акварела (Библиотека "Вук Караџић" - Звездара, Мала галерија "Миљковић", Београд, Булевар краља Александра 298, 19. април - 10. мај 2001) (Програм "Један сликар - један песник) (М. Л.)...117

Bele{ke. Oglasi 119

КАТАЛОГ УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА

И ДРУГИХ ИЗДАЊА *Мобаровоџ инсџиџиуџа / Завейина*

Оглас : Studio PeAeF 132

Александар БЛОК

ИЗ ДНЕВНИКА И БЕЛЕЖНИЦА 1901 - 1921

1901

< Септембар >

Бележница

Када се сродно додирне са сродним у вековима, увек произилази мистично. Тако се Пушкин додирује с Петром. Када он заподева о Петру - одмах звучи тајанствено. Тако и прави хришћани, када се срећу с Христом - Достојевски у учењима старца Зосиме (и сви Карамазови!). "Овде је тајна", јер суштински сродно додирнувши се са сродним кроз векове и, као облаци који су се сударили, производи муњу. Постоје неки други светови.

*

Одредити општи смер француске нове поезије (А. Енгелгардт и др.), указујући на њихове очево - одредити начела нове поезије код нас (источнике - Фета, Тјутчева, Соловјова, идеје), као потпуно самобитне, изазване потребама нашим историјским и другим. Разлучити нову поезију уопште од посебности декаденства.

(Наставиће се)

(Превод М. В. - Л. - Према : Александр Блок : Собрание сочиненија в шести томах; Ленинград, "Художественнаја литература", 1982 ; т. 5, стр. 79)

FABRIKA LUTAKA GRUPULEKS

(Архив одбијених рукописа)

TARTUF

(Антимемоари лажног библиотекара)

СКУПЉАЧИ ПЕРЈА, ПАБИРАКА И ИВЕРЈА

Поводи. Преписка. Расправе

" Писац узалуд тражи да му се диве због дела. Глупаци се понекад диве, али то су глупаци. Људи који имају духа носи у себи семе свих истина и свих мишљења, ништа им није ново; они се мало диве, они одобравају".

Ла Бријер, Карактери, Просвета, Београд, 1953, стр. 65

Нисам сачувао копије писама која сам написао током последњих тридесетак година; доста писама оригиналних, упућених мени, сачувао јесам, али она нису за објављивање, барем не док су у животу они који су их написали. Писма, која следе, сачувао сам, на једном од фајлова. Објављујем их нешто скраћена, јер им је "место за чување" много сигурније овде, него у компјутеру...

I

1.

Београд, среда 11. новембар 1998.

Драги Владимире Јагличићу,

Једно сам Ти писмо написао средином августа, све ишчекујући да се појаве друга допуњена и проширена издања АРХИВА У ОСНИВАЊУ, Музеја Немогућег Ратара и целовита РАЈСКА СВЕЋА, али те се књиге тек штампају, и ваљда ће да изађу коначно после Светог Аранђела. Знам да си нестриљив, и зато Ти шаљем фотокопију текста о Твојој одличној књизи НЕПОВРАТНО.

Враћам Ти и примерак АНТОЛОГИЈЕ - извини што сам оволико окаснио.

У ствари, помало сам прижељкивао да се сусретнемо на овогодишњем Сајму књига.

Наравно да ми је жао, верујем колико и Теби што текст о НЕПОВРАТНОМ "Политика" није хтела да објави чим сам га послао, а то је било пре толико месеци. Пејчић ми је саветовао да КР пошаљем текст о НЕПОВРАТНОМ, нисам то учинио јер : а) тамо никога не знам, б) штампа се у ограниченом тиражу, а за Тебе треба да чује што већи број људи.

Хвала Ти за оне књиге које си ми послао (руске преводе) ; кад будем стигао написаћу шта мислим о њима.

Шаљем Ти мој нови роман "ТРГОВЦИ СВЕТЛОШЋУ" ; места која сам прецртао и исправио у одштапаном примерку (а таквих је мало), промакла су. Желим да имаш ту књигу - то је мој талисман, Теби. Теби могу рећи : Никада овог и оваквог романа не би било да претходно није завршена РАЈСКА СВЕЋА. РАЈСКА СВЕЋА је најобимнија песничка књига уопште икада објављена на српском језику : у њу су ушле свих пет књига АРХИВА У ОСНИВАЊУ, плус 3 књиге које су ми у своје време (1972, 1978) , одбили М. Павловић, С. Раичковић и Иван Лалић. Затим, у оквиру "Златног Расуденца" додато је нових 22 песме (везани стих) и још неколико песама на крају. Књига има преко 338 стр. великог формата; стихови су сложени двоколонално (величина слова је 11 пинта) : дакле , преко 20 000 стихова. Да се РАЈСКА СВЕЋА одштапа у формату Твоје књиге НЕПОВРАТНО, и таквом величином слова, имала би око 1000 стр. Та књига ће бити за Тебе, верујем изненађење, и због једне околности ће Те нарочито и обрадовати. Први примерак ћеш добити Ти.

Изашао је и обимни АЛМАНАХ, на преко 500 стр. великог формата, атак на машту и на жабокредину наших часописно-зборничко-торовских прилика. Вратио сам га на дораду, због неких грешака које су се поткрале.

Нисам заборавио : ону књигу о Шекспиру, песничку, дугујеш анђелима и мени! Волео бих да је напишеш, створиш.

Тренутно радим на редиговању своје АНТОЛОГИЈЕ ФЕНИКС - то је позамашно.

Ишла је још једна књига есеја, о несрећном песнику С. Митићу, коју је приредио пожаревачки песник С. Ристић, која се отвара есејом др Јеротића, затим ту су есеји С. Игњатовића, Ристића, Д. Матића и мој коначно заокружен есеј РЕКВИЈЕМ, на крају.

Владимире, немој да Те преваре "Трговци светлошћу" : и они коју

су то објавили не знају шта су објавили, и они који то хвале (а и они који ће то кудити, кад узавре страсти око избора НИНовог романа године) , у великој су заблуди, јер књигу читају као бајку, а она је сасвим другачији заокрет, не само у локалној домаћој тзв. српској, него и у европској књиж.Итд.

Јави се, Владо, кад за то осетиш потребу ; извини још једном због кашњења, поздрави супругу и децу...

2.

Веома уважени Миодраже Павловићу,

Ево шаљем Вам, пошто Александар није стигао да Вам донесе ЛИТУРГИЈУ (први роман-литургију на свету, колико ми је познато) , као и један мој нови роман, који је верујем један плодан синтетички заокрет у целокупној нашој прози. Још ће моје неке књиге изаћи ускоро, а и АНТОЛОГИЈА ФЕНИКС следеће године, ако Бог да.

Желим Вам добро здравље, на првом месту и упркос свему. Радујем се због Ваших Сабраних дела (не знам да ли сте видели тај мој есеј у Савременику, где сам ја јавно затражио објављивање Ваших Сабраних дела) . Нисам стигао да видим Ваше најновије књиге у издању КР, али ћу сигурно гледати да их потражим. (.....)

Обрадовће ме, ако Вас подстакне мој роман ТРГОВЦИ СВЕТЛОШЋУ да о њему нешто напишете, али ја то од Вас не могу да тражим...

Примите мој срдчан поздрав,

М. Л.

Београд, среда 11. 11. 1998.

3.

Београд, 11. 11. 1998.

Драги имењаче, Мирославе Тодоровићу,

Ево тек данас добих примерке ауторске, и један Ти од њих шаљем.

Довољно си паметан да све то прочиташ на свој начин, а ако те књига понесе, одмах и напиши свој утисак. Немој да те заваара прво читање : уопште није реч о бајци, напротив.

Јави ми се.

Кад будем оно урадио, послаћу Ти. Дај ми времена.

Запловио сам у неке послове из којих треба да се искобељам некако.

Исправке у одштапаном примерку су моје - исправке грешака које су се поткрале : хвала Богу тако их мало има!

С поштовањем,

М. Л.

4.

Београд, понедељак , 25. 1. 1999.

Веома поштовани Краговићу,

Већ од новембра покушавам да Вам се јавим, али изгледа да је успоставити телефонски контакт са Вама мало већа уметност, него написати антрополошки роман! Или нисте ту, или сте ту, па имате преча посла. Или ме једноставно преслишавају : шта то хоћу да Вам кажем?

Живимо у истом граду, а као да смо на два краја исте планете, па ето, писмо му дође као једини облик могуће комуникације.

Жалим, што Вам нисам писао одмах после Сајма књига.

ГРУПНА ПРОМОЦИЈА на штанду ВЕРЗАЛА на Сајму књига, беше нешто што ме је фрапирало : нешто дилетантско и аматерско, одбојно. Имали сте довољно лепо одштапаних књига, да се о свакој, или

барем о најважнијим издањима, могла рећи сувисла реченица. Зашто није?

Током зимског школског распуста био сам у завичају, пожаревачком крају. Искористио сам прилику, успут, да обиђем бензинске пумпе ЈУГОПЕТРОЛА, у Пожаревцу и Кучеву. На моје велико чуђење, тамо, осим Ваше и Јарине књиге - нема ТРГОВАЦА СВЕТЛОШЋУ! Шта то значи и колико је то паметно?

Људи који ме тамо познају и који су чули да су изашли ТРГОВЦИ питају зашто нема : шта да им кажем?

Ја сам на Сајму видео, одмах, док смо седели за столом, да у Каталогу нема податка о ТРГОВЦИМА. Мени то не смета, али : како ће Те обавестити евентуалног куца да сте објавили ТРГОВЦЕ ако нема податка у Каталогу?

ВЕРЗАЛ је писцима романа из своје продукције организовао - промоције, што је добро.

За све је организовано, осим за ТРГОВЦЕ СВЕТЛОШЋУ.

Лепо је што сте све три књиге предложили за НИН -ову награду, видели сте исход.

Ако нисте, шаљем Вам једну од листа - фотокопију.

Не знам да ли сте пратили акцију ВЕЧ. НОВОСТИ : Југословенски критичари бирају књигу године.

Ја сам видео 11 наставак листе, па Вам шаљем и ту копију.

Ја о књижевним наградама имам своје мишљење. Знам како се додељују. Није о томе реч.

Ти људи који седе у жиријима, су од крви и меса, подложни свему : они наравно, поред књижевног домета једног дела, "гледају" и какав је однос издавача према писцу...

Драги Краговићу, ја Вам морам то рећи, да не бисте били у дилеми : Ми смо се два пута у животу видели, једном када смо потписали уговор, други пут на Сајму књига. И први и други пут, Ви сте на мене оставили утисак. Учинило ми се да сте човек који жели да направи једну од најбољих издавачких фирми на Балкану, фирму која ће живети од књиге и за књигу, од добрих књига. Сјајно сте кренули и најгрубље речено, за неколико месеци успели сте да формирате цепену књигу , јефтиних и пробраних књига, спајајући класична дела са новим гласовима из домаће књижевности. Отворили сте књижаре, и оне мобилне, али какви су ефекти?

Зашто сте посустали?

Зашто не осмислите маркетинг? Зашто коначно фирму не поставите на ноге?

Зашто не правите, у књижарама, промоције објављених књига : Црњанског, Андрића, Петровића? Старији читаоци знају ко су ови писци, али - млађи - средњошколци, Ваша циљна публика, не знају довољно о њима. Из културолошких разлога треба то чинити.

Видим да сте, пре неколико дана, организовали у новоотвореној књижари да Г - ђа Рибникар потписује примерке своје књиге.

Питам Вас : зашто то исто не организујете и за друге живе писце? За Игњатовића, за мене?

За мене сте имали посебан разлог да то учините : мој роман се пласирао високо (можете видети из ових копија које Вам шаљем) : без и трунка Ваше маркетиншке подршке.

Знате , Краговићу, и лоше књиге продаје добра, или агресивна реклама. Али она је потребна и добрим књигама. Добро осмишљена реклама враћа стоструко. Помислите, колико бисте добили да сте уложили у моју књигу онолико рекламе колико сте уложили у књигу Ј. Рибникар!

Ако Ви већ нисте стигли да прочитате ТРГОВЦЕ, уважите шта о томе други компетентни мисле.

Дали сте ми реч да ћете бринути о животу књиге ТРГОВЦИ СВЕТЛОШЋУ, међутим, шта се догодило?

Видели сте шта је у децембру радила НАРОДНА КЊИГА кад им се учинило да Александар Петров може бити фаворит : за две- три недеље организовали су низ књиж. вечери. То је оно што продаје књигу!

Ја Вам пишем због два разлога.

(.....) маркетинг Вам шкрипи. (...)

(...) Подценили сте ми, Ви или Ваша маркетиншка служба - вероватно зато што на време нисте прочитали ТРГОВЦЕ ; то се дешава. Или ако постоји неки други разлог, слободно га реците - прекинућемо сарадњу, и нећу од тога направити фрку.

Ни данас, понављам, у Пожаревцу или Кучеву, у мобилним књижарама моје књиге - нема. Ја могу рећи : Па, добро, књига је објављена у пристојном тиражу, добио сам хонорар, и шта ме брига, када ће и да ли ће се продати. Међутим, ја не могу тако да размишљам, јер знам да сам написао - књигу која може имати више издања. Од тога би првенствено ВЕРЗАЛ имао користи, зар не?

Књига је, моја, сама за себе учинила више него што је ВЕРЗАЛ учинио, и то је најпросто нешто што више не смем да прећуткујем од себе и од Вас!

Из тога морамо извући нужне поуке, и Ви, ВЕРЗАЛ и ја!

Други разлог због кога Вам пишем је ауторски : завршио сам нови роман КУЋА СВЕТИХ РАТОВА, који је органски наставак ТРГОВАЦА СВЕТЛОШЋУ, реч је о истом јунаку. Књига је нешто мањег обима, око 10 шт. табака, и по мојој оцени, барем је једно десет копаља боља од претходне. То је пре свега, прича о нечем универзалном и загонетном ; антрополошки роман. Морам бити искрен до краја са Вама и рећи Вам : и ТРГОВЦЕ и КУЋУ СВЕТИХ РАТОВА, као и трећу која следи, на којој радим, писао сам - друкчије од свих мојих претходних романа : за свет. Првенствено за свет. (...) Знам какву сам књигу написао, када је реч о КУЋИ - таквих у овој литератури нема, нити ће је ускоро бити. Ја имам 49 година и немам достојног "изазивача" у овој литератури, Ви то морате знати! Ја нисам ни сујетан ни уображен човек и ништа више не смем препустити омашци, грешки или случају. Ако можете да ту књигу - то су моји услови, објавите до краја априла, или најдаље до средине маја 1999. године, уз уобичајену маркетиншку подршку као и за све Ваше ауторе, онда Вас молим да се јавите до средине фебруара. Центлменски је и природно да прво Вама понудим КУЋУ СВЕТИХ РАТОВА, пре свега зато што је она органски наставак ТРГОВАЦА. Што и чиним. Чекаћу Ваш одговор до средине фебруара, до 16. фебруара 1999. године.

(...) Жао ми је што сте, Ви или неко други у ВЕРЗАЛУ, направили почетничку грешку са ТРГОВЦИМА, за које ни сада није касно да се исправи. Нисам Вам писао о лепим стварима, а било их је : непознати за мене читаоци тражили су мој телефон од неке службе информација 812 или тако нешто и јављали ми се : то је изузетна ствар, омогућили сте је индиректно објављивањем ТРГОВАЦА. Један од читалаца, неки правник и архитекта, који је до моје књиге дошао од свога брата лекара који ју је случајно купио на Сајму, одушевљен ТРГОВЦИМА, понудио ми је да ми сагради камену кулу! Итд. Међутим, нећу о томе, јер то има наличје медаље, то да је Ваша маркетиншка служба недорасла оном што има у рукама... (...)

Примите мој срдчан поздрав!

5.

У Б - гду, 16. 2. 1999.

Драги Владимире Јагличићу!

Мислио сам да Ти се јавим раније, али сам чекао да стигну из штампарије примерци књига које Ти шаљем.

Било би ми драго, ако би написао приказ РАЈСКЕ СВЕЋЕ, критички, наравно.

Не могу Ти послати обе антологије, НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ и АНТОЛОГИЈУ ФЕНИКС, које су такође стигле.

Кабасте су, огромне.

Позивам Те, ако допутујеш у Београд, на кафу или на пиће, да их погледаш, да их, можда, фотокопираш, ако Ти се учине вредним имања.

Атологија ФЕНИКС ће бити пуштена у продају тек средином пролећа, значи, можеш је видети само код мене следећа 2 месеца. Заступљен си у обе.(...)

Ја радим у ОШ Михаило Петровић Алас, Јованова 22, Библиотека, свакога дана, осим суботе, од 9 - 14 ч. Телефон Школе је (011) 623 - 257.

Прими срдачан поздрав,

М. Л.

6.

Књижара ОРФЕЛИН
Гимназијска 2
21000 Нови Сад
П. фах 96

Г. Василије Јовановић

Господине,

Управо сам Вам послао тражене антологије као штампане ствари. Надам се да ће бити у Вашим рукама пре овог писма. Цене су исписане на првим страницама - књижарске.

Дао сам Вам те примерке, последње узгред буди речено, по

изузетно повлашћеној цени, испод цене, зато што су то били последњи примерци за продају. Известан део тиража ми је отишао до врага у ратној пометњи, али ваљда ће дати Бог да дође до другог издања кроз неко догледно време.

Пишем Вам због друге ствари. Поседујем делове тиража својих књига, које бих Вам радо послао у комисиону продају (наравно, ако сте заинтересовани?), по примерак или два, уз рабат од 30 %.

То су књиге :

1. ЛИТУРГИЈА, вел формат, дивот издање, роман, 1997, 230. стр, издање Заветина = 250 дин.

2. УЈКИН ДОМ, роман, 190 стр., Апостроф, Београд, 1997, корице у боји пластифици. = 150 дин.

3. РАЈСКА СВЕЋА, 339 стр, 24 цм. Заветине, Београд, 1998. У коме је мој песнички опус 1968 - 1998. Корице у боји, пластифици. = 350 дин.

4. ВРАТА ЗВИЖДА, управо изашла, библиофилско издање поводом 30 - годишњице мог књижевног рада; Заветине, 1999, 160 стр. 24 цм. = 180 дин

5. РЕЛИГИЈА ПОЕЗИЈЕ, Заветине, Београд, 1999, 172 стр. Опет штампано о 30 - годишњици мога књижевног деловања. (Есеји о стваралачком развоју или о Трећој религиозној епохи стваралаштва : о Срби Митићу, Миодрагу Павловићу, Ивану В. Лалићу, Александру Лукићу и Т. С. Елиоту). 24 цм. = 200 дин.

6. РУСАЉ. Увертира у Десету симфонију. Едитион Сецтио Цасареа, Париз, 1999, стр. 100. - Моје најновије песме, које су објавили моји пријатељи у расејању. Брош. издање. = 80 дин.

7. МЕСЕЧЕВА СВАДБА, роман - мој најновији роман: ЗВАЕТИНЕ, Београд, 1999; 178 стр.; 24 цм. = 165 дин.

Мислим да би било добро да имате и ове књиге у својој књижари, јер су урађене првокласно - у техничком смислу, а и због тога, што мене људи у Н. Саду мало знају. Јавите се, биће ми драго. Најсигурнији начин да писмо стигне до мене јесте адреса Школе у којој радим (Професор Лукић, Јованова 22, ОШ "Михаило Петровић Алас", тел 623 - 257), 11000 Београд.

У Београду, 11. 11. 1999. М. Л.

Не шаљем препоруке и приказе за све те књиге које Вам нудим, које су већ објављене; претпостављам да сте понешто и научили и о оном осталом што сам урадио и написао.

Било би ми драго да се једнога дана упознамо и лично.

7.

Зоран М. Мандић
25000 СОМБОР
Стапарски пут С - 14 / 13

Београд, 30. августа 2000.

Веома уважени Мандићу,

Прочитао сам у новинама, престоном јеванђељу, да сте објавили нову књигу песама. Имате ли примерак за мене? Можда бих могао да срочим приказ и убацим га у следећи број "Заветина"?

У ситуацији сам да Вам пошаљем примерак тек објављене књиге УСАМЉЕНО ДРВО, т 25. књиге Уметности махагонија. Објављена је под веома тешким околностима, али и то је део судбине. Књижевне и људске.

У штампи је и мој нови роман, наставак "Трговаца светлошћу" - КУЋА СВЕТИХ РАТОВА. Хоћете ли да Вам пошаљем и тај нови роман, кад изађе, као и "Трговце светлошћу"?

Књигу коју Вам шаљем сматрам битном : због тога је управо и отпочело објављивање мога опуса баш њом. Она је важна колико мени, толико и људима сродног сензибилитета, и онима који покушавају да схвате, у целини, шта ја то радим, шта хоћу. Међу нашим писцима у XX веку нико такву књигу нема; могао ју је имати Данило Киш, да је било среће и срећнијег стваралачког развоја. Ја сам ту књигу написао ко од шале; други писци, па и они највећи (ако таквих има, осим на страницама строго контролисаних новина) би се презнојили.

Такву књигу је могао написати - књижевни легионар. Наравно, реч је о метафори. Правник сте по образовању, и верујем да знате да римски легионари за време активне службе нису имали право да се жене. Али кад истекне рок од 20 - 25 година, добијали су од државе земљу, стоку, робове и семе за усеве. Њихова насеља су се налазила поред већих римских логора и поред путних станица. Они су, поред ратне службе,

радили још на оправци путева, мостова и војних утврђења, стално будни и опрезни. Осматрали су сваки могућ покрет непријатеља преко Дунава. Жена ми је умрла, трагично настрадала 5. маја 1986. године; можда сам баш од тога доба на служби књижевног легионара?

Живим у погрешно доба, међу погрешним људима. Не кукам; не жалим се; нису мени савременици криви што је тако; нису ме они направили. Уистину, прошле 1999. године била је тридесетогодишњица мога књижевног рада, ако рачунамо да сам прву књигу објавио 1969. године. Тога се једино сетио мој млађи брат, који има друкчију судбину од мене - животну и књижевну, хвала Богу! Више од тридесет година, баш зато што живим и радим у Београду, могу изблиза да видим - свашта. Нико овде није невин, ни покојни Андрић ни Црњански; многи су глорификовани и лепо су проживели свој век. (Штампајући књиге) О туђем руву и круву. Не, нисам од оних људи који секу грану на којој седе. Критички сам писао о Црњанском, поводом главне теме моје књиге односа мита и метафоре. Ја сам имао прилике да се, као истраживач, песник и антологичар, заиста суочим са свим нашим књижевним билансима. Знаш шта су Потемкинова села; разумем и меру времена; али сам настојао да ме никада нико не преведе жедног преко воде. Захваљујући Александру, тј. књигама које сте му слали, нарочито када је реч о првој књизи песама коју Вам је објавила "Просвета", видео сам да сте се запутили у једном добром правцу, у правцу језгровитости, која је, волео бих да сам у праву, резултанта оног невидљивог, неизрецивог мукотрпног стваралачког развоја. Хвала Вам за приказ "Несебичног музеја", нарочито на примедбама; неке сам усвојио, колико је то било могуће. Вршњаци смо, не још увек и пријатељи, сасвим довољно различити као песници и критичари, што би могло да омогући више од коректног књижевног познанства. Не знам да ли сте прочитали песничке књиге које сам Вам послао; не помишљам да тражим од Вас да о њима напишете нешто; а ако Вас све то буде подстакло, не журите! Прочитајте прво "Усамљено дрво", може бити од користи у самосвојном проницању моје стваралачке тајне. Ако некоме, многим, до сада није било јасно да сам ја творац једног позамашног опуса, са појавом "Усамљеног дрвета" хоће. Срећнији наслов и метафору, верујем, нисам могао наћи за писца који се не уклапа ни у једну владајућу књижевну групацију.

Ако бих уопштено рекао да радим на подизању урушених вредности, и као песник, есејист и романописац, то не би било сасвим тачно. Никада нисмо имали довољно високе књижевне вредности, ни са

Андрићем, ни са Црњанским, ни са Пекићем, Павићем, Ковачем, Кишом, па ни са Тишмом, јер нико од њих није до краја прихватио жртву и судбину књижевног легионара; можда Киш једино, али он није имао дучићевску самосвест поштовања властитог талента; многе ствари су га "уштројиле", пре свега фатални Ади. Међутим, док су споменути писци били живи, наравно и Селимовић, ипак је постојала извесна тежња ка веома високим књижевним покушајима и залетањима. Наступило је што је наступило, шизофренија и књижевна ретардација - спонзорска књижевност, што је можда било и природно и што је само појединим самосвеснима отворило очи...Часописи су последњих десетак година отишли у п. м. ; пре тога су били строго контролисани; ограничени... Постојала је ипак извесна илузија књижевног живота; који је био велика бара у којој су велике рибе јеле мале. Ја лично имам веома критичан став према канонизованој послератној песничкој Тројци, јер су као уредници мање урадили од једног Ч. Мирковића (...)

Плитка је вода наша савремена књижевност; што рече Ча Тито једном (који никад није био моја симпатија) : види се свака жаба. Нарочито се виде оне жабе, које су дигле ноге да буду потковане. Критичари им у томе зорно помажу, новинари плаћеници и ини. Ми књижевну критику и немамо још у правом смислу речи, ако то људи не разумеју данас, разумеће око 2100. године.

УКС је прђија (...) ђепенак бирократског персонала. За сестру С. Ракитића увек ће бити отворена књижевна трибина, па и онда када се - извини - (изостављено); као и за чувене Ресавце, докторе Ресавске школе, земљаке. Лепо су се распоредили : Просвета, Бигз, СКЗ... етц. Лично немам ништа ни против М. Савића, Росића (Слободановог сестрића), Јоковића, ни против ни једног од тих лавова и посетилаца чувеног салона Рибникарових. ...Са згражавањем пратим накнадну канонизацију Киша : чине то људи који су га плували, оспоравали. Прелистао сам Делићеву студију о Кишу; невероватно. Познавалац стварносне прозе, ужасне и бесмислене кованице, која скрива суштину, тј. да је споменути "правац" само дериват соц. реализма, вулгарног позитивизма, тешко да се може снаћи у тумачењу Кишовог дела. Сви смо ми смртни људи; понекад судбина уграби понеке превремено; и природно је када се прибојавамо таквих ствари. Киш није стигао, ја надам се, хвала Богу, јесам, плативши то скупом ценом : стигао сам да објавим "Усамљено дрво" и да будуће спасем неспоразума, а и да понеком савременику олакшам, надам се, увид у властите стваралачке тајне. Кад се она

херцеговачка коза Чубра (изостављено) (Б. - ћ) , престоно јеванђеље (Политика) објави, да је толико громогласно "прдноу" да је надјачао све пројектиле НАТОа. Мандићу, међу нама речено, немој помислити ни једног тренутка да икоме завидим : судбина ми је помогла да све то надрастем као брест мртве коприве.

Правог књижевног успеха овде нема и неће бити док не помру ретардирани најистакнутији књижевни представници једне бивше епохе. Све смрди : од новина до Академије, Универзитета, Удружења, барем што се мене тиче. Познајем многе професоре који предају XX век српске књижевности; свако од њих има свој ћепенак, и сви су мали људи. Скерлић, о коме ја никада нисам имао илузије, био је много већи човек од њих : радио је самопрегорно и даноноћно и зато је тако брзо сагорео...Дипломирао сам на катедри за југословенске и светску књижевност; и скоро три деценије радим као професор; доста година и као библиотекар; мене садашње стање наше књижевности растужује, али у часовима очајања, ја се радо прихватим Пушкина, Достојевског... и других несумњивих величина... Ми истински великог светског књижевника још нисмо имали ; Караџић се томе највише приближио; Попа је имао велику шансу, али је уместо даноноћног рада, сувише флертовао са алкохолом, искушењима власти и неодговорношћу спрема властитог талента...Никога међу живима нема ко би могао бити књижевни идеал; Павловића и Попу сам упознао изблиза; дошла им је глава сујета...Прављење компромиса...

Многе треба заборавити. Имамо педесет година иза себе и, можда, ако Бог да, још четврт столећа пред собом. То је мало времена да бисмо се заваравали, одлагали, толерисали КЊИЖЕВНУ ЛАЖ. Све што се десило последњих година, врви од књижевних неистина; књижевним превртачима није лоше. Нема пара, али за њихове књиге и путовања у свет се увек нађе...

Извињавам се због дужине писма; све Ви то боље знате и можда изоштреније видите од мене, јер живите у месту где Вас фреквенција не може збунити.

Ја сам, драги Мандићу, одавно срушио многе мостове за собом; "Заветине" нисам случајно покренуо. У једном тренутку сам осетио да треба да се појави после толико времена, векова, у римској провинцији Горњој Мезији, нешто друго, друкчије. Нисам, наравно, једини књижевни легионар; верујем да нас има мало више; барем двадесетак; но, чак и да нас је неколицина, могли бисмо, реално гледајући на прилике наше

савремене књижевности понешто и да променимо, пре свега - делом, затим и као критичари.

Нема разлога да се тапшамо по раменима, Ви мени сердаре, ја вама - кнеже; односи правих књижевних легионара су ма колико споља изгледали противуречни, другачији, коректнији, реалнији и искренији, верујем..

Примите мој срдачан поздрав. Слободно можете да се јавите телефоном, после 22, ако пожелите. Преко дана на телефон школски (623 - 257) . Кад некада навратите у Београд, а пут Вас нанесе у центар, тј. у близину Вуковог и Доситејевог музеја (школа у којој радим је испод, Јованова 22), слободно свратите у Школу на кафу (библиотека). Ако има неких књига новоизашлих у 2000. које бисте предложили за награду "Дрво живота", молим Вас, слободно ми пошаљите писмо; потребно је следеће : Име и презиме писца, наслов књиге и жанр, година издања, податак о издавачу. Ваша оцена...

М. Л.

П.С.

Ви сте, драги Зоране, поред Александра, први човек са којим, ево, желим да поделим радост, због коначног појављивања УСАМЉЕНОГ ДРВЕТА. Дај Боже, да једнога дана објавите и сами сличну, можда и бољу књигу.

Последња књига из Опуса, ево, стиже прва. Не случајно. Упркос неким грешкама које су промакле, релативно сам задовољан.

То је прва књига, моја, која је изашла под најнормалнијим околностима, у најненормалнијим временима.

На основу ње се може стећи представа, може је стећи и онај који није прочитао све што сам објавио, о мом Опусу. Уопште о мом раду. Мада књига, из странице у страницу, превазилази поетике, привидни повод..

Јави се.

Твој есеј сам, редигован, већ укуцао у бр. 15 / 16 "Заветина"; (у оквиру "Универзалне библиотеке") волео бих да изађе до децембра о. г. (...)

(...)

Преписку не треба уништавати. Зато што је документ, сведочанство.

У Београд сам прешао да живим почетком јесени 1969. године, када сам уписао студије. Био сам раздвојен од пријатеља из завичаја; дописивали смо се. Понешто сам од те преписке сачувао; не све.

Уреднику ЛМС, П. М. , нисам одговорио на његово писмо од 9. септембра 1971. године, јер је било куртоазно. Послао сам му руковет песама, које није објавио; затим рукопис прозе, о свету који је одавно припадао праху и пепелу.

У то време сам радио на збирци песама **КАРДИОГРАМ УСТРЕПТАЛИХ ДУША**; никада је нисам објавио.

У свесци, између стихова "КАРДИОГРАМА УСТРЕПТАЛИХ ДУША", била је и белешка о књижевној вечери у УКС (15. октобар 1971), посвећеној књизи В. Парун и Р. Андрића "Карпатско умиљеније". Књ. критичар О. Кисић је приговорио споменутој књизи; В. Парун је, после тога, безмало два сата без престанка говорила ватрено са извесне песничке висине, нешто што је била одбрана поезије. Импресионирала је интерпретација потпуног стапања живота и поезије; интерпретација изречена тоном темпераментне песникиње.

То су биле сасвим људске речи у пламену, речи песникиње религиозно заљубљене у лепоту, веру, наду, у реч...

Вече је завршено једном Веснином песмом из младости и бурним аплаузом. Песникиња се срдачно руковала са својим критичарима - Блечићем и Кисићем, а онда је позвала Андрића; он се нећкао, али је напоскон пришао старијој колегиници, руковао се са њом и пољубили су се...Враћајући се у стан, по плуску и невремену, наишао сам на таласе ваздуха, који су имали намеру да ме као таласи морски понесу, претходно поцепавши сву одећу са мене. Ветар ми је кишобран посувратио, поломио...

Вртеле су ми се у глави речи В. Парун : "Своје место у апсолутном. Ко то зна?"

Био сам на почетку своје књижевне "каријере" (ужасан израз); и на књижевним трибинама, или у редакцијама књижевних часописа, издавачких кућа, није се могло видети како млади песници почињу да праве своје каријере...

Није тада, овде, чинило ми се, било довољно само то : *имати дара, већ и нешто друго*. Покојни Киш је написао много година касније - *шта* - на крају своје књиге "Гробница за Бориса Давидовича".

Моја је срећа или несрећа, што сам поседовао не апсолутни слух за музику, већ "асполутни слух" за поезију, од најранијих својих дана; и то су осећали они људи који су ми били блиски, можда и пријатељи; међу њима је било и оних који су имали уметничког дара и уметничких амбиција. Иако сам био најмлађи међу њима, био сам им више него филтер и катализатор; доносили су ми своје рукописе и радове, и пажљиво слушали моје оцене, примедбе.

Није ми никада, то јест годинама, падала на памет помисао, да су ме морали мрзети у себи, због оштрине мојих умесних примедби.

Време је понеке од тих људи одвукло на своју страну, разоткрило, разоткрило пре свега њихове ниске страсти, које су се храниле промашеним уметничким амбицијама. Једном од тих људи, написао сам у Београду писмо 17. октобра 1971. године, које му нисам послао. Сачуван је оригинал текста тога писма, баш зато што га нисам послао. Нећу написати његово име и презиме. Јер човек је жив. И одржавамо с времена на време телефонски "контакт"; не виђамо се, као некада. Ако смо некада и били пријатељи, то је морало бити давно, пре моје матуре; мада нисам сигуран у то да се наше пријатељство и тада није заснивало на некој глупој неравноправности...

...Пишем ти по повратку из Кучева у Београд, подстакнут непријатним разговором са нашим заједничким познаником, самоуком сликаром. Упитао ме је, изненада, својим оштрим јуродивим гласом : зашто ја мислим да се сви моји стари пријатељи нису даље макли у последњих неколико година од кучевског блата? Замолио сам га да ми објасни шта у ствари хоће; откуд му све то? И он ко из топа рече да сам ја то написао у неком писму теби, да си му ти то рекао. Дакле, када сам ја то написао, у ком писму теби, и када? Подсети ме, пошто се тога уопште не сећам.

А не сећам се, јер то никада нисам ни написао. Према томе, драги пријатељу, ти си све то измислио, а зашто?

Да ме посвађаш са нашим заједничким пријатељима из завичаја? Чему то? Да ли си све то измислио, из неких мени у овом тренутку несхватљивих сумњивих побуда, да се, како у нашем крају кажу, "увучеш у..." самоуком сликару?

То јест, да те припусти у свој атеље и покаже ти своје слике, које иначе избегава да ти показује, плашећи се да му не "покрадеш", како он верује, "идеје, замисли".

О нашем самоуком, јуродивом пријатељу сликару ја имам боље мишљење, и као човеку и као сликару, него о теби и као човеку, сликару и песнику. Он је самосвојан, изворан у најбољем смислу речи, можда и сулуд, али нема епигонских склоности, као ти. Не подлеже им. Никада неће бити епигон.

Никада неће ући ни у једну партију; увек се држао подалје од сваке власти.

Свака његова слика, или цртеж, спада у чисто сликарство, оно ониричко, онострао. Он не сања о новцу и слави. Он никада неће постати славан и богат; а ако умре као просјак под туђим плотом, то ме неће изненадити. Од тог јуродивог сликара, који није добио велико образовање, али који је старији од нас и има извесно животно искуство, могло се што шта научити о части и смислу уметности.

Сећаш се, како нам је пре неколико година говорио, док смо шетали корзоом: "И ти, и Лукић, тек ступате на праг уметничког стварања; много сте млађи од мене, још сте у врењу које ће можда потрајати деценијама...Одмах кажете, напишете и насликате оно што вам прво падне на памет, а то није добро...Изражава се оно што вас је дуго мучило, разједало, што вам срце пије...Уметност је резултат једног дубљег искуства..."

Читајући писма која си ми писао последњих месеци, увиђам да тамо има много тога што потврђује став нашег јуродивог пријатеља сликара из завичаја.

Пишеш са надменошћу и уображеношћу провинцијалног гусана, свезналице; истресаш све оно што ти падне на памет; да ли мислиш да сам ја отпад за такву недоношчад мисли, да су мој слух и памћење отпад; зашто такве ствари не однесеш на неко друго, адекватније место? Зашто се не суочиш са свим својим неуспесима, професионалним, породичним, брачним, уметничким?

Чувај се гордости и уображености јер су одвратне! Човек не може бити срећан без врлине, каже Холбах, кога ја баш и не волим да цитирам. Драги пријатељу, поштовање, поверење и љубав човек може стећи, подрезујући у себи крила свим својим пороцима, самољубљу, гордости и уображености, првенствено.

Волео бих да самог себе мало више поштујеш и волиш, јер ти си написао стихове вредне да буду запамћени и нацртао си цртеже који су бољи од цртежа многих твојих вршњака; због тога би требало да волиш себе и да мало више и упорније вежбаш своју руку, да верујеш у себе.

Мени се чини да ти сумњаш у све оно што радиш и што хоћеш и да зато природно и мрзиш себе. И да су гордост и уображеност само маска коју си наукао себи преко лица, да би сакрио истину.

Упозоравам те последњи пут на разлику између самопоштовања и гордости, речима Холбаха, који се раумео добро у ствар о којој говорим. Никаква сила на свету добрим људима не може одузети самопоштовање; "ово поштовање је смешно само кад је неосновано; може се оно прекоревати само кад се јавља на унижавајући начин и неповољан за друге; тад га називамо ГОРДОШЋУ; а ако има за свој ослонац ситнице, зовемо га ТАШТИНОМ; не може се оно осуђивати, напротив, оправдано је и основно, те се зове УЗДИГНУТОСТ или ВЕЛИЧИНА ДУШЕ, ПЛЕМЕНИТИ ПОНОС, кад се заснива на врлинама и талентима који су истински корисни друштву, чак и кад је друштво неспособно да види њихову вредност".

Можда ти никад више нећу писати, ако не схватиш ову разлику о којој говорим; јер - зашто писати? Чини ми се да су сва моја писма минулога периода, за тебе, била као вихор, који је прохујао, која ниси схватио; схватишећ их, претпостављам, прекасно, тек када буду почеле да те шибају по лицу све неповољне последице, које бих волео да избегнеш, ушавши у повољнији стваралачки развој. Јер стваралачки развој мора за тебе да буде важан, важнији од свега на свету, па и од нашега пријатељства.

Учинио си једну несхватљиву подлост, драги мој, која доводи у питање наше пријатељство, ако је оно заиста било искрено, тиме што си интригирао. Не приписуј ми оно што никада нисам рекао, написао, ни помислио. Наш самоуки пријатељ из завичаја, јуродиви, прошао је кроз нешто кроз шта ми као људи тек треба да прођемо; и самим тим он се издигао изнад провинцијалног, парохијалног блата; иако је судбином осуђен да се дави у њему.

Не умишљај да си препаметан и да си прочитао превише, много, више него сви твоји познаници из нашег некадашњег завичајног круга; и ако јеси, не горди се због тога. Твоја последња писма налик су на крикове, на крикове пубертетлије који све што је прочитао прочитао је несистематски. Ниси ушао у поље самородне мудрости, ни у поље истине. Јер да би се на то бојно или стваралачко поље стигло, морају се превалити многа брда, савладати многи висови, а не само они који окружују нашу завичајну варош. Не оптужујем те да си фолирант. Мислим да би ти дружење са мртвим сликарима и мртвим песницима било

много корисније од славољубивих, успешних уметника савременика...*Научи да изабереш своје друштво. Ја сам то већ почео да учим...*

*

Не, није ово књига успомена и обрачуна; идући трагом преписке, стижем до анабазе, до узлазне линије, пута узбрдо, пењем се : до чега? До узласка? Шта он значи? Развој и јачање болести коју сам преболео пре много година?

Никада нећу написати мемоаре. Не сматрам себе великим и значајним. Нисам играо неку важну улогу у друштву, никад ми није падала помисао на то. Ово што сада пишем - није буђење шишмиша, кртице или медведа из зимског сна, који је потрајао деценијама. Не. Познато ми је да постоји максимално заустављање животне активности организма која се касније може поново успоставити - сушење неких животиња и биљака које могу поново обновити нормалан живот ако им се да довољна количина воде (бактерије, маховине, лишаји и др.) (анабиоза). Привлачно је покушати да се начини књига, наравно, као што се прави меланж (мешавина; бела кафа - кафа с млеком ; помешани сладолед); на мешавину ме подсећа све ово што сам започео; могао бих претражити све своје претинце, дневнике, огромну администрацију и несрећену личну архиву настајалу последњих деценија; обелоданити копије писама које сам сачувао; све ме то може подсетити на све оно што сам заборавио, и при том може бацити светлост на многе невидљиве односе и на мој стваралачки развој. То све наравно није угодно јер задире у приватност, и у меланхолију, у болесно стање потиштености; у тугу, јад, бригу, тужно расположење, снуженост, туробност... Све то треба самлети, као зрна пшенице; преобразити... Мељава је добра ствар...

Ако заиста одлучим да наставим трагање за својим писмима, из разних периода свога живота, ако наставим да их објављујем, нећу их дотеривати накнадно, чак и кад се чине недовршена, недоречена.

Нека их евентуални читаоци сами допуњују, поправљају. Јер има и таквих читалаца, који разумеју целу једну већу реченицу из речи којом почиње, а из једне реченице читаву главу; а један прочитан пасус им је довољан да разумеју суштину дела. *Ла Бријер је знао колико је огромна разлика између лепог дела и дела које је савршено и по свим правилима написано. Мени је било потребно много времена, много година да то разумем до краја...*

Иза мене је (релативно) много написаних књига, на десетине

написаних књига, на хиљаде написаних и обелодањених страница; многе од тих књига нису ни прочитане ни схваћене на прави начин. Читали су их глупаци, осредњи духови и велики духови : читали су их људи сасвим различити од онога који их је написао.

Колико их је који су заиста схватили над чиме је писац пробдео многе ноћи?

Међу писцима се нађе понеки који схвата и који је схватио до краја; али се књиге не пишу само за писце. После толико написаних књига, писац не би смео да напише још једну у низу, већ само једну једину о његовим намерама, можда. Поготово онај писац који је зашао у зрелост, чије намере стреме навише, онај који ради на једном узвишенијем циљу : писац који захтева од читалаца успех који је већи и ређи од онога за који се добијају највеће књижевне награде, а то је : да читаоце и себе начини бољим...

М. Л.

I
LEGURAFRMO SA
ДВЕ ХИЉАДЕ И ЈЕДНА ГОДИНА ЋУТАЊА
(Невидљиво у видљивом)

ЧИЗМУРИНЕ СУДБИНЕ (пролог)

После Пролога, у поеми Николаја Заболоцког ТРИЈУМФ ЗЕМЉОДЕЛСТВА, следи Беседа о души. Одавно сам прочитао ову песму, у преводу, а и у оригиналу. Сабрана Дела Заболоцког купила ми је у своје време покојна супруга Миљана Вићентијевић (1957 - 1986). ...А по домовима свеће / ситно светле огњем голим. / на седељци ум се куша, / сељаци се купе тамо, / дискутују, где је душа, / да л остаје прах то само / од човека после смрти? / Или само мирис кухњи?...

Заболоцки је добар сликар.

Облак се над њима врти

од кућица птичјих тужних.

Сељаци су обувени

у чизмурине судбине.

Седе, брка надувених,

и гледају са висине...

Занимљив је и више него упечатљив разговор сељака.

Пастир, између осталог, вели :... *Душа, руком као зрачак, / маше светло из далека. / Сва је она ко облачак, / са оделом - као река...*

Беседа о души се завршава речима војника. - *"Ах, гле, о чему се ту збори! / - Ту чисто сујеверје гори. / Али ти, старче, натраг врати / те речи. Слушајте, сељани, / сад објашњења проста моја. / Ви знате, многи су ми дани / прошли у треску љутог боја. / ја ћу вам тачно рећи шта је / кад се већ на тој теми пробам : / честице фосфора се сјаје / док испаравају из гроба. / И стуб од фосфора то тамо / с кретањем ваздуха се вуче / свуда, сем кад у тврдо само / удари како, па се стуче. / Видите ли што је то просто!"*

Да ли је војник убедио сељаке? Синоћ сам гледао филм "Вране 2". Нису тај филм снимили Руси, већ Американци. Врана и вране су симболи душа које лутају негде несмирене. Легао сам пре поноћи; будио се око два и у свитање.

У свитање ме је пробудило милион врана, негде у близини, у висини, као у филму синоћ одгледаном. Први пут да сам чуо толико врана; њихов жагор; зар у Београду има толико тих птица? Откуд су долетеле толике; зашто јутрос (четвртак, 5. октобар 2000) ?

Док ово укуцавам на Тргу републике хиљаде и хиљаде Београђана протестује ; дванаест је и тридесет; чујем ехо протеста. Боље би било да сам тамо, на Тргу, него овде, али овде сам зато што чекам , по ранијем договору, старијег сина. Треба да дође између дванаест и један. Школа је практично пуста...

Канцеларија је мрачна; хладно ми је; на ногама имам *чизмурине судбине*, ево, дошло је време да их изујем...

*

Написао сам пре 1972. године ПЕСМУ ЗА МОЈ 1050. РОЂЕНДАН (објављена је четврт века касније, у оквиру књиге РАЈСКА СВЕЋА, Заветине, 1998. године) ; не сећам се да је ико приметно. Загонетна је то песма; можда мистична; добра; можда помало тужна? Ако сам рођен (како пише у изводу Матичне књиге рођених) 30. јуна 1950. године, мој би 1050. рођендан пао 3000. године после Христа, дакле, кроз хиљаду година! Песму сам написао као врло млад, као двадесетједногодишњак; да

ли је и мени сасвим јасна? Шта је био повод?

Много пут су ми причали о тој ноћи у којој сам се родио, негде око 2 сата после поноћи. Између претпоследње ноћи и дана месеца јуна. Мајка, отац. Можда је те ноћи одлучена моја земаљска судбина? Упамтио сам све што су ми о томе казивали. Не, нећу препричавати све то...

Родио сам се у соби у којој је чуван дар који је моја мајка донела у кућу мога оца као невеста; касније, када сам одрастао, као матурант, то је постала моја радна соба; библиотека.. Ту сам, испод жутог ормана (у коме је увек било тегли са слатком од дуња) први пут видео једне ципеле, које мој отац никада није обувао. То су биле лепе црне кожне ципеле, које је попала прашина. Купио их је мој деда у току рата, можда у Раброву, можда у Пожаревцу, свом старијем сину, Животи, за женидбу. Мој стриц је те ципеле носио на својој свадби, што се може видети са једне сачуване фотографије из 1943. године. Погинуо је следеће, 1944. године, у борбама за ослобођење Краљева. Те ципеле је, после рата , наследио мој отац; вероватно их је обуо само једном - приликом венчања са мојом мајком у јесен 1947. године? *Те ципеле нису умеле да говоре; или ја нисам умео да их питам и слушам...* Не знам кад су нестале из наше куће; како?

То су биле *свечане ципелетине судбине*.

Фасцинирала ме је њихова предисторија, историја, њихово ћутање, али не толико као име и презиме покојног стрица исписано великим масним зелеленим ћириличним словима коше под шупом исписано овако

Ж	Л
И	У
В	К
О	И
Т	Ђ
А	

Исписано је на две греде од суве багремовине, које су држале кош. У празитцима је био алат : клешта, чекићи, бургије, сврдла, пробојци, итд.

Под шупом су била ластавичја гнезда; два.

Ту су стојала запрежна кола.

Саонице су, пак, биле под другом шупом, оном шталском, у другој авлији. И тамо је, преко лета, било неколико ластавичјих гнезда.

А ујесен је било на хиљаде снопова окресаног лисника сложеног

у купе, као шатори у каквом војном табору ; волео сам да се завучем испод неког од њих, и да сатима седим удишући мирис лишћа које вене...То су златни мајдани детињства, оног најранијег, у којем бих могао да сиђем, пре него што сасвим не остарим и не подетињим, али сад има нешто прече и важније, а то је оно што је било пре, пре него што сам кренуо из бубња матере, из крви и слузи, у ноћ јунску, у овај свет. Шта је то - што је било , и у нашој кући, у којој су живели деда и баба, или у Магази сазиданој одмах после Другог светског рата, у којој сам се родио; на сваком педљу земље Друге авлије?

ЋУТАЊЕ - огромно и неизрециво, старо хиљаду девет стотина педесет година!

Упознао сам га у Другој авлији, играјући се крај неколико великих камара са циглом; у штали; у оборима за свиње; у оборима за овце и козе; или удишући пуним плућима расцветани бели багрем - засађен ко зна када у огради око Друге авлије; или посматрајући кроз прозоре старе куће бокоре расцветаних јоргована и љиљана у башти испод куће; или крошњу једне жуте врбе коју су резивали сваке године пред бербу кукуруза због витки. Да, осетио сам то хиљадугодишње ћутање, идући за мојим оцем кроз снег дубок; он је лопатом правио тунел кроз снег, рано ујутро, да би доспео до штала, обора са стоком, стогова сена, сламе, плеварника.

Док је он неуморно рашчићавао снег, ја сам зурio у белину, у крошње у суседном дворишу прекривене чудесним свиленим јастуцима и чаршавима. Неке шарене птице, шареније од детлића, и крупније од детлића (не креје - сојке) , покушавале су да слете на снежне врхове дрвећа, нису се су чули никакви крикови, већ само лепрш њихових крила и метално и реско сиктање гвоздене лопате којим је отац разгртао снег. Белина снежна је ћутала, кристали су трептали и ћутали, иако су они знали разне говоре, гласове и прошли толике метаморфозе. Космос је пулсирао, васиона, али је ћутао као што деда или баба ћути, као што отац, или други сељаци у селу ћуте, као што ћуте жуте гране врба, обасјане златном светлошћу у заранке.

Ћутала је и једна од соба у магази пуна, не белог брашна, него шушки, које су доносили после бербе кукуруза у цаковима и чекали да се просуше, па да их баба и мајка убаце у нове сламарице, уместо сламе. Старе шушке су бацали у штали под краве и волове. Те шушке су имале своју предисторију; свилу; волео сам у јулу њихову дивну свилицу, привлачио ме је њен мирис, као и мирис коса сусеткиња Черкескиња,

неколико година млађих, са којимса сам се играо тих првих година детињства.

Све се повукло у неко хиљадугодишње ћутање и чинило се да ће се оно наставити још неколико хиљада година.

Сви су предмети у кући ћутали, као и дукати Марије Терезије, и ниједан ми није тих првих година причао о себи; и земља је у башти ћутала, иако је она знала све о роду којем сам припадао. Она је била тамна и тешка; сипао сам је у каннтице за масну фарбу преостале од фарбања прозора; додавао воду и месио је, као баба и мајка, или друге моје бабе и рођаке; и правио од ње фигуре јагањаца, деце, паса, свиња...

Да, постојао је и један сто од чамовине, који је покојни прадеда, како су узгред говорили, купио пре 1900. године, или у Будимпешти или у Румунији; сто који је надживео своје мајсторе и сопственике; и једно копље за заставу под стрејом старе куће, на коме је покојни деда у време избора носио своју партијску заставу - све су те ствари ћутале. Ћутале су ћутањем уметности махагонија. Корен те уметности откривен је врло рано, у амбисима детињства; видео сам га, захваљујући дубоком ћутању свега што ме је окруживало.

Ћутање ме је васпитавало, уз њега сам одрастао; развијао се захваљујући његовој строгој дисциплини.

Разлика између хиљаду и хиљаду других уметника, на Балкану, и у мојој земљи, и по свету, пре свега у Европи, и даље, и мене је у томе што нисам био веома, или релативно, стрпљив; што што сам чекао да, све те ствари које су ме формирале, проговоре саме из себе.

Ћутање је мој здецац, мој Елдорадо, моја основна школа, гимназија и универзитет. То није ћутање исихаста, који су имали у давнини своје манастире у најближој околини мога родног села; то је било ћутање ствари, које су све надживеле, као један стари печат из манастира Дајше, случајно пронађен у атару мога села, приликом вађења пања једног ко зна колико старог горуна. То је било ћутање : генеалогije, родослова, крви, неба и гена.

Из тога ћутања су долазиле басме мојих баба, или других старица; из тог древног ћутања се оглашавала, фрагментарно, породична митологија...Беку ми потребне деценије да бих почео да је схватам, разумевам онако како треба...

*

Не, није ово реконструкција приче о настанку два циклуса мојих

романа : **ФАТАМОРГАНА ЈЕДНЕ НЕМОГУЋЕ КЊИГЕ** и **ХИПЕРБОРЕЈЦИ**.

Написао сам тих седам романа како сам их написао; верујем да ће наредних година угледати светлост дана сви, и они необјављени, и они поново прерађени. Довољно је што сам их написао; није потребно томе додавати још нешто. Не пишем мемоар.

Те књиге су део нечега, мита, породичне митологије; они су остатак копна, које су потопиле године, архипелаг који је довољан сам себи, и само једном читаоцу, оном евентуалном. Док нисам дошао до њихових прелиминарних верзија, извукао сам на милионе кофа воде из Огромног океана; и скоро сваку сам кофу евидентирао у белешкама разним. Сада више нема ни кофа, ни Океана, остале су само те разне белешке; следећих неколико година бавићу се салдом свих тих настојања; направићу изводе из нечег што обичног човека на први поглед може преплашити. Ваљда ће дати Бог да тај салдо урадим како треба?

То је тужно занимање, налик на посао Робинсона који после бродолома покушава да извуче са потопљеног брода понешто од свега што је било на њему. Не могу то избећи; то је чини ми се налог судбине. Не очекујем никакву корист од свега тога. Правићу изводе из дана у ноћ и истовремено палити сваки лист да згрејем руке и душу на пламену.

I

PLUS ULTRA

Све даље. Светлост...

(УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА, 1)

(Изводи из *Књига ситног инвентара* : 339. - 345,

в. у књ. Усамљено дрво, 1 Београд - Мишљеновац, Мобаров институт - Заветине, 2000, стр. 50 - 51)

У тренутку када почињем да пишем, све, ово, има много тога иза мене, пре свега 25 написаних књига Уметности махагонија (девет од њих су доживеле друга, допуњена издања), а затим и много других ствари - читав живот : 51 година живота, чији је највећи део уграђен у - писање.

Написати : фебруар је 2001. године, једва да ишта значи. *Зашто пишем?* Због славе?

Да бих живео - био би тачнији одговор, и већ су га дали ствараоци

који су добро разумели у чему је ствар.

"Када текст и личност писца порасту, тада се пишчева улога кловна и учитеља завршава : сваки морални подстицај губи од свог императива и постаје тачка гледишта и стил, учесталост саме суштине у коју се аутор повлачи..." (Гинтер Кунерт)

Доиста, све ово пишем у тренутку када су 25 књига споменутога опуса - написане.

То је било једно мукотрпно, сложено, веома сложено искуство, и о њему нисам писао целовито; дотицао сам га фрагментарно, ту и тамо.

То Дело, тих 25 књига, нису производ ДОМИНАНТНЕ КУЛТУРЕ.

То дело видим као несумњиви израз злокобног усамљеништва у савременој култури и оно ће временом постати оно што је у својој најдубљој суштини : изазов српског неофицијализма...

Да ли је све то написано да би се освојила респективна улога вође српског, балканског или европског неофицијализма?

Сигуран сам у једну ствар : Био бих уништен када бих морао своју праву личност да претворим у пуку спољашност, лишену стварности... Не могу прихватити ту врсту самоубиства. Писао сам, јер ме је привлачила велика напетост, тражење и проналажење. Ако бих написао, да сам знао шта ћу написати оног тренутка када су писане прве књиге *Уметности махагонија*, то би била лаж.

У суштини, одлазио сам у свет, тачније у свет самог себе да бих открио оно што је нелично, уопштено, унутар самог мог бића.

Можда ово звучи помало апсурдно, неразумљиво, несхватљиво, на први поглед : писао сам да бих писао.

Јер, ПИСАТИ (како вели Кунерт, 1972, *Зашто писати*, ч. **Овдје**, Подгорица, април - јун, 1995, стр. 87) *"значи распростирати се попут таласа у свим правцима без граница, обухватити и расветљивати сваки пут све више оно што је НЕПОЗНАТО. / Писати : због тога што писање не представља ништа коначно већ само импулсе : зато што је то почетак без краја, увек нови први пут, као вођење љубави или бол. Док год човек пише оно избегава пропаст, али се она не може у потпуности избећи; и зато ја пишем : да се суочим са светом док се он полако распада у ништавило"*.

Хтео бих да кажем нешто о светлости, пре свега о невидљивој светлости; оној коју може сваки човек у неким тренуцима да види иза својих склопљених капака, ако се напрегне мало, усредреди и сети; о

светлости, коју понекад видимо у сновима, које брзо заповраћемо. Јунг је објавио своја теоријска размишљања о суштини психичког; настојао је да проникне однос свести и несвесног. Изнео је хипотезу о несвесном као мултиплицираној свести. Подстицајно је читати Јунгов спис "Психологија и алхемија". Наводи Јунг једну мисао о варницама и светлости, наиме да ће их човек опазити својим духовним оком, тј. *"како неке варнице из дана у дан све више и више светлуцају и нарастају у тако велику светлост, да у будућности постаде јасно све оно што му је (апостола) неопходно..."* (Карл Густав Јунг, ДИНАМИКА НЕСВЕСНОГ, МС, Нови Сад, 1978, Одабрана дела I - V, књ. 1, стр. 289).

Није ово прича о архетипу и архетиповима! Има извесне везе са њом индиректно, утолико уколико покушава да приближи разумевање "светлости човекове", "Божју имагинацију", природу светлости. *Када петао најављује промену времена, а паун смрт свога господара, откуда животињама то; одакле то проистиче? Из њиховог урођеног духа?, што може изгледати смешно човеку данашњег времена, или из светлости саме природе?*

Јунг је дозволио себи слободу да се мало дуже задржи код Парацелзуса и да наведе већи број аутентичних текстова о схватању "lumen naturae". Уочио је да Парацелзус посматра тамну психу човекову као ноћно небо осуто звездама, *"чије планете и сазвежђа представљају архетипове у свој њиховој луминозности и нуминозности. Звездано небо је у ствари отворена књига космичке пројекције, огледало митологема, дакле архетипова. У овом схватању астрологија и алхемија, обе античке представнице психологије колективно несвесног, пружају једна другој руку"* (исто, стр. 292).

Још само овај наводи : *" Даље, светлост природе је светлост која је припаљена од Духа светога и не гаси се...то је светлост ума која почиње да гори и што дуже тим више блиста, што дуже гори тим је већа... дакле и у светлости природе је почетни огањ "*. То је "невидљива" светлост : *"дакле проистиче да човек само у невидљивом има своју мудрост, и своју уметност од светлости природе". Човек је "пророк природне светлости". Лумен натурае се "учи" између осталог и кроз снове, "...како светлост природе не може да говори, она трепери у сну из снаге речи" (Божје)..."* (Јунг, исто, стр. 291 - 292)

Тешко је говорити разумљиво о тој "невидљивој светлости"; као човек и писац "учио" сам је, можда, понајвише, пишући један од мојих романа (Трговци светлошћу)?

О томе би се могла написати једна обимна, солидна, необична књига. О невидљивом. Дотакао сам се ове ствари фрагментарно у једном од интервјуа, који сам дао пре неколико дана; и у трећем роману трилогије МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ. Светлост је нешто врло важно, битно, најбитније - спољашња или унутрашња, свеједно - , јер (како пише Јустин Поповић) " у светлости видимо свет, и помоћу ње сазнајемо све врсте светова, од најдуховнијег до најматеријалнијег. А светлост чиме видимо? - Светлошћу. У светлости видимо светлост. Без светлости, и око нам не помаже..." (Ј. Поповић, **ФИЛОСОФСKE УРВИНЕ**, Досије, Београд, 1998, стр. 253).

Велики српски духовник упознао је "урвински проблем", јер , како каже, "тражећи истину, пробијајући се као светилишту истине, мисао се човекова увек ломи кроз стравичне урвине..."

Уметност махагонија је, према речима Бориса Пилњака, уметност ствари које су преживеле своје мајсторе и сопственике.

Уметност махагонија је надживела све, господо, културу и литературу! Лажи, много лажи. Поколења и векове. Заблуде, пожаре и мржњу...Ратове и трагедије.

Уметност махагонија је надмоћна, надмоћнија од културе и цивилизације, и без речи уме да саопшти многе истине, горке и болне...

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА - тај, позајмљени, општи, наслов, на најбољи и најсажетији могући начин означава суштину свега онога што је ушло у споменути Опус, у све оно што је, током првих педесетак година живота, написао творац тога Опуса.

Култура и цивилизација гутају једна другу.

Треба ли таксативно доказивати све то?

Шта то значи? Зашто је то уопште написано? Да ли се могло и без тога?

Можда је све то писано и написано да би се отишло даље - све даље? Јер једино у том случају би све то имало дубљи смисао и своје дубље оправдање...

Увод

Кренуо сам, елем, за смислом УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА, за тајном стварања и човека, и на шта сам прво наишао?

Потицај није дошао, хвала Богу, споља : нико од издавача није ми ексклузивно понудио да опишем, колико је то могуће, настанак свих 25 књига споменутога Опуса, или постанак само неколико - пре свега, оних које су доживеле тзв. "успех".

Оно са чиме сам се суочио, када сам све ово почео да пишем, јесу *неописиве, језиве урвине*.

У њима се у парампарчад разбијала и моја амбиција сведочења, списатељска и стваралачка, мој разум, моје срце и моја савест. Пушио сам по два пакла и више цигарета дневно и често ме је обузимао нагон за повраћањем. Пут о истини уметности и човека води кроз неописиве тмине и урвине, развалине! Оно што је доминатно у савременој култури, српској и европској, осећао сам, није било ни близу тога да прими мисао човека, творца, избежумљену од бола, од муке, од јаука. Па ипак, ја сам већ крочио на тај терен, налик на бескрајни пакао, где тирански влада плач и шкргут зуба...И ја сам пошао пут невидљивога, и идем полако све тако, све - верујем и надам се - док иза свих тмина и урвина, развалина, не пронађем херувимско језгро човекова и свога бића : Бога.

Ја сам ступио на светлосне путеве, доиста, нешто раније, док сам писао неке своје књиге песама, роман ЛИТУРГИЈА и романе мога последњег циклуса (Младост без старости и живот без смрти); пошао сам чудесним путевима који највероватније воде у готово савршено решење свих најважнијих проблема за људско биће у свима животима.

Нећу да говорим овде и сада о свим ранама моје мисли задобијених по урвинама, баш зато што је моја мисао почела да урања у Свемисао; јер моја мисао се приближава исцељењу, часу када ће исцелити себе од свих болести, и спасти себе од свих смрти, *"од којих је прва - очајање, друга - скептицизам, трећа - релативизам, четврта - позитивизам, пета - песимизам, и уопште сваки вампиризам, који и није друго до маскирани демонизам..."*

Моје Дело разобличује вампиризам и маскирани демонизам. То су феномени који имају краја и коначни су.

Представљају јунаке и актере агоније хуманизма и треба да буду разобличени до краја. Критика, оно што се под тим подразумева, и овде и

у свету, није томе дорасла. Философија, углавном, не. Али јесте пун распон човекове мисли, бескрајан и бесконачан, пореклом од Бескрајнога и Бесконачнога. Процес атомизације и атеизације у свету, у повести и култури је погубан, јер се на крају крајева своди на обезбожење човека, а то је у исто време и процес "обезчовечења човека. Уствари, то је двоједан процес. Очигледна је стварност у нашем земаљском свету : што мање Бога у човеку, све мање човека у човеку. У безбожнику - има ли човека уопште?..."

Напишем ли да је критика већине модерниста (као и "постмодерниста") - безбожна, могао бих себе довести у неугодан положај, кога се иначе не прибојавам, да будем прво погрешно схваћен, затим анатемисан, "угушен" (ликвидиран). Мени је одувек деловала неразумљиво, неуверљиво, досадно.

Колико они знају, али доиста знају : ШТА ЈЕСТЕ И ШТА НИЈЕ ПОЕЗИЈА?

Покушаћу да о томе напишем поглавље у два дела : аутобиографски и теоријски. У првом вреди да испричам како сам постао, поред осталог, критичар (антологичар), а у другом ћу дати изводе из властите поетике. Суштински, оба осврта на исту тему, представљају згодан повод и прилику за увођење у поетику Свечовека, Свесмисла и Свевремена.

У суштини, то је врло захвална прилика да продубим одређена места и ставове из моје обимне књиге есеја "РЕЛИГИЈА ПОЕЗИЈЕ", која као и да није написана и не постоји. Не погађа ме то, напротив; пружила ми је прилику да јасније сагледам неуравнотеженост уметника XX века, посебно на овим балканским и српским просторима, али и европским и светским: и не само уметника, него и човека уопште.

Стојећи на граници два света, не могу да не видим : тежа оностраног вуче себи, тежа ононостраног - себи, а човек посрће, спотиче се и пада. Штета је, када је реч о онима које називају српским бардима, великим песницима XX века, што нису били религиозни уметници; неки међу њима су осетили да је човек позван да буде зглоб оностраног са оностраним. Неки су то и пробали ; пробали су кроз науку и философију, кроз поезију и религију. Међутим, нема уметника / песника код кога се пробудило осећање бесконачности (присутно у сваком човеку!), пробудило у правом смислу речи и пројавило кроз религију.

Код многих је остало успавано, дајући места нерелегиозности, индиферентности, атеизму. Могу ли се назвати великим, битним, вредним

памћења песници, код којих је доминатна нерелегиозност и атеизам? Они код којих је космичко - осећање бесконачности наркотизирано солипсистичким егоцентризмом? Религија и религиозно су важни јер кроз њу човек и уметник, песник, проба да нађе своју равнотежу у васиони, како не би онострано преценио на рачун оностраног, или обрнуто. Не говорим о луксузу, химерама, апстрактним стварима. О неприродним.

"Има нешто у човеку што не може да се уживи у овај тридимензиони свет, у категорије времена и простора. То нешто налази свој израз и свој језик у религији. Кроз религију човек побеђује геоцентризам и покушава да апиоцентримом савлада егоизам..."

Религија продужује, проширује, продубљује, обесконачује човекову личност. Лепо је српски духовник Ј. Поповић рекао:

" Кроз религију човек се бори за шири круг реалности, за смисао надрелативни, за циљ непролазни, за оптимизам неугасиви, за бесмртност блажену..."

Дух уметности будућности и културе будућности, православне културе, и православног, богочовечанског или свечовечанског реализма, не заснива себе на човеку, као хуманизам који је засновао себе на вулканима, који раде већ столећима, и који разносе и затрпавају неумитно пепелом европског човека.

Дух православног, богочовечанског или свечовечанског реализма темељи се на благодатном и органском сједињавању Божјег и човечјег, небеског и земаљског. Прва реалност у духу православног реализма јесте Бог, Христос, друга реалност највећа после Бога - човек, његова бесмртна душа, његова личност...Првак или апостол православног реализма, Фјодор Михаилович Достојевски, знао је за реалност бесмртности душе; знао је да је бесмртност душе главни извор свих непролазних вредности људских. (*"Идеја о бесмртности јесте сам живот, живи живот, његова завршна формула и главни извор истине и правилног сазнања за човечанство"*, мисао из **Дневника писца**)

Ту се можемо зауставити уз једну узгредну опаску, да су сва дела из опуса УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА, настала у једном неописивом контексту, у времену - сурвавања мисли човека и уметника у псеудореалност, у противбиће, у небиће. Главни јунак тог времена или епохе Хокус покуса, није само Карл Маркс, Лењин, Троцки, Стаљин; они су више налик на лутке - лутке у колосалној фабрици лутака. Прави и најмоћнији јунак најпотпуније и најстрашније псеудореалности је Сатана,

Баво (ђа- во, во - ђа). Он је прави представник најоштрије откинутости и највеће удаљености од Бога. Нека од дела мог споменутог опуса, упућивала су на нешто друго, на оно што је највећа реалност и најближа стварност...

(Наставиће се, ако Бог да!)

ANAMNEZA > ANABAZA > ANABIOZA.
ARGUSOVE O^I

Vladimir Jagli-i}

RANE PESME pesme (1980 -1989)

Пљусак

Из даљине лине као жубор,
па утихне, ко и све што наста,
није крива смрт, није ни љубав,
све су стазе путеви одласка.

1980.

Долазак

Бистар извор у стени
над којим прхну утва,
чардак ни на небу ни на земљи,
од злата јабука,
самотни дозиви фруле,
одјек Божијег гласа,
огњеви што се туле
и букну истог часа,
пупољак којим прсне
немушта дивља снага,
ласте што кућу крсте
и корак преко прага,
ноћ којом крик нем груне,
зора никла у проићу,
живот створен да умре
ал окупан светлошћу.

1980.

Шума

Због раскола - да л у уму -
с поља, откуд, сам, долутах,
избих право пред ту шуму
што прашњаву стазу гута?
Зјаци тмина, тмурно зија,
с гране лист се заколута.
А у тмини тајна сија -
можда тајна овог пута.
Свет, ко увек, зими: ледан.
Ако други свет је тамо,
корацама тмини предан,
ја се ово враћам само.
Повратак је, бивша светлост,
и једина наша вечност.

1980.

Планина

Ова планина не сме
да опусти камење
и слакша себи. Песме
терет је њој намењен.
И дршће под теретом
који не прашта дрскост.
А птице знају све то
и певају, упркос.
Пребацили су жицу
по њеном мрачном лицу,
по спутаном месу.
Сад може тек да сања,
махањем црног грања
о неком земљотресу.

19. 08. 1980.

Перце

Као то перце што се у зрак утка,
нека те носи тешки сјај тренутка.
Кад би се могло, на крилима таме,
слетети мало на истинско раме.
Прхнути даље у висине присне,
пре но се душа коначно отисне.
Ал пре но што је у висини стало,
оно се, ипак, дуго колебало.
Да ли да лети, ил коначно падне,
другима или себи да припадне.
Само нек буде изнад рушних кућа
довољно дубок уздах надахнућа.
Онда ће овај напор безизгледан,
постати нечег важног дубље вредан.

1980.

Крајпуташ

Тај натпис, сада ишчезао скоро,
читано то је негде у угроби.
То расте камен с биљем над извором,
ко да се с вешћу са дна земље проби.
У ноћ из ноћи на пут исти праћа
време што дели, одузме и збраја,
да дуг постане који се не враћа
као тишина на путу без краја.
А слова нису ту да се запишу,
нити да читаш осим у симболу,
ту, где се види све - јер гроб су врата.
Промрмљај једну молитву најтишу,
тако се приступ изнађе у болу,
прекрсти ваздух, пронашао брата.

1981.

Расковник

Тамо је негде, на тајноме месту,
поред печурке, или удно граба,
где женик тражи умрлу невесту,
где срце дечје кида страшна баба,
он све отвара привиду несклоно,
и дражи пугте снове сиротиње.
О, одробимо са планине оно
што држе беле виле нагоркиње,
да бисмо лакше откључали снове
растумачили лице земне коре,
пронашли пут у доњи свет, где наши
мртви чекају живот да понове,
да нам се врате и уздигну горе
где мит приспећем њиховим нас плаши.

1981.

Ослушкивање

Чујем ли ја то небеске таласе
што тихо плешу по мозгу, изнутра,
или гласове све снажнијег јутра,
како удара у све таламбасе?
Нешто се роди у плавој даљини
незнане путе мостом да премери,
некуд ишчезну у плавој хаљини,
сад, једва чујно, у зраку трепери.
Неко прелази све ове бездане,
кораком једним, не од седам миља -
у скоку исте судбине и циља.
Са Јерихона трубе непрестане.
Рахила плаче. Убице се цере.
Шум воде. Руке прљаве што пере.

1981.

Шумадија

Уплело ми се око у сунце: трепти, блиста:
Ојавила се птица над откосима цветним.
Срећан ти овај говор, долино моја чиста,
што спајаш наше ноћи са данима разметним.
То луди мајка вода, не тече само река...
И прима мир у себе, и очараност цвета.
На обалама њеним, као да радост чека,
и у негвама сања занесена планета.
У тој долини сунце обикну да ноћива,
да сан невиђен скрије у утробама њива.
Пред сном тим ја сам јадан и омален ко капља
велике мирне кише небеса што растапља
и само хоћу да ме нема кад све то стане,
кад прође чаробнички сан који ствара дане.

24. 10. 1981.

Немушти језик

Вришти змија у процепу каменом,
тражи милост од запаљеног сунца
за грех, који и не учини сненом
дрвећу које зачарано бунца
најлепше речи што се могу снити.
Од тог говора природа се мења
и тражи нове, бесконачне нити,
да, за будућност, споји поколења.
Прошле су тајне и старе и нове
што су се чуле само у тишини
да би реткима надахнуле снове
за говор друкчи, осветљен у тмини.
Траје најлепша, што се ни не слути:
Немушти Језик - страшна моћ што ћути...

3-4. 10. 1981.

Пролећна епода

О, дрвеће, ти знаш што листови шуме
путоказе страшне.
Да објасним пут свој? То нико не уме
сред путање прашне.
Само спомен живи путовањем мојим.
Истост ми се смеши
гранама безнађа, безлисним и голим.
Тиме да се тешим?
Пролеће је опет пробудило туге.
Ноћ ми душу рани.
О, разгранајте се у путеве друге,
јединствени дани!

7-8. 04. 1981.

Самртник

Лечиће ме смирај пун сунчаних слика
овде, где пристигох сувишан и незван;
лечиће ме камен и, за намерника,
на брбљивом врелу остављена цезва.
Лечиће ме трава расковничком тајном,
лечиће ме шапат крошње у вечери,
небо - када проспе, по ветру случајном,
шаку земље за мном, и по мојој мери.
Али лека нема и нема видара
за то пре болести што слама нас, људе,
пре но стопимо се с природом у једно.
Пре сна бити цигла у руци зидара,
издржати хулу коби полулуде
као да је важно, као злата вредно.

1981.

Јахачи

Крици су негде у подсвести јачи:
Атиле Бича уморни јахачи.
Уморни јесу, од злобе и крви,
а да у нашем крају нису први.
Кад њихов вођа венча се са гробом,
на путу сваког убију пред собом.
И тако носе, жедни и јуначни,
коб своје службе као печат мрачни.
За њима тешка слава отимача,
пред њима хумка. На хумци ломача.
Нека се ватра одигне у своде
нек за тим димом црна војска оде.
Остају њена отровна семена,
да не оду за војском зла времена.

1981.

Кнез Просперо

Одајама чудним, настраног изгледа,
бал је под маскама. А распете зене
грозничаво зуре, бесциљног погледа,
ишчекују упад пошаста црвене.
Кнеже, што се зидом од нестварног браниш,
знаш ли да слободу граниче простори,
ма колико друкчи у њима су дани?
Неслободан човек слободу не створи.
И зато, о кнеже, док сат кобно бије,
шапћемо са страхом свакидашње ласке.
Знамо, ужаснути пред смрт, све јасније:
на балу живота ми смо били маске.

28. 03. 1982.

Дан и ноћ

У сунчано јутро свануле ми очи
и видим кроз светлост далеке пределе.
А с вечери у вид ноћ невидом крочи
и питам се: да л су стварања вределе
моје скорбне очи, кад у сутон гине
предео у сенку, а у таму светлост?
Хтео бих да прозрем те тамне дубине
које љубоморно крију своју светост
од наглих чезнућа, погледа у боји,
од жеље и слугње што лудило множе.
Зар узалуд зурим? Даље се не може?
Не. Док међ стварима нестају разлике,
ја ипак замишљам нестварније слике:
није тама само због очију мојих.

1982.

Песницима

Ви који сте мудри, а мудрост немате
да схватите водом вале мутне Лете,
ви што ствари правим именом зовете,
своје достојанство што ником не дате,
ви што тиранима отварате очи,
тако што кад он их са подсмехом склопи,
вас тренем нестане, земља вас поклопи,
и тама прогута - ко за вама крочи?
На коленима сте? Тако нек вам буде!
Још Калистен, софист, ту је тајну знао,
за пољубац лажни не знајући, Јуде,
нама, умирућим, ко је живот дао.
А зар живот дар је? Ил сушта побуна?
Ко заплочи смело запењеном реком,
нека зна да за њим, ка брегу далеком,
нит весала има, нити другог чуна!

1982.

Извор

Шака се грчем згучи,
земаљски свет је мртав.
Годи ми, ал ме мучи
на води лик оцртан.
Ноћ од плесњивог хлеба
затроваће и песму,
ал пићу с врела неба
богојављенску звезду.
Усудих се да зађем
кроз таму општег мрења
теби, себе да нађем
на одру од камења.
Затим да одем даље,
ка извору без дна,
куда ме звезда шаље
са оне стране сна.

1982.

Светли пут

Крени, уперив к небу зене,
ма ослепео, у диск жут!
Иди, и било куд да кренеш,
носи у себи светли пут.
Пукне видело изненада,
закуца било венем живље.
Изгубив право да се свладаш,
дај се невином, светлом, дивљем.
Не сме корак да се колеба.
За одлазак си друкчи рођен.
И светлим путем испод неба,
пронеси крст свој, ослобођен.

1982.

Траг

Полеже мајски мрак
на башту испред куће.
Уврежен путем, траг
води у немогуће.
Шум кише, патњом брушен,
немуштости се лаћа.
Невидљив зид је срушен.
Себи, у дом се враћам.
Земљи смо, живи, блиски,
под којом род нам дрема:
Ово је ноћ кад мислим
на оне којих нема.
И ко зна куд идемо
кад свако гази сам.
Траг сна да следим немо,
све је што могу, знам.

1982.

Скитница

Под сенком смрти саме,
он седе у хлад липе.
Пред крчмом, слуша знамен:
шта то канате шкрипе.
Чокањ ко питко млеко,
низ грло цугом сјури.
Назва сељаку неком
Бога, и оде. Жури.
Куда? Одакуд дође?
За њим трепери - "Збогом".
За други дом је рођен,
куда год крочи ногом.
Прекри га мир пространства,
перином давног сна,
свет непознатог братства

без почела и дна.
Завешта оном стопе
ко следи звезде, дажд.
У души пустош, опет,
ал ван ње - само лаж.

1982.

Јурист

Ја студирам лаж, ја похађам лаж,
мене лажу свуда где год се појавим,
кад год видим људе ја пожелим дажд
да ме свег окупа, и да се отравим.
Полажем испите, сам, уз недоношчад
духа, која мрзе птицу, песму, мрава,
више ми говоре на улици нашчад
од вајних доктора марксизма и права.
Али, сваког јутра, ипак се запутим,
да слушам говоре у амфитеатру,
а кришом - у своју стваралачку ватру.
Такав ћу и јурист бити, као Тин,
сиромашак струке, стиха господин,
такав какав сада можда и не слутим.

1982.

Луда

Луда, сва собом обузета,
крај које шетам тако често,
смеши се, ко да зна за место
изван страхова овог света.
Каткад, ко да на мосту чека.
Парица моја њу не мења.
Не мари, срећна и далека,
с невиним смешком помирења.
Помислим, потом, распамећен:

па какав је то простор среће,
и краћи пут до Бога?
Док у мраку наш ум умире,
зар лудило тек сјај упире
изван докучивога?

1982.

Нестанак

У твоје одласку све што кад је било
ко поновило се и душу ми преже.
У твоје нестанку семе ми се свило
и срце се сада за незнано веже.
Ја узберем љиљан и дахом крилатим,
па посадим црно где се нада згрће.
И мада се опет ишчезнућу вратим,
траг ми умињује и нога посрће.
Још и сада трептим и трептаје гушим
као да у пољу брао сам ти тајне,
па качим о срце Тинове колајне.
Тињам ожежено, те се с тугом братим,
у сенку ћу твоју да се пребратим,
кад се у презрење подсмеха урушим.

13. 02. 1982.

Гогољ

Камина, жара пуног,
одсјај собом пуцкета.
Још мало, па ћу чуном
обали оног света.
Возару, још се стрни
у новчић да уклешем:
твоје је дело, смрти,
што у почетку беше!
Тад ће да се отворе

двери небеских здања:
рукописи док горе
пламеном очајања!

1982.

Сумрак

Нахерен сумрак, сив, од потлеуша.
Затичем двојника, у њему, на њима.
Поглед ми узре у сулуд покушај
да нађе право, међу виделима.
Нова улица. Он ми и ту маше
руком тишине, и спокојем следа.
Ја нисам овде сам, осиромашен.
И камичак ме, из прашине гледа.
За углом ноћи слеп семафор неба
нити ме пушта, нити пролаз пречи.
Већ не видим га. Сад гледати треба!
Чудесним мостом њему ближе прећи.
Можда понети воде, соли, хлеба.
Али шта ће ми, стигнем ли га, рећи?

1982.

Осврт

Како се Сунце, дуж улице,
дан да донесе, јарко нада!
Са светом лицем, већ, у лице,
а да му ипак не припада.
Можда смо сличне коби, моћи,
с печатом борбе, све до краја:
и ја бих успут, својом ноћи
да распем барем нешто сјаја.
Тако смо само постојали,
ко и сунце, на вечној траси:
изнад тог света где смо пали,

да сјај чувамо неугасив!

1982.

Свето вече

А клобуци магле крцатим њивама,
заодевајућ их, носе очишћење.
Крошње су на ветру, вијоре гривама.
Последњу лепоту претачу у зрење.
У авлији сено на стогу се злати.
Куња сва живина. И сенке се множе.
Дечицу на обед, чуј, позива мати,
гласом надирући мрак режућ ко ножем.
А за столом отац, чела светло строга,
и трпеза. Пуна. Хлеба. Вина. Бога.

1982.

Мудрац

Запитај себе, не, не тражи
другде, у себе вид урони,
дан ће ти рећи саме лажи
а људи су им дубље склони.
Немој Солона, не за срећу:
десет година би без наде.
Знао је рећи: "Да, умрећу",
одговор бољи тако даде.
Царује време зала јоште.
Дан долазећи друкчији је
ал нагоре. И ја умрећу.
Још Крезу реци, из милоште,
нек се од снова својих скрије.
Немој Солона. Не за срећу.

18. 12. 1982.

Гробљанска стаза

Стазо, у сутон сјаш ко злато,
дирну ми ум ко свила мека:
на земљи тој смо тако кратко,
да утувимо шта нас чека.
Вијугај само, измеђ сени,
којим не памти нико име.
Ишчиле живот, налик пени,
а једва су га такле риме.
Они што много пате, воле,
и не бројећи дане, знају:
да сва та мука, сав труд голем,
два су датума, број у крају.

1982.

Опустели градови

Звонима се глувим јаве у тишини
поноћној, градови давно опустели.
Придајући својој варавој причини
лик сабласти тужних и цветова свелих.
Тајно настањени, још тајније скрити
од времена новог у коме се празне...
Да л ми ћемо тако недостојни бити
свега освештаног, сем божије казне?

16. 03. 1983.

Ноје

Сада када исто дани су и ноћи,
када надлази време мутних киша,
док нестаје копно као песма бивша,
свет у животињској постајем самоћи.
У тами без очног сјаја и видика,
и где с невидом се светлост јарка срађа,

плови океаном изгубљена лађа,
без правог крмара, без светионика.
Измучивши залуд грозничаве зене,
свет међ световима, помирен, на крми,
чекам да океан у плаветној срми
ко путника слепог прогута и мене.
Дотле животиње, мутна нижа свест,
чекају гаврана да донесе вест.

19. 03. 1983.

Предвечерје

Могу да замишљам, али чему: све је
стварно измишљено, кров свода, и трен
када ми се сунце на умору смеје,
и ластва постаје недостижна сен.
Смем ли да уживам у одблеску стакла,
"ах" да кажем, као јунак старе књиге,
и да заборављам призоре из пакла,
штранге, ланце, крике невиних, вериге?
Свуда ни на чему, без наде и хлеба,
не схватам то "данас" у ком, сенка, живим,
не разумем чак ни ово што сам реко.
Стиже ноћ, опасна узданица неба,
да помогне нишчим, невиним и кривим,
из мрака у светло. Ка обали. Преко.

29. 08. 1983.

Око поноћи

Пред поноћ све се сенке сломе,
на зиду се ко руке скрсте.
А ти си опет празан, доме,
и немам куда ломне прсте.
Нежне се влати на под проспу,
из немог ока као сузе.

Коме да кажем тугу просту,
закључану у калаузе?
После поноћи већ је касно,
обезрњени поздер, слама.
Руке се само болно скрсте.
У мрак сам ко у срж урасто
да би дотако бол у нама
недодирнуте твоје прсте.

31. 08. 1983.

Почетак јесени

Киша пада на вече и дан,
тише куцај киши на вратима,
у капи је неки благи сан,
пада, пада, и пада, сатима.
Скупи длане кишницу, и љушни
мало воде која љуби поре,
па поздрави овај плес ваздушни
што се вије до небеса, горе.

5. 09. 1983.

Игуман

Свака је црква острво. На њему
белобрад старац са осмехом благим.
Он чека госте у старинском трему.
Он види њине душе. Целим. Нагим.
За софром има нишчих, опседнутих,
здравих и правих. Свима треба дати
реч тешитељску, ал ко ће је чути?
Ко има уши Бога послушати.
А око цркве вију се демони,
ту их највише има, ту се они
покорје већој сили од зле силе.
Вреде ли људи молитава? Ено,

крајичком ризе брише молитвено
очи које су сузе испуниле.

1983.

Фреска

Кад уђох, храм ме запахну свежином,
и срце моје само што не сушта.
Фреско, надживом снагом, и неживом,
ти си ми блиска, и отава густа.
И не гледамо ми њих - они, оштро,
милошним оком мајке са дететом
гледају, као нас да суде, ко што
и заслужују владари над светом.
Нешто од сламе, од сељачке сламе,
нешто од шуме, најближе нам цркве,
и неземаљски благо материнство.
А ми смо деца која још из таме,
из нечег што је мртвије но мртво,
хоћемо нечем где се живи чисто.

1983.

Гост

Олуја кишу проспе.
Луна о двор, све луђе.
Стижеш ли, најзад, госте?
С тобом - шта ће да уђе?
Ко за давних јутрења,
на прагу се појави!
Зар залуд су нам бдења,
не желиш овој јави?
Посути смртним прахом,
осуђени на немо,
закатанчени страхом,
изаћи не умемо.

Около свуда страже,
у дому нашем - тама.
По чему да нас траже,
нерођени, за нама?
Продором, ко сан светлим,
и смрт, чак, уђе л с тобом,
сужањство то проветри,
па нас венчавај с гробом.
Извали резе, даске,
и рагастов поломи,
обасјај неодласке,
ил беспоштедно згроми!
Ал ти си тек - опсена?
Ко сјај далеког јутра:
трунеш, за сва времена,
са нама, нем, унутра!

1983.

Рабле

Од свих схоластичких расправа
о које су лупали главу Тома Аквински,
Свети Августин, Оригена и Албертус Магнус,
највише ме се дојмила она:
има ли у рају измета?
Мене, додуше, више занима
питање постојања извесног објекта.
Срамежљивом по природи,
у задњих неколико векова
покварио ми се стомак.

1983.

Сусрет

На сметлишту, изван умирућег града,
стоји црни мачак. Не миче се. Стоји.

У њему мрак већи од оног што пада,
а ја га се плашим, добри људи моји.
Не смедох да прођем кораком случајним,
ту где чак и птице наједном замреше.
Љутим окицама стрелџао ме сјајним,
као злим мецима што никад не греше.
Мачак, црни мачак, увек негде чека,
да сретне шетача на самотној стази,
ако зло од добра недовољно двоји;
да убије наду наивног човека
да ђавола нема, и да одсад пази
шта и како чини, добри људи моји.

Шумарице, 14. 09. 1983.

Сабласт

Чекаш пред вратима мојим дуго, дуго.
А ја те осећам стравом старих слика.
Излазим и бежим, ал од тебе, слуго
пакла, не утекох ко из крајолика.
Узалуд ме проже реч лепа и нежна,
и прхнуше птице у нутрину себе,
и букнуше ватре на камари брежја,
ко пред комадање срце моје зебе.
Стижеш. Размичу се стене мога тела,
кидаш ми удове, на фронцле ме сечеш,
новог Франкештајна да начиниш мноме.
Да се вратим истог лика, друкчих дела,
скамењена срца, од зла неизлечен,
у свест Смердјакова, доме, слатки доме.

16. 09. 1983.

Ученик

Једнога трена, осетиш. Будиш се.
И оставићеш родитељски дом.

И напустићеш богате и нишче.
Кренути правом учитељу свом.
И путоваћеш, а да се не макнеш,
у све те земље из најлепшег сна.
Растом у духу најзад да дотакнеш
висине, дубље од најдубљег дна.
Све што си досад био, сад не важи.
И пушташ косу, браду, ко пустиник.
И као столпник, ругло свету јеси.
Неће те наћи ко те бившег тражи.
Само калуђер, отпадник и циник.
А народ ће од блата да те меси.

1983.

Тешка времена

Негде у марту, око пола девет увече,
страшан пљусак сручио се на град.
Затекох се на пијаци,
окисао и сам.
Тада под тезгом
спазих пса како спава
на слами и картону.
Мало сам се двоумио,
а онда се ушуњах под суседну тезгу.

1983.

У пољу

Мирно умире зрно.
Светлошћу земљу згрева.
У пољу, ноћном срмом,
Бог љиљане одева.
А од тебе? Ни трунке!
Кад те клонуће свлада.
Кад, испод црне хумке,

спознаш дубину пада.
Растанак струји пољем.
Цветови машу лудо.
Збогом, и мимо воље!
Узвиси се над судбом
бар овим, јасним стихом.
У опроштају тихом.

1983.

Замена

У травама мира жудех за дном вода,
над телом што веће духовништво спрема,
друмом ено Господ мојим путем хода,
мене више нема, мене више нема.
Шаљем знаке некуд у пространство даље,
препун отисака стопала у глави,
у живот ме опет неко други шаље,
а ја корен тражим у кренулој трави.
Господе на путу са просјачком торбом,
сећаш ли се кад си путовао са мном,
кад си шаптао ми тајну са рамена?
Обузет одвише и борбом и творбом,
на земљи поражен, ја скончах у тамном,
као да је живот, сав, био замена.

13. 09. 1983.

Дијамант

Дужност, друкчи од кама простог,
испуни, уткан, сав, у стену!
Није за тебе брисан простор,
нити побожни дуг времену.
Спирај сву рђу сољу, ледом,
спреман вековним једним током.
За слепим вођом, својим следом

нека свет нађе друкчи спокој.
Не сме те наћи ни гомила,
тек строго око тајног брата.
Остани где си. Видик силан,
у своду отуд, обухватај.
Тамо си светлост, чудо, дар.
Зашто би овде био ствар?

1983.

Ружан сан

То крајем лета, у ружном сну беше,
трчах кроз кишу жутњикавих буба,
што крилатећу смрт у ме унесе,
да пренесу ме преко црног руба.
И, место мене, распршена буђ
на ветру трепти, запиње о гране.
Тако сам овде непозван и туђ,
само у смрти хоће да ме бране.

20. 09. 1983.

Лоенгрин

Побеђује, кажеш, време,
ал чинимо ми што треба.
Не тражи ме, јер оте ме
лов далеки преко неба.
Сам ћу доћи, тебе пун,
да одбраним што се не сме,
да лабуђи буде чун
пут до нежне наше песме.
Али, време? Да. Зар ниси
научила тајну река?
Да се једно дели, двоји.
Да сам ја ти, и да ти си
време које дуг наш чека.

Победи, ал не постоји.

1983.

Будућност

Јаком ћемо ми кроз црње ноћи,
кроз срца нам чемерна и тамна,
кроз вилајет куд не можеш проћи
осим као сабласт непојамна.
Ал то само суви закон није,
не пресуда, испуњење дуга.
Што проричем није свирепије
од природе и њезина круга.
С тужних поља цвасти и милине
са врхова који нису наши,
са Олимпа који нам се руга,
јаком ћемо, иза питомине,
у надстварност, у то што нас плаши,
где неима ни ближњих, ни друга.

26. 09. 1983.

У ноћи

Стајаћу мирно на тој измаглици
све док непрозир буде тако таман,
док не узму ме под своје облици
налик пепелу под твојим уснама,
онда тек пашћу као распопућен
на страх и ужас претпоноћног суда...
Дај овом телу вечно умирућем
да прими ноћ ко остварење чуда
којим се мери мир будућних сени.
Ноћу сам тако сам да бивам свемир.
Нико још не зна шта има у мени.
Али се плашим оног чему стремим,
јер једнако је по припетој моћи,

свемиру, души, сенкама у ноћи.

27. 09. 1983.

Влтава

Рођењем испих Летине валове,
да примим наше сурове дарове.
Ал је у мени вртложни плес речи
почео свирку. И слави, и јечи.
Сад преко слова, пресрећних жртава,
захујим као Дворжак. Ко Влтава.
Преко долова, без земних стопала,
преко отровних Летиних обала.

27. 09. 1983.

Пророчанство

Неки пророк види фесове јатима,
како наваљују док призива Алах,
ја европску брану, на враним атима,
и победу крста, и крвави сабах.
Ал док седим сам пред европским вратима,
и учтиво куцам, ја осећам задах
трулежи која се крвљу запатила,
коју осликаше Дирер, Бош и Кранах.
Отворите двери! Отворите двери!
Пред последњи јуриш пустињских варвара,
отворите вери! Отворите вери!
Нек вас смерни гласник мира не завара,
за њим стижу звери! За њим стижу звери!
Бирајте дарове жезла ил самара.

1983.

Сазвежђе

Близу ли си у вечери касне,
док се ноћ ка сјају твојем свија,
ко да прима и пољупце страсне
и мук који из свега избија.
Ал туга је у свему зачета,
и све ближа сваким часом новим.
Ти проходиш мимо овог света,
а ја падох авај, светом овим.
Али ко се у ноћи одаљи,
и осами са друштвом стабала,
ко да гледа кроз небо и вас.
Схвати зашто по овој обали
није звезда ниједна падала,
не пада се док не дође час.

3. 12. 1983.

Како сам проходао

Шта теже има од тренутка
када одлучиш
стати на своје ноге?
Да и не говорим о томе
шта све
за први корак треба.
Устаћу и идем оцу својему,
изгледа, просто, рекох себи.

1983.

Прапостојбина

Колевке су тамне наднеле видике,
зацеци су тајни изнедрили друме,
и крв с неба лије на дозреле шуме
док се бескрај спушта на земаљске слике.

Узаврели уздах крај срушена гнезда
оснежена вајем прву таму иште.
Напред или натраг, бегом у средиште?
Узлетела птица потоња је звезда.
У осами овој недра сама сахну,
искају у давно зачетој истини
тајство којим сена душа мртвих луга.
Крваво је небо дах чији запахну
пламен онај силни, и прапостојбину
где се завршава слика овог пута.

29. 12. 1983.

Зидови

Овде, запањен свитањем,
ја чекам дубље видљиво,
ко одговор пред питањем
сном постављеним стидљиво.
Тамо су само зидови,
мочвара, степа, прерија,
и мир, и туђи идоли
за заклопљеним дверима.
Певам за друге пределе
које сам једном такоа.
Нису песме залебделе
тамо где нисам плакао.

29. 12. 1983.

Халдеја

Ове се планине спуштају у доље,
све до Вавилона, града срца мог.
Ја увек на снегу дишем дубље, боље,
као новорођен непознати бог.
Те звезде, што сада лучоносном сјају
дају устрепталост, сатрунуће једном.

Само сунца новог неба можда знају
наш лик у свемиру самотном и ледном.
Да дочитам звезде, да гледам лик ноћи,
пут који се губи куд и живот мој
у циклус обнове како хаос хтеде.
Помозите, сенке, безмерној самоћи
да пронађе друга, себе, пут и пој,
пре одсудне битке без сна и победе.

31. 12. 1983.

Диоген

И моја сопствена сенка сад ми смета,
јер обречена је тајно једном мраку,
док човека иштем, с негдашњег детета,
у свом граду као закопан у раку.
Склони се са сунца, сунце своје иштем,
немој гонити ме с изабраног лога,
брвно над амбисом зваћу коначиштем
да и буре примим као лог од Бога.
Сунце. Човек. Ето шта бих ја да спојим,
али сматрају ме псетом које бунца,
псетом на две ноге што бољима суди.
Или да се склоним са фењером својим
од ћутљивог неба, равнодушног сунца
и онога што су учинили људи.

1983.

Космос

Живот, лепа поган, и ето, то ми је.
Да ли да га врстам и ја у помије?
Ал пре него одем, због себе, због деце,
ко нам је склепао тај чудесни ве-це?

1983.

Узбуђење

То ми је миље: да станем у пољу,
а простор, цео, мањи ми од душе,
од откуцаја у срцу грмуше,
од зуја који не препозна зољу.
Волим божански диваљ трептај срца,
кад сва природа постаје уметност.
Кад се одједном све скрије у светлост,
из које дан ко мед из саћа врца.
Овде се душе, ко од алкохола,
у позни час кад тријумфују сене,
ненадно неком сусрету отворе.
Остаје само поезија бола,
једине речи увек су скривене,
да гробови кроз језик проговоре.

1. 01. 1984.

Јутро

Затече ме освит у јаслама топлим,
ушушканог сламом напуштене штале.
Излазим, разбуђен, протежем се, док ми
с брега пуца видик у доље расцвале.
Цикљају оструге богазама витким,
врзина ко стражар пречи нози газа.
У шуми се јавља фаун тајновити,
опијен дивљином јутарњих екстаза.
Још Пан са свиралом да најави сунце,
да прхне са бара јато дивљих лиски -
примићу ко браћу ћутљиве бегунце
што пристижу за мном из градова ниских.

1984.

Рано јутро

У рано јутро, док Сунце седа
на седло брега, и целац јужи,
устао бих да први трен реда
подам последњој тмини у души,
обуо чизме и кроз пртину
тражио дуго ослонац прави,
ту кратковеку, часну белину,
рођењу живот, и снове јави.
Шта ми треба, до кожух овчји,
шубара да је натучем челом,
сјај што ко сољу уједа очи
да моје црно стаса у бело.
Дланом док гасим искре пахуља
неко ме зове. Земља певуши.
Ко млаз сећање из мене куља
да гради опет мир што се руши.

1984.

Гроб у пољу

Застани. Гледај: дан понавља све то
нејасном сликом лудила без мере:
док пева сунцем ужарено лето,
руку и пиштољ у себе уперен.
Кад светлост букне изнад наших глава
крв нагло бризне низ путић усијан.
Брат непознати у том гробу спава
и заклања га, верна му, бусија.
И кад се згусне тишина над светом,
трајањем дугим без смисла и вере,
куцка у мозгу, једва чујно, длето:
ко смеде од нас смрт да изабере?
Лепота поља, класали мир њива,
са узвишице хум налик на престо.
Пођимо сада. Нек и даље снива,

кад већ заволе ово тихо место...

1984.

Залутао гробљем

Стазу к небу изгубљену
пожутело мрвећ лишће,
тражи човек, ко љубљену
коју други љуби, стишће.
Међ спомене крочив смерно,
ко да жедан мору хрли,
са љубаву неизмерном
он гробове хладне грли.
Вапај молбе нестишали
небу што би да га прене,
свеколиком ћутњом зали
све крстаче пободене.
Ал не хте га небо чути,
чак ни рећи "иди с миром",
јар поднева, и све ћути,
одбојношћу и презиром.
Сам човече, шта ћеш овде?
Међу живе ти се врати.
Ко међ њима живот пробде
свода ће се дочепати.
Овде нема људске среће,
разговора, братске јавке,
немилосно само цвеће,
коприве и свеле травке.

1984.

Лептир

Шетам по шуми.
У шупљини обореног дебла, спазим,
мешкољи се обао, дугуљаст предмет,

сличан празној чаури
из неког будућег рата.
Узимам
немарни облик смрти,
срад господњи,
ту паучинасту играчку у руке,
разгледам је и злурадо,
са гађењем одбацујем.
Од удара о земљу она пуца.
Из ње, разбите,
наједном прхне живот.

1984.

Секвир

И, цепајући парчад трупаца помодрелих,
удисао сам стар, од мраза слан ко мливо.
Изгладнело је рио неодустајни челик,
док постид је година скрнавио сечивом.
Зачуђен пас са ланца врпољио се немо,
посматрајући јутро у ком побеснех, диваљ:
ја, и снага замаха, за чиме то чезнемо,
урањајући дубље у колоплети ткива?
Под болесно-зеленим опнама, ко од саћа,
светлуцао је прасак, младило се иверје,
и рунио се прах у кругу невидљивом.
Над густим нарамцима испарења без мере,
испуни уст почела силином крик безнађа,
поздрављајући уток од живог ка неживом.

1984.

Троја

Најлепша бајко, тама ли те сатка,
ил кист што дан га посла неовдашњи,
да реч постане, и из речи гатка,

од гатке сан, и брана свакој плашњи?
Ко кад тамјански ил чаробна вражда,
дну неповратном кад доведе обест,
ко сухом нещцу капља жедна дажда
стварношћу другом опија ме повест.
А у повести - толики јунаци
због једне жене зар да воде бој?
Ил да би, потом, преостали знаци
који лепоти воде живот мој.
Тако се међа погледу помера,
само у слепим очима Хомера.

6-7. 02. 1984.

Сцевола

Још је врео додир сагореле руке
док у ноћи слова лик твој мени ближе.
И за друге знадох узалудне муке,
болове погубне, и ране подвижне,
ал мало шта откри циљ самомучења.
Власт, новац и жене увек беху мотив
пречи од човештва, храбрости, учења.
Ти си надвисио омеђења плоти.
Ми то не можемо. Да варку наставе,
и без двоумице сви се куну лажно
у унапред давно предатоме боју.
Ни то не помаже. Све лепо и важно
нов тиран бешчести. За туђе заставе
тражи и он жртву. Туђу, а не своју.

6. 03. 1984.

Цареви

Сад је то тренут. Али петнаест
година, луди цареваше Нерон.
Дванаест Комод. Каракала шест.

Ниједан од њих с љубављу и мером.
Замисли да си тада био рођен.
Земаљско време не појима свест.
Па како да се око новог вође
жезло побуне не скупи у пест?
Шта је слобода, изван крволока,
који се клања фалусу и тмини,
док са презиром сужава очице.
Али пастири изван јавног ока,
у непознатој зеленој долини
свакога јутра милују овчице.

1984.

Загрљај мртвих

Као да вечерњи ветар тихо стење,
надима се ваздух, само што не прсне,
и непомично се лелуја камење,
и кукуруз расте кроз расуте врете.
У ћебад се ноћи све живо увило
као да би хтело у говор да букне,
да би осетили кроз ноћно глувило
те чији долазак не зна да устукне.
Жабе каткад схвате, ћукови и сове:
када се огласе, ко да одговоре
нечему јаснијем од свесне поруке.
И заплиће ветар о гробне крстове
сенке као неке незнате ловоре:
у загрљај мртви раширили руке.

13. 04. 1984.

Болест

Ми говоримо тек о последици,
кад је за мелем и обнову касно,
никад о зори, киши, поледици,

о оном што је за узроке срасло.
А у ваздуху лете спирохете,
у пољупцима, још, бацили круже,
умирања се не умараш, свете,
и на сандуке, тек, полажеш руже.
А пупољ где је? Живородно семе?
Зрно што само у смрти проклија?
Јаје у ком се васељена смешка?
Кад престанемо прослављати време,
које нас ко из заседе убија,
тад ће и сама уминути грешка.

1984.

Москва

Руски возови и руски хотели,
похотне старке, хотелске птичице,
па зар смо ово од Гогоља хтели,
пред постојбином поклекли ничице?
Свуд запуштеност, смрад, свуд сиромаштво,
беда и очај што на вотку базди,
све загнуто Воландовим плаштом,
све подчињено невидљивом газди.
Оживела је вођина мумија
пред Василија Блаженога црквом,
чека да крвљу свежом се умије,
за поклоњење у идолу мртвом.
Натраг! Ал рута већ је зацртана,
на екскурзији од петнаест дана.

Москва, 1984.

Петроград

У Петрограду продајем фармерке,
да бих, увече, тркнуо у "Садко",
да бих купио двосатне швалерке,

и с цимером се забавио слатко.
Срчем свој буљон (мало руске супе),
у плесачице очи док зверају.
А руске момке по улици купе,
за Авганистан да их отерају.
Таксијем, натраг. Богата седмица.
Можеш да бираш: прелест слична варки.
Наш хотел, препун Источних Немица,
плавих, и црних малених Бугарки.
Странац сам. Не знам чије је то тле.
Знам, Русија је, ко зна. Ко зна где.

Петроград, 1984.

Јесен

Шапти ми за ухом тек отишло лето
да је сад све јасно, најзад објашњиво,
само што не каже, готово је, ето,
ко уз извињење - теби травко, њиво.
Ал не осврћи се, да не крене туга
у ону лепоту које више нема,
јер није то само укор и поруга,
већ буђење оног што одавно дрема.
Да труљење стигне дозреће облике,
зато отежаше над орницом риђом,
а на крају само остану ли слике,
онда тог предела под шљивом и гицом.

Драча, септембар 1984.

Невидбог

У чекање је сав свет оденуо,
а свет је храм без молитвеног гласа,
не стиже ко је ка њему кренуо,
још не постоји просечена траса.
Поглед отвара он из слепог ока,

и мотри како светиње се руше,
и наша дела, увек невисока,
за одвећ тешку одговорност душе.
Зато се, каткад, снег ненадно стресе,
с гране, и птица кликне док прелеће
над нашом главом ко упозорење.
А живот наш, под жрвњем неке пресе,
не слушајући, даље се премеће
у нешто теже но што је и мрење.

Драча, 1984.

Еден

Наш први дом - зар би нам тесан?
Зар земља бесмо и сред раја?
Под цветним грањем, бесловесан,
већ познао сам смрт без краја?
Кушах ли плод са тог дрвета?
Још жеже неща поглед змије!
Или, у мраку овог света,
затворише се све капије?
Сањам те, доме, даноноћно:
нас, наге, срећне. И без стида.
Довољне себи: том самоћом
што шири опој, иза зида.
И опет руку с лепим плодом.
Плод трован смрћу. Смрт слободом.

1984.

Ханаан

1

Тврдо је небо, свод над главама нам,
лака нас земља мами у свој хлад
прејаком мишљу да је наш Ханаан

најтежим путем досегнути склад.
Пустиња свуда. Свуда. Нигде пута.
Још нас празнина нагони и храни,
и смрт приводи, слабо осмехнута,
Господу своје народ избрани.
Кад дрзнусмо се, сви, да одбегнемо,
јесмо ли знали шта нас путем чека?
Страва све већа, поносита немоћ,
уз побуњеног пристале човека.

2

Проже лудилом свет наш неискан
ужарен појас од пустињских дина.
Је ли то река, за жеђ нашу, најзад,
и сјајем вишњим распукла долина?
Вимена пуних на испаша стада,
шатори с хлебом, с вином и окрепом?
Не. Тек у јари сјаловљена нада
фатаморганом куша нас наслепо.
Кострет нам знојем сува леђа лепи,
камиле стењу, гладне, под теретом.
Хвала ти, сунце: и твој поглед слепи
придружује се, над окрутним светом.

3

Рој фараонских фаланги за нама,
а испред море што нам прети риком.
Многе скри песка запаљена скрама,
а имена им већ не памти нико.
Робљу мисирском, да л нам беше горе?
Зар за Мојсијем, за тим опсенаром!
Пребродимо ли и Црвено море,
увериће нас тај, мађијом старом,
да смо по суву ишли, прах разнешен,
да неста гонич изненадним сломом.
Можда је тако, али страшан беше

пут у Ханаан, и уз Божју помоћ.

4

Ћуташе море на удар му штапом,
са стена, жбуњем, не кану још вода.
Тек мртви знају, под небеском капом,
колико кошта земаљска слобода.
Постоји светлост. И Бог. И чудеса.
Да их у нама не би, свој би јарам
довек трпели, злом општег удеса.
С чежњом узмоћи свет нови да стварам,
пођих на тај пут. И на племе пристах.
Па успут нека оставим и кости.
На поклон ту да не добисмо ништа,
доказ је више, жиг изабраности.

5

Најзад, на своме. Ето и равнице,
пашњака густих, плодних златних њива.
Пао сам први у занос, ничице.
Да грлим влати, да стопе целивам.
Ал обећаном земљом нашом, шта се
чини? Сад трпе оков неки други.
Зар безимено, због тога скончаше
браћа и сестре на путима дугим?
Растанимо се, тада, ми, на време,
још док на лицу победни је осмех.
Исте смо путе прошли, моје племе,
да одредишту свако својем доспе.

6

Ево ме, гнаног, нишчег, у пећини,
народу своме ја не бејах добар.
Побуњеник сам, кажу. А истини
уз вођу, ревно, сви копају гроба.

76

Заборавише брзо сан невиђен,
због ког смо, будни, за свог пута мрели.
Да син Господњи сад међу њих сиђе,
продали би га, или разапели.
Благословено нек си, моје племе,
што остави ме без дома и хлеба.
Твоја је земља, моје - земно време,
и, још, плавети, нешто, испод неба.

1984.

Пустиник

Вавек пречих себе, супротстављен хтењу
обичном и ниском, профаном и плотском.
Намеран да роду у свом искупљењу
подарим његово. Страно оном скотском.
Да призовем тебе овом свету, Боже,
и царство земаљско да небу приближим.
Мишљах, само тако мењати се може
просто, јадно, људско: сном за недостижним.
Ја знам, и не може поднети мој подвиг
нико осим онај кога, пун жегине,
анђео пробере у дан изабрани.
Ја испосну хаљу и монашки постриг
принех у пећину жарке Палестине:
овде свет нестаје, или се одбрани.

1984.

Херувим

Не познајем га. Видети се не да.
Са нашом душом игра страшне жмурке.
Кад оком трепнеш, сав од плавог леда,
у трепавице склања девојчурке.
У трену мржње, и трену освете,
када увреда у мозгу нас пече,

непријатељи да мач му осете
он их надвоје пребија и сече.
А кад се задњи дан с нама суочи,
када ископни животворна сила,
тек тад изађе на уморне очи
а кључне кости развија у крила.

29. 09. 1984.

Пред ноћ

Као да се прену
из речи у стих,
у ненадном трену
мир вечери тих.
И муте се очи
пожаром у виду.
За сном лаке ноћи
тешки дани иду.
Пали лист по лицу
потока вирује.
Пред међудневицу
орао мирује.
Топла ноћ свет ови
и успава воду.
Мој лик, ено, плови
с облаком по своду.
Или све то маштам?
Ил већ стиже сан?
Сваку ноћ се праштам
док не сване дан.

1984.

Еуридика

Заволех те, али тужно, у невреме,
да, баш у невреме, кад је киша лила,
тако затиче нас, заувек неспремне,
ветар који слама пегазовска крила.
Куд ћеш своју превласт над пољима тужним,
ја знам где су оне ноћи биле звезде,
где је земља којој још предано служим,
прегажена ко од татарске најезде.
Дај ми да окусим од изворске воде,
дај за лек од сока оштре џумбурике,
да се не угасим ко згорела свећа.
Заволех те, али другде те одводе,
ево, осврћем се, и сенка твој лик је,
и сећање које не сме да се сећа.

1984.

Вода са камена

Шако, зар у рану земље отворену?
Смерно, само кад те вишње жеђи гоне!
Ти пажљиво скини са тог ока мрену,
пуну оданости у којој се тоне.
Камене, одај ми себе у средишту!
Твоји сокови су срж животу дали.
Они који дођу за милост те ишту,
као да су стопом Светог Саве стали.
Отуда сви наши ненадни дарови,
које заслужује једино милошта,
зато су скривени у грабак и јопџа.
Који не окуси воду, не заплочи
у магију земље скупљу од живота
а да само мало оданости кошга.

1984.

Пастрмке у пијачном излогу

Бистрино река и брзака,
то беше пут наш, пут слободе:
бачена мрежа сред рибњака,
пијачан излог мутне воде.
Мехурима у белој пени,
чекамо, зевом крика немог,
срамнија смрт да живот смени,
у муљ до дна да потонемо.
Сневасмо тврдом опном икре
прозрачне реке вир без краја,
дивљу хитрину што изникне
за матицом у ток од сјаја.
Комад меса за крканлуке,
продаће нас за прегршт новца.
Да си, бар, смрти, чељуст штуче,
ил слатки мамац риболовца!

1984.

Зевање шарана

Судећи по оном што се збива
у пијачном излогу,
цуном мутљага,
кроз који се са дна према површини
пробијају обли, ужурбани мехурићи,
судбоносне грешке које починисмо
никоме не можемо објаснити,
мада остатак живота представља покушај.

1984.

Сеоба

Кренули смо некуд, од самог дна дубље.
На свом трошном броду, још непотонулом.
Испратише робље архангелске трубље
на обзнађеном небу, на клонулом.
Понесмо са собом говор и тишине
кућа и брестова на рукама тавним.
Струј што се господи са родне планине
у књигама зачет мудрим, староставним.
Жива мука, бреме тешко, зао час.
Ако се осврнеш, освајач на прагу.
И само даљина обећава спас.
Ал ти кунеш доме, у тишини глас,
што ти не дадосмо и живот и снагу,
кунеш то спасење, преживеле нас.

1984.

Облаци

Лутајући пољем ја не мислих о том
од којег сам соја, ни ко ми је род,
откуд ту с јединим, са овим животом,
него гледах поруб ког изатка свод.
Два облака, као две дундасте цуре,
чији плес над пољем најављује дажд.
Као да ме маме еротске фигуре,
у одаје беле и небески плашт.
И смичу се са њих у радости хаље,
и наге се смеше ко две ноћобдије,
као да би хтеле са мном да се споје.
Ал што можеш, то је да луташ све даље,
да не такнеш никад, и да не добијеш
осим погледима то што није твоје.

1984.

Семе

Дрхтање жилишта у утроби ниче.
То је прва искра, она права искра.
Са тамних долова и мој предак кличе
да ми је судбина, ко његова, иста.
Сени недозовне. Ништа нисам чуо.
Разумео тек сам кишу. И сад, само
испуњавам завет који се расуо
и тишину коју не испуњавамо.
У тајни семена живородност већ је
потражила јаје да у њему усни,
па да се пробуди ко у дому новом.
Треба име дати оном што пролеће
наново навеје мртваји и пусти
и зачети - биљем, дететом и словом.

1984.

Суд

Претеже нитковлук на свакоме тасу.
Обезбрижен талас, низ речицу расут.
Овде све подлеже само земној мери,
зар не, фарисеји, зар не, лицемери?
Ил можда друкчије, ал за кога, мисли
онај што кукуту пред такав суд испи?

1985.

Водоноша

Жеђ моја слатка неутажива је,
а тебе нема, ко да су те виле
заманђијале. Гледам низ криваје,
а тамо пут су даљине попиле.
И трешти јара, и хвата ограде
за гушу, стеже, цеди сок из њих,

а тебе нема, да воде и наде
донесеш, као дах у мртав стих.
Сваки твој корак запрека је нова,
њиву од сила злих не можеш наћи,
тодорски коњи тебе су газили.
Али, ево те, стварније из снова,
да нађемо се као на ломачи
где су нам нешца ватром утажили.

Драча, 4. 09. 1985.

Змијски цар

Гле, змијски цар ме са камена гледа,
испод ког влажи ко да земља плаче.
Знам змијски језик, али ми се не да
до краја да се гатке растумаче.
Он цала, рог му трепти низ распућа,
нико не може пред њим да побегне.
И знам шта значи када чуваркућа
за четрдесет дана на праг легне.
Не бој се. Неће он ујести. Бар не
сада, кад тако урокљиво гледа.
Он је из неке бајке полустварне
дошао овде да нам заповеда.
Тешко и оном ко га у дом прими,
и оном ко се са њим не зратими.

1985.

Чун

Слушај у сумрак бруј надошних вода,
јавку буљуне, жаба, даждевњака,
ко песму каквог подземног рапсода.
То неко биће непознато хода,
као да мртви устају из рака
да стегну живе у челичне кљунце.

Ил сенке неке протежу се, ко да
два Перунова сина, из сумрака,
одлазе чуном по одбегло сунце.

1985.

Рас

Омрежене очи у сутону црну.
Уз камен се влажна измаглица приви.
На камену видим једно лане, срну.
Градови су наши и под земљом живи.
Камен на камену. Срна лане доји.
Безместност је стала под божанске скуте.
Престоница српска у мени постоји,
само ја, једини, знам до ње сад путе.
Не, нећу ти рећи. Мораш сам да дођеш,
ко по лавиринту пуном тајних двери,
ходника, ступица, лешева и свећа.
Свега видљивога само ослобођен
пут пронађе, никад сустао у вери,
у средишту себе немо да се сећа.

21. 12. 1985.

Деспот

Високо господство, смиреност у духу,
бојни коњ, турнири витешки, и слава,
опрост, покајање у монашком руху,
најзад, преко свега, помен заборави.
Шта чињено није да се изгубљено
отачаство спаси? А само у слову,
у згромљеној срећи, и у теби, сено,
ко око из воде, сја у стварност ову
нешто од ондашњег напора и бдења.
Наше је господство високо у духу,
висок је господин српски језик наш,

у промени земној оно се не мења,
а у смрти као у свадбеном руху
проклија кад име и облик му даш.

27. 12. 1985.

Орање

Орао сам њиву са дедом у брду,
три смо дана цела упрезали краве,
и плодили земљу од мразева тврду,
дозивали сунце, пролеће и траве.
Гледао нас багрем са крајка шуме,
како долазимо све до овратина,
чудио се како деда с плугом уме,
како му се зноји зборана вратина.
А кад бисмо сели за фруштук пред подне,
кад би залегао зеричак на гуњу,
он би постајао мудар као Буда.
И сунце би сјало низ пољане родне
да је земља наша, и да ћемо у њу
пасти као семе родило од чуда.

Велике Пчелице, 1985.

Таван

Описа круг још један дана шестар.
Гвирну кроз облак Сунце ко лудаја.
Капка низ стреху мир. И шмугну. Неста.
Прадавним ехом почетка и краја.
Играчке духа нико не усложи!
Дурбин. Бицикл. Писаћа машина.
Одбачене ствари рију ме ко ножи.
Судбински нешто шапуће прашина.
Кроз пукотине црепа: Сунце. Опет.
Мишеви, тужно одапете стреле.
Шкрипућу даске, бројећи ми стопе,

времена стопе, што су се ту среле.

1985.

Огрлица

Свака је звезда по једна ђинђува,
а огрлица, видно небо цело.
Сазвежђе свако по једно је тело
што светлуцавост у душама чува.
Снег. Пахуљама исплету се лестве
облих прагова, ко белим прстењем.
Када провале ненадано песме,
степеник буду, и тада се пењем.
Налик детету, кад одигнем руке
дланове ширим том утоку моћном.
И примају ме, ко мајчинске, луке
модрином снова у мом мору очном.
Пуштам се, Икар што не уме пасти,
јава, жалобна и закономерна.
Са звездом оном у небо урасти,
и буди што си био. Златна перла.

1985.

Уметност

Ноћ се препунила звуковима новим,
све се миче, све су сенке у покрету,
а ја, ко пијанац, те покрете ловим,
опијен потоњом музиком на свету.
Трај у нејасности! Тајанственим звуком,
несхваћени плове тонови ка небу,
тако, Амфионе, својом дивном руком
свирајућ камену градио си Тебу.

20. 04. 1985.

Грло

Не слуша ме, не осећам грло,
ни да цвили, нити да запоје,
нешто ми је у гркљан наврло,
ко на брда магле, кад се споје.
Али, ево, над горама летим,
ко да слушам зов вилинских фрула.
Па застанем мало, да се сетим
шта је земља на стварању чула.
Да не жалим наше постојање,
ја одлетим за било чим лепим,
да пронађем прави људски лик.
Кад научих да сам сав појање
да се само звуком једним крепим,
а да није самртнички крик?

19. 09. 1985.

Мржња

У црном коб распета.
Ал, реци, после тога,
шта црње још да желиш?
Да оделиш се од света.
Да оделиш се од Бога.
Да се од себе оделиш.

22. 09. 1985

Подне

Подневни сат ми у душу продире,
улицом тече пробуђена лава,
на кожи тешке осећам додире,
пун ми је прозор откинутих глава.
Мртви пред нашим зградама се јате,
мртви станују на суседном спрату,

ал нису стигли кући да се врате
и дом обнове у топљеном злату.
Све што се рађа дно вода осети,
у петљи дана свинуту дубину,
док небо прима ишчилелу фелу.
Тако је било. Ал ко да се сети
да је све прешло у ову судбину,
у душу која странкиња је телу.

17. 09. 1985.

Станар

Решено све је, а ја и не слутим,
у мрачној соби, као у пећини.
Није мањини, него је већини
под арњевима лећи изврнутим.
Ал нит рањава, нити те пољуби,
милост природе и нектар камена.
Од пољубаца утрне ти зуби,
који су очњак. И редна промена.
О доме тихи, нежна песмо птица,
случајни станар ердоглијског кварта,
ја се у теби настаних трајније.
Постоји двојник, не с ових улица,
и ко лењиром животе нам шпарта
до сна из љуљке и до букагије.

8. 09. 1985.

Драчки закон

Јагличићи се зову
горњи и доњи.
Кад умре неко од горњих,
доњи, на дан сахране,
рано изјутра раку ископају,
на обронку више речице,

и обрнуто,
посети ли смрт доње.
Кад поворка стигне до гробља,
рака мора да мами
као постеља пред починак.
Тако се, овде, светови,
доњи и горњи, испомажу.

1986.

Саломљена грана

И док немоћно виси,
сува о телу стабла,
шума слави на киши
што пљушти ко из кабла.
Је ли се могло боље?
Нарикача сна јеца.
Путник недобре воље,
ветар, обесна деца...
Пашћеш на смеђе лишће.
Киша влат пуни надом.
Кап што те зледи више
печурки носи радост.
Шапат помирености,
векови сви: химера.
Киша растаче кости,
ал клицу на пут тера.
Где, тако смо се срели
а смрт је у сусрету.
Можда га нисмо хтели,
последњега на свету.
Заљуштила се кора,
и прска год у жили.
Близу је што се мора,
далеко што смо били.

1986.

Потоњи

Сад је доба кад бокори лишће
и у глибу крца стари паок.
И гробље би живот да заиште
раком где је снени мртавац пао.
Крај тарабе рани дрен уцвето
за тарабом - исто као лане;
шапће зумбул ветру под дрветом:
што не дођеш, мој мили драгане?
Христ са бошчом о рамену креће,
пастир стаду, ко дивљи поочим.
А Србија у небо одлеће
оставивши мене да сведочим.

1986.

Усамљеник

Градови, у којима се будим,
затечен, сам, на судњој средокраћи!
Бастиони, пред ветром узалудни,
ко ће вас, једном, срушене, пронаћи?
Из сурове сам дошао дивљине,
хидрауличним дневима поражен.
Трави, што цикља из бетонске страже,
тајно верујем. И више не бринем.
Корак: наставак лутања. Без дома.
Над огледалом локве, још, узалуд
разбија чврсти ђон двојничку шалу.
Без завичаја, ја се немо склањам
у мрак подрума. И чујем, не сањам,
глас из даљина. Најаву погрома.

1986.

Тешка ноћ

Вирови улице ненадном тишином
утапају задњи сјај звезданих клица.
Демони, пијани крвљу, лепим вином,
плешу трговима, с њима несаница.
Другови су твоји и сада далеко,
у неравноправном пали обрачуну.
Стиснуо си зубе, ништа ниси реко,
предосетив како улице те куну.
Ти си само део ове ружне ноћи,
може ли твој живот без тебе да прође?
Прошао си тупе путеве немоћи,
у мукама, као и остали рођен.
Посрће и пада, зидовима сивим,
сен твоје слободе, у апс велеграда.
Гомила ће само остати да живи,
у свету који јој једини припада.
Лудило демона улази у кости,
далеко возови кроз неоне тутње,
зове на прљаве мале свечаности
сводник, грлећ бедро тужне проститутке.
Кафане, станице очаја у злоћи,
заливам пустињу, жеђ јој одолева.
Сви смо само део ове тешке ноћи,
убица, и жртва, и тај који пева.
Страдање је само прави пут до куће.
Из шахти избија паклен црни дим.
Спавај, врли свете. Један свет неслућен
крај тебе умире. И ти, скупа с њим.

1986.

Кућа на брегу

Ту, где смо били, брборе чворци,
промичу сенке, у поворци.
Постоји у воћњаку, при крају пута,

путоказ стопа, нежно-ругав.
Пољубац зажарен: још ће, усијан,
да се азлати понад бусија
и брег, на коме кућа снива
мајчинску тугу обраних њива.
Лајави чувар, на прагу, брине
за наших тела две дивљине.
Радија жижак собицом пламти,
чврсто ме бедро стеже и памти.
На столу комад неба унет
с хлебом и вином, крај фуруне.
Мрешкави сан нам склапа зене,
док славе га, по зиду, сене.
Ту где смо били, над селом тама,
самује кућа, чезне за нама.

1986.

Слика

Валери су њени таинствено блиски
као крв црвена која се не сири,
мноштво малих кућа и кровови ниски,
и пут што нас враћа и са собом мири.
Пред заустављеним животом ја застах
да одслушам кишу у дивљем багрењу,
и пита ме "ко си" боја која сраста
са нечим у мени, и у мом снатрењу.
То: далеке куће, шумица над путем,
оштрикаво жбуње, капи с црног лишћа,
иза брда река што неима краја.
И смеши се мени, лудо насмехнутом,
дом којег ћу наћи из овога ништа,
ко визија давно напуштеног раја.

1986.

Хелада

Ко свете кости не љуби Хеладе
може ли наћи почетак и конач?
Ил препознати васкрс мртве наде,
ил чути јеку претопљених звона?
Дионис на брег јутра, ено, стаде,
зов му је давно обећана спона:
да ли то оков с мог живота спаде,
и патња душе оста без свог трона?
Сред рушевина риђ векује камен,
још прошлост чува што ће испонова
јесени златној чаробност да врати.
Ниједног сјаја нема без те таме:
мисао стара чвршћа је основа
јер време прошло са будућим брати.

1986.

Јесен над Србијом

Ја се макнух, налит, пешице из града,
путем ме погоди истина, ко громом,
орфичка мајсторства јесењих ливада
да нисам ни знао, сем пред судњим сломом.
Псалме чичка репом луталице цукца,
осмех на сељачком лицу где се скрио,
лаку смрт која ми вратном жилом куца,
кад год дигнем поглед небу над Србијом.
И стид ме, признајем, што о свету мишљах
а да нисам чуо шум ноћне Мораве,
те немуште плиме с ноћних изворишта,
што могу да смире, ако не избаве.
Па нека ме нема, кад самцит осванем
у киши ко суза верника малецак.
Пре десет година, пре пет, или лане,
ја сам још и знао шта сањају деца.
Сада, као божјак на путу изгнанства,

служећи песмама апокрифној цркви,
довољно сам спреман за чарна познанства,
широм родне земље позивају мртви.
Рођен сам да умрем овде, у Србији,
искобељан једва из пелена блата.
И ваш сам и њен сам, ако сам ичији,
завитлан у облак одлазећих јага.

1986.

Ко онда

Ко онда кад смо гледали у дугу
разумем ветар и подносим врлет:
киша је мало прерасла у тугу,
а ја и ти у сенке што се грле.
Тамо, на задњем планинском превоју
видим те: као насмејани бисер,
рујну и црну како зрачиш боју
и параш мреже усред којих киснем.
Поново сунце дозвавши, у трену,
стубама зрака да се успнем, врео,
још се за мене претвори у жену
да преко тебе будем све, и део.

Сарајево, 4. 04. 1987.

Мандељштам

Ми мислисмо да има
срчике сред листина,
али пре у сновима,
у чаши што се испила.
За нашим траговима
ретко остане истина:
видело иза дима,
смрт од живота чистија.
О, како је за збиљу

све теже но у писму,
кад чита се ил пише.
У драми ил водвиљу,
у греху или Христу,
нек победи што дише.

Сарајево, 12-14. 04. 1987.

Круг

Ако икада поверовах
у смрт (живети нешто тише),
онда пре много сна, векова,
и не сећам се добро више.
Падох у ово дно светова
из постојбине мрачне тела,
дошав да одем преко дела
што језиком ме заветова.
А ко се враћа из нигдине
у плаву даљ ко витез смрти,
утеху да ли зна на стази?
Кад се коначно преобразим,
кад ме испију, уз хлеб, мртви
нек будем роса из долине.

Сарајево, 3. 05. 1987.

Обруч

Све ми је тако, сад, далеко,
и далеко је мени дан.
Корака тешка, кроз ноћ неко
ко да корача, неко знан.
У обручима звезде стењу
а дух ми луга ко зна где,
одјек чизама по камењу
и крв што кваси жедно тле.
Мене скривају родне шуме,

од ноћи оста прамен крт.
Ја не бих одсад ову румен
звао друкчије доли смрт.
Ал не плаши се, дете, чему?
Рођењем стече душу спремноу.

Сарајево, 7. 05. 1987.

Прах

Лаже ветар, док ћутим
под сводовима ноћи
да нећу васкрснути
а једном морам поћи.
И душа - сушт човека
са грешним телом прича;
мали је свет, понекад,
по страшној мери бића.
Богојављенску снагу
даће ми тек свануће
кад, стигав родном прагу,
стресем прах са обуће.

Сарајево, 20. 05. 1987.

Луна

Као у облак бездомничка луна
у мене си се дубоко зарила,
и завеслајем небескога чуна
као над земљом, нагло испарила.
Ал изронише, као чежња стара,
преображења што осмисле свет;
и ми смо, сада, сан старог вртлара
коме из длана никао је цвет.
Спокојна, као луна, сада гледаш
како се неба сви прагови топе;
дом је изгубљен, али ти још не даш

да ме надвије, овде, пустош, опет.

Сарајево, 21. 05. 1987.

Дар

У туђини ме посетио брат,
донео шаку земље завичајне.
Мени је велик дар у земљи дат:
ја стадох, сав, у њене свете тајне.
И кажем: добро да нас, живе, трпи,
и што нам кости у њој мирно леже,
што у животу, као и у смрти,
прегршт нас земље завичајне веже.
О, шако земље што си ми све ближе,
ти си сад она невидљива спона
којој, а да је никад не постиже,
сва моја душа очајно је склона.
А да у зрну клијањем прорасте,
кроз прсте нек се на лахору распе.

Сарајево, 26. 05. 1987.

Очи

И кроз сужене зене
сев мозга, ноћне море,
свемир у мисли пренет
рађа се, опет створен.
Будим духовне очи
где Бог је сузе утро,
неко, у ме укрочив,
призва небо и јутро.
И то је разлог славља,
и то је услов себе,
и свет у мени виђен.
То ми се нов дан јавља,
свагдашњи црни хлебе,

да те не мимоиђем.

16. 06. 1987.

Сужањ

Војни затвор у касарни на Лукавици

Пишем ти јетке, оловне стихове,
кришом, на плавој коверти твог писма.
Гледам нервозно жврљане зидове:
ко у Шијону соба мала, иста.
Песмо, задржи и садржи љубав,
и осветљавај хартију изнутра.
А када писне свакидашња труба
мисли на право, на једино сутра.
Ја спазих небо, али кроз решетке:
изједначена слобода са смрћу.
Зато стихове срца, тамне, јетке,
лепотом тажим, као жеђ у врчу.
Твоје сам писмо понео у ропство,
под нос га веку свом страсно подмећем.
Ја кријумчарим истину кроз сопство,
безбрижном нити недоклатне среће.
Још пред дусима остаје да гајиш
све ране јаде једне душе смертне.
Одузеше ми јаки онај кајиш,
и распертлаше са цокула пертле.
Бог би могао и да ме обиђе,
али га нема - рана одвећ свежа.
Посла мишеве он, и бубе риђе,
хладноћу собе, мрак и тврди лежај.

Сарајево, 1987.

Дрво

Још мало сенки, пресудног лета,
пар спорих стопа, ништа више!
Док стигнем, најзад, до свог дрвета
под којим могу лећи, услишен.
Хоћу ли познати то дрво, уме?
Храст, или липу? И пут задат!
Или ће лишће далеке шуме
дотаћи извор благошћу пада?
Храпавог дебла мним неми покој,
гуштер њим пузи по кори, лено.
Нека све иде својим током
како је давно досуђено!
Кренућу, знаком, у немилости,
ко пужа љуштурса непотребан,
где ће ми жиле, над кртом кости,
чувати бледо пространство неба.
О лепа светости вечне куће!
Махање грана што свуд ме тражи!
И мој ће живот, угаснућем,
свести на нулу удео лажи.

1988.

Повратак

Сад кад се мирим у том летњем дану,
док наше песме римују нас с гробом,
када сав терет отурих у страну,
мој завичају, крив ли сам пре тобом?
Стрељаш ме опет, оком детелине.
Зар плави шљивар није мој, бар мало?
Ако сам туђин, јаром спепели ме!
Жедно ми срце нек заоре рало!
Претужна поља. Сељаци, куд који.
У родном дому само гост случајни,
ја без језика српског - не постојим.

И слушај говор биља, онај тајни.
Сурова земља из визије дивне
утока мојих стаза неовдашњих,
постаде ова, где ми душа живне
упркос дана праведних и страшних.

1988.

Пре него одем

Пре него одем, треба само
да се замислим и запевам.
Куд бих са свом том својом тамом
без песме, сунца с ким изгревам?
Сумњах у Бога, живех лажно,
метак из чела вадих често.
Ал ако рекох нешто важно,
и истинито - онда песмом.
Пре него одем... Или ћутња
замена, можда, песми бива?
Неизрецивост нек изнутра
крвоток рије и подрива,
да би у праску смртног часа
један трен мира после боја,
ил олакшања уздах частан,
ил смешак - били песма моја.

1988.

Јабучар

Доживећу тек педесетак
цветања овог јабучара.
Је ли то мало? Сунца летак
баца у ухо зуј бумбара:
Пут је живота стрм, врлетан,
теглимо скупа исти јарам,
али не беше црни петак

баш сваки дан са календара!
О цвасти, душо! Ево света
што, варав, није сав превара,
ево истине коју ветар
не шапне сваком цвет док чара!
У бумбаров лет умор слета
и без питања одговара:
С тобом ћу, скупа, једног лета,
у цвасти да се наодмарам!

1988.

Наук

Хладан септембар. Проврео ми дамар.
У круг се себе, душо, сва, затвори!
Ко шипак, пун сам увреда, и самар
тај теглим откад Господ ме сатвори.
Школа. Прваци. Сlike вајкадашње.
Смех дечји. Граја. Међ њих бих, да ништа
не знам, до прве радости и плашње,
на које, душо, бесловесно приста.
Теткице љуте. Мрки учитељи.
Не сним ли пут што правац путокаже?
Докле од дана белог иштем бељи,
ја, мрва мяса, у бесу прокажен?
Да л требало је, ко деца, с осмехом,
опремити се за школу ведрином,
у себе склоњен, ко врабац под стрехом,
захвалан бити науку једином?

1988.

Терапија

Осванух уз трачак неба
на густишу жбуна, росан.
Тако чист, снен, и ја треба

ко он да сам. Инокосан.
Одасвуд ме ваздух вреба,
облак жучи градоносан,
преконоћ сам, стари себар,
преживео живот ко сан.
Док проходим кроз пределе,
ја се враћам или бежим.
И за шкргут мењам лелек
и смешим се да не режим.
Природо, не лажи! Скелет
мој, дар биће равнотежи.
Све то знају влати, пчеле,
и плав свод, за друге нежив.

1988.

Утеха

Вас дан ме тишти душа,
и вече нема лека.
Па нек ме прими тмуша
стазе од памтивека.
Сажално гледа шума
тог ко јалово схвата
да води стаза ума
на закључана врата.
А живот? Бедан, ил не,
живи га. Знак послушај
кад нешто у дну цвилне
понора званог душа.
Нек гине свет сакалуд
што страст са мржњом спаја,
не траја, тек, узалуд
са љубављу што траја.

1988.

Двојник

Бираш ми књиге, на клупи, међ цвећем,
нудиш девојке које ме не знају,
у стопу за мном, за мојим пролећем,
суров почетак нудиш страшном крају.
По улицама проносиш ми сенку
неонске журбе светлим излозима,
тражиш за мене брата, сестру, женку,
пре но ме предаш неземним бозима.
Па у чекању равнодушно меркаш
ко нека гипка, притајена зверка,
необрадован, мој будући слом.
А ја ти идем и невољном стазом,
под муком, стрепњом, завишћу, омразом,
до твоје душе не стекао дом.

1989.

Чама

Ти си ми дошла по дугим летима,
сеоским, и по зимама у граду,
заувек си ми себе посветила,
а ја те ипак примих као наду.
Наду утеху да ћу стећи тиме
што ми је време остало у посед,
и сад кад нико не зна моје име,
док у зид зурим, строваљен на тросед.
Храбрости треба свет да се поднесе,
брбљање старе презрене метресе,
чија је нежност дојадила већ.
Ништа, ко давно ишчезле адресе,
ко чичак што се с капута отресе,
а и то, ништа, тражи своју реч.

1989.

У ПРОТИЦАЊУ

Сбран у муци крштавам прах.
Светлост ме разодене.
Мрак пресеца дах.

У свему томе толико ме је, ето,
кад је дано да ме има у Првом
и да ме има у Деветом.

А душа ми се под ниским врпољи сводом,
ко бела врана, кад види
своју несродност са родом.

И оклевају речи јер им је знано
да лепа вода лепо тече
и односи казано.

На врху века у вајном стању,
за шта смо се хватали, песмо,
зрцалећ' се у протицању?

ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ПОСЛЕДЊЕГ РАЈА

Није сводив човек
на свршено слово,
мада јесте зебња доverk
и апостолат зебње.

Ни коб његова границе нема.
Од раскошне грађе је саздана -
од чуда вишњег и чуда нижњег.

И негована блиста
кроз тмушу светилишта.

Није ово мачија вода.

Ово нема ни брода ни свода,
као туга што нема
ни почетка ни краја.

Све је немерљиво
између првог и последњег раја.

ШАРА

Ти прах, ти млада узданица
пред оком сунца, анђела и змија,
шта сад да радиш смркнута лица,
пред оним што не може поезија?

Ти - до скоро блистав ко благо,
зени и реци што год ти драго.

Свет, вели се, и јесте шара,
којој свака мисао одговара,
аживој змији расуд
божанствено "узгуд".

ИНИЦИЈАЦИЈА

Не знам шта је, ак' ево га опет.
Ко из гроба, ко из сипке, зове,
да кроз таму пропет
тонем у стихове.

До свемоћног праха сит до врха,
кишу зовем - па да блато збори ;
како се рађа смисао и сврха,
ко у златно доба Оног Који Твори...

Бранислав ЧЕГАЊАЦ

^ETVRTA DIMENZIJA .
Kwi`evni pogledi

Мирослав Лукић : КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ, Sectio Caesarea, Paris - Freiburg - Be~ (библиофилско издање песникових пријатеља у расејању), 2001. година, стр. 116

КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ - каква је то књига? Такве књиге су ретке. Такву књигу није написао ниједан други српски песник друге половине XX века. То је књига дубоке љубави према животу и Свеживоту, човеку и Свечовеку, времену и Свевремену, скоро - дело вере.

Ова књига није само једна од историја једног песниковог лудила, она изражава тотално бунило Балкана; чини нам се да она поседује све могуће пејсаже пакла, да долази из алхемије речи. Тек што се идеја о пропадању Друге Србије наталожила крајем другог миленијума, захваљујући пре свега моћницима и протагонстима оне прокажене Србије, овај песник се једноставно, природно, као зец зауставио у црвеној детелини и међу њеним листовима и цветовима кроз паучину несанице, многих бдења изрекао своју Молитву Месецу и Месечини, Дуги, Будућности, Слободи и чергарима демократске Србије. У овој књизи откуцава један часовник, и није тешко погодити коме он откуцава.

Лукићу је Уравнотежени стваралачки развој, Природа, Судбина или Бог : дао све оно пожељно, што га је одржало, одржава НА ВЕТРУ, НА ВИСИНИ, НА ЧИСТИНИ. Лукић, дакле, није само песник две, три или пет ванредних песама (као Лаза Костић), или песник само једне, две, три ванредне књиге (као Ј. Дучић, М. Ракић, М. Црњански, Растко Петровић, Винавер; Васко Попа, Миодраг Павловић, С. Раичковић, М. Бећковић, Љубомир Симовић...); то је песник најдубљих личних песама и стихова у васколикој српској поезији; творац опсежног опуса, и то одређује, или ће одређивати његово место у нелажној хијерархији савремене српске поезије и у историји српске поезије XX века.

Ако се можда чинило, на Балкану и у Европи, свету, да је прошло време поезије, неверним Томама предлажемо да уроне у опсежни поетски опус Мирослава Лукића, који је већ крајем последње деценије XX века

премашио обим од 20 000 стихова! Време оригиналне, убедљиве, колико древне толико и модерне поезије никада није прошло, нити ће проћи! Лукић није дошао из понора социјалистичке метафизике, већ из златних и заборављених амбиса старобалканскога наслеђа, Старе Европе, нереда и мита, и окриља највитаљнијих токова европске и светске песничке традиције. Врхови Лукићевог песништва припадају самим врховима српске поезије, али и врховима европског и светског песништва на размеђи миленијума.

Извукли смо из непрегледне поетске шуме његовог пребогатог песничког опуса - Краљевске инсигније, да га представимо Свету и тзв. великим књижевностима, јер је једини, чини нам се који је заиста боравио у свим пакленим круговима XX века : његова је књига непоткупљиви извештај, о оној непознатој, другој Србији, придављеној, несталој у пожарима историје, оној што се рађа из пепела. И зато што је ова књига гозба на којој се отварају сва срца, на којој најбоља вина теку. Ово је књижевник који припада најређој раси од памтивека, Дицхтер, у оном борхесовском, најбољем значењу ове речи. Кроз овог песника говори дух поднебља које га је изнедрило, тј. дух онога што је најбоље и најрасније у том поднебљу. Кроз њега као да говоре пророчанства и глас шамана. Али овом песнику је највише помогао Христос, дајући његовој души племенитост и слободу. Ова поезија оглашава и потврђује Свечовека и Свевреме, она је свечовечанска и свевремена. Овога песника нису подржали државни издавачи, ни они из Титовог времена, ни они из времена Слободана Милошевића. За њих, ми то знамо, овај песник као и да не постоји! То треба у свету да се зна.

Краљевске инсигније је написао један од најраснијих српских песника, један од оних дораслих мери времена и мери света, мери прошлости, језиве садашњости и будућности, мери вере и наде. Писао ју је храбар човек, чија је храброст прожета умором и великом чежњом. Против песника и његове књиге ништа неће устати : никакво јуче, никакво сутра; јер XX век се расуо у рушевине. А Лукић и његова књига су испод тих рушевина процветали. Овај песник се нашао са краљевским инсигнијама да би једно другом ново поколење били! - О Србији су многи стихоклепци и барабе - барабар, натрућали којешта, као онај војник Заболоцког, којег се с правом присећа Лукић. Све је у овој књизи о Србији, познатој и непознатој, древној и ововременој, о њеној души и о њеној муци, о њеној вери и о светлости, дотакнуто. Ову књигу није написао песник - мутант, каквих у Србији има више него плеве, већ неко

ко је, на крају једног миленијума, последње јесени тог миленијума, видео мноштво капи нанизаних на жици за сушење рубља испред неке београдске потлеушице. И у тим кишним јесенским капима препознао је безбројне сузе свога народа...Верујем да ће Лукићева књижевна слава отпочети баш са овом књигом, која се објављује у тренутку, када већ излазе, када су већ изашле осам књига из његовог обимнога Опуса УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА; ово су изванредне шаманске, пророчке песме, и оне репрезентују целину Лукићеве поезије и најснажнију црту овог песника : блиставост и снагу његовог ума, сензибилитета, доследности, племенитости и истинољубивости. Ове песме је породила мајка савршенства, велика самоћа, али оне су окренуте другима, милионима душа, жељних истинске слободе и повратка свих ствари на своја природна места...

Крајем септембра 2000.

С. Иг. М.

RESUME

ROYAL INSIGNIA - what kind of a book is that? Such books are rare. That kind of a book no other Serbian poet of the second half of XX century wrote. That book is about deep love for life and allife, man and alman, time and altime, almost a work of faith. Maybe Milovan Danjlich could have written such a book, if he had continued like in his wonderful "Mouse Hole". This book is not only one of the history of poet's madness, it expresses total delirium of the Balkans; it seems to us that it possesses all possible landscapes of hell, that it comes from alchemu of words. Only when the idea of the failure of the Second Serbia settled during the end of the second millenium, thanks to powerful persons and actors of the castout Serbia, this poet simply, naturalu, as rabbit stopped in red clover, and among its leaves and flowers through the web of insomnia and manu wakes, he uttered out his Prayer to the Moon and Moonlight, Rainbow, Future, Libertu and roaners of democratic Serbia. One clock ticks out in this book, it is not hard to guess to whom it ticks out.

(...)

When one gives a deep and long look at everything that has been created in poetic art in whole, that's to say, conquered and granted to the etemetu, everu (sensible person) free spirit, can clearly and without any doubt realize that the whole art (poetru also!) from DARKNESS and NOTHINGNESS bit one little bite. One tinny bite. Lukich, as an artist, is aware of that and not only with the book of those selected rhymes in ROYAL INSIGNIA, but with the others also, he created with allhuman feith and strength, confirming that there exists whole cosmos of foms harmonies, tones and worlds, amazing pictures, which are to be reached and expressed. Lukich is something like angel and shaman, the one whose light lits the darkside of the world, life, giving life its magic. His book ROYAL INSIGNIA does not work as one Coleridge's poem, THE FALL OF THE BASTILLE, only but the fall of all Bastilles, jales, and coming out of the suspicious

darkness and thiranU of mediocrities...

Good bye here, in Paris (or in Fraibourg, Vienna, or London) or anuwhere in the world! Though without a crown a King of the Art of future, a poet Miroslav Lukich could have said if he had not suffered the most evil illness - vanitu - of the greatest Serbian earlier poets; to his readers all over the world, above all his good will of his human philosophies. We choose from his endless poetic wood of his veru fruitful poet opus - ROUAL INSIGNIA, because he is the only one who was in all hell's circles of XX centuru: his book is incompuctable report, persuasive, about unknown, other Serbia strengled disappeared in fires of historu, the one which rises from ashes. And because this book is a feast where all the hearts open, at which the best wines is offered. He is the writer who belongs to the most rare race from the time immemorial, Dichter, as Borges would sau with the best meaning of the world. Through these poet a spirit of the climate which created him speaks, that 's to sau the spirit of the best and the most typical in the part of the world. It seems as if prophecies and a voice of shaman speak tthrough him. But to this poet Christ helped the most giving his sole nobilitu and freedom. This poetru announces and confirms almen and altime, it is for all man kind and altimes. This poet was not supported bu the government publishers either from Tito's, or from Slobodan Miloshevich's time. For them, we know that, this poet does not exists! It is neccessaru that this be known in the world.

ROUAL INSIGNIA was written bu one of the most eminent Serbian poets, one of those who can do with the time and the world, past and future, religion and hope. A brave man wrote it, whose courage is permeated with fatigue and great longing. Against the poet and his book nothing will rise up: anu kind of vesterdau, anu kind of tomorrow; because XX centure has disappeared in ruins. However Lukich and his book flourished under these ruins. This poet met ROUAL INSIGNIA so theu could be a new generation to each other. Evenuthing in this book is about Serbia, known and unknown, anciend and contemporanu, about its sole and its pain, about its faith and about light is touched. This book was not written bu a poet - mutant, such in Serbia are veru manu but bu someone who is at the end of a millenium, the last autumn of that millenium, saw manu drops stringed on the rope for the laundru in front of a Belgrade shantu. And in these autumn raindrops he recognized a lot of tears of his people... I believe Lukich's liteanu glou will begin with this book, which is being published now at the time when there have been already published, his seven books from his voluminous opus THE ART OF MAHOCANU; these are extraordinaru shamanistic, prophetic poems, and theu represent the whole Lukich's poetru and the stranges marks of this poet: brilliance and the power of his intellect, sensibilitu, consisatnce, nobilitu, and thauthfulness. A mother of perfection gave birth to these poems, a great loneliness, and theu are turned to millions of soles desirious the real freedom and return of all things to their natural places. This poet will, from this moment, start to gain enormous, immense amu of his invisible allies, readers, on the Balkans and also in the world.

Miroslav Lukich is not the poet sinked in politics; he is the poet who, beside other, announces the epoc which is destroyed. Maube, considering evenuthing else that has been created bu a genius, the wau another French poet desribed him a hundred wears before Lukich was born:

Good bye, we repeat, in Paris!

The end of September, 2000. S. Ig. M.

(Превод : Оливера Стојановић - Максимовић)

Александар Лукић, Саватије Иг. Митровић, Батрић Церовић :
НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ, Edition Sectio Caesarea,
Paris, Мобаров институт, Београд, 2000.

Ко су, одиста, писци ове књиге? Ко ме је намењена она? Књижевној јавности? Српској? Европској? Светској? Да ли је реч о монографији о једном запостављеном писцу, или се ради само о уводу у опус једног писца? Да ли је ова књига више књига по стварима које подразумева или прећуткује, него по оним које каже? Да ли је ова књига унапред осуђена на пораз, пошто нема победе : да ли је она у поразу, који тражи целу душу која остаје иста и у поразу и у пролазним победама? Ко или шта је предмет ове књиге? Таленат који се скрива испод корита? Један апсурдни српски писац, или сам књижевни апсурд на крају другог миленијума? (Ако је књижевни апсурд, вреди дисати с њим; признати његове поуке и пронаћи његову срж.)

Покушава ли ова књига да пробије главом кроз апсурдне зидове? Или само да наслика апсурдно поднебље? Вероватно јер тачно да нам писац остаје заувек непознат и да у њему, увек, има нешто недосежно што нам измиче. Разрешавају ли творци ове књиге судбину књижевног сутра, или апсурдног књижевног данас? Имају ли ови аутори духа; разликују ли оно што је истинито од онога што је лажно? Да ли су истинотражиоци, или сумњиви апологети? Долазе ли из дубоке анонимности, као и предмет њиховог занимања са рубова и периферија једне мале и недовољно познате националне књижевности?

Превише је питања, зар не?

Ко је Мирослав Лукић? На ово питање нема одговора у чувеној купусари историје српске књижевности универзитетског професора Ј. Д. Ни речце, ни помена о Лукићу нема ни у **КРАТКОМ ПРЕГЛЕДУ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ XX ВЕКА** професора Новице Петковића (Књижевна реч, Београд, 1999). Петковићева књига "наменски је писана за Историју српске културе, коју је Министарство културе Републике Србије објавило 1994. године. Као и цео зборник, овај је преглед у првом реду намењен страном читаоцу, па су и општа објашњења и појединачни подаци бирани и давани имајући на уму таквог читаоца. Друго, и много веће ограничење, односи се на обим : строго одређена дужина текста

захтевала је веома сужени избор књижевних појава и писаца, као и крајње сажето описивање. Прати се основна линија у књижевном развоју (она чак није могла бити доведена ни до краја века) и означавају места која поједини писци у том развоју заузимају. Све остало је редуковано. Премда је аутор овог прегледа, по природи ствари, полазио од свог разумевања развоја српске књижевности, он је ипак настојао да се његова оцена у избору писаца и опису њихових дела што мање осећа" (стр. 5). Петковићев КРАТАК ПРЕГЛЕД... завршава се Давидом Албахаријем. Све мане Петковићеве кратке књижице садржане су у првим њеним реченицима. То је наменска, редукована, делимична, да не кажемо лицемерна фалсификаторска слика, катедарска . Представљајући српску поезију XX века иностраним читаоцима, у наменским и редукованим текстовима, ни други књижевни критичари, рачунајући и Јована Пејчића, не спомињу Мирослава Лукића.

Нису ли, дакле, писци ове књиге апсурдни људи, кад су изабрали за предмет своје књиге књижевника кога званично нема?

У књижевној историји и књижевној критици српској, као и у логици, постоје истине, али не и истина.

Господа Александар Лукић (1957), Саватије Иг. Митровић (1939) и Батрић Церовић (1939) дају одговор на питање : Ко је Мирослав Лукић? Писац српски , чије су књиге прочитали. Чије су књиге могли дотаћи и дотицали, и сасвим је природно што су закључили да он постоји. Ту није застало све њихово знање, одбацујући све остало као конструкцију, из чега се може извући закључак да нису апсурдни људи. Они су показали да се чаробни и шаролики или златни вашар српске књижевности на крају другог миленијума своди на кријумчарење, на атом кријумчарења официјелне литературе и критике, и да се сам атом кријумчарења, официјелне српске литературе и критике своди на електрон делимичних истина. Све је то познато, и вредност ове књиге није у томе, већ у покушају да се читав један књижевни планетарни систем (Мирослав Лукић), представи као електрони који круже око једног језгра.

Очигледно, да ова књига никада не би била започета ни написана да није било Г. Саватија Иг. Митровића. Друга два коаутора не подцењујем. Само једног од њих упознао сам лично, и то сасвим случајно, у Аргентини, пре неколико година, Г - дина "Лугајућег Србина" - Саватија Иг. Митровића, и наше се познанство наставило. Предлагао ми је да преведем на шпански Лукићеве романе "Трговци светлошћу" и "Кућа светих ратова", као и песничке књиге Мирослава

Лукића : Свеска ХОМОЉСКИ МОТИВИ, ЗМИЈА ЧУВАРКУЋА и МОАРА ПАРАСИТА. Без њега не би било ове и овакве књиге, као ни без удела угледног српског песника и издавача Александра Лукића (1957). Да није било Митровића, никада не бих ни сазнао да постоји српски писац Мирослав Лукић; дакле, уверио сам се и сам у постојање песника захваљујући Случају Комедијанту.

Није ме убеђивао само С. Митровић, да је писац Мирослав Лукић у својој земљи "занемарен, непочитан" (неправедно подцењен). Међутим, то није и не може бити ствар неког завереништва, или дејства неке невидљиве моћи из таме ; то је последица других ствари. Сложених, веома сложених. Лукић долази са периферије једне књижевности у центар, и тај пут је тежак; никада није био лак нити се преваљивао брзо. НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ представља заједничко дело аутора различитих генерација, сензибилитета, биографија, судбина : студију о опусу српског писца, Мирослава Лукића (1950). Аутори верују да пишу о једном од најистакнутијих и најплодотворнијих српских писаца на крају другог миленијума, што ће Лукић можда и бити, предвиђајући његов "каснији тријумф", у сасвим блиској будућности. Међутим, будућност припада будућности, истине ради ваља поновити по ко зна који пут, да је само врло реткима дато да завире у будућност. Књиге, дела, пишу се за време у коме се објављују, с временом и његовом мером су повезане хиљадама нити, и време најчешће одлучује о њима, о делу и делима и судбинама. Признајући "каснији тријумф" писца М. Лукића, ауторе треба питати : да ли каснији тријумф може надокнадити губитке које је запостављеност нанела Лукићевом стваралаштву док је још било свеже и врело од жара свог историјског појављивања?

Шта, у ствари, књига НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ открива : неоткривену и непризнату лепоту, затрпан извор?

Ако само то открива, онда јој се мора признати да је тиме стигла до поезије : и да они , евентуални читаоци, којима је намењена, никада неће сазнати оно што су њени аутори, вероватно , желели да они сазнају.

Како су прошли савременици крај дела Мирослава Лукића. Господа аутори о томе подnose индиректан извештај. Равнодушно? Онда је зато можда и суђено да Лукићеве књиге имају промашен живот. Одушевљено? У том случају ће књиге М . Лукића имати НЕВИДЉИВЕ САВЕЗНИКЕ, ЧИТАОЦЕ. Ти невидљиви савезници, саставили су ову дирљиву књигу. НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ идентификује део равнодушних савременика : троглаву моћ српске

официјелне критике и литературе. Међутим, у тој идентификацији невидљиви савезници нису отишли до краја, нису дали потпуну слику српске књижевне јавности; нису се ни трудили да дочарају њену бурну променљивост, бурнију од усталасаног мора. Јер да јесу, да су призвали њене брзе струје и мутне токове, литерарна појава Мирослава Лукића би нужно испала као играчка тог усталасаног мора. " Књижевни живот једне епохе у вом брзом и променљивом току сасвим је нешто друго од његове слике коју нам даје историчар. Слика је увек упрошћена и фиктивна". (Јан Парандовски)

Аутори ове књиге су то знали; они нису пристали на улогу историчара; њима је, чини се, унапред била додељена друга улога, недвљивих савезника, читалаца. Они су понајвише налик на оне дирљиве, апострофиране Стендалове нерођене читаоце, који су се родили век и нешто касније, родили пишући НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ. Они понекад као да заборављају на ноторне истине : Књижевно дело има највеће обавезе према своме времену и све што му стаје на пут је кобно и штетно. Постоји ли неспоразум између дела писца Лукића, оних најизврснијих, и епохе у којој је настало, краја епохе Хокус - покуса? Постоји. Тај неспоразум није настао кривицом писца Лукића, што одлично аргументују господа коаутори. Писци ове књиге су с правом жестоко критиковали заслепљеност текуће српске књижевне критике. При том, наравно, нису заборављали да је и она део књижевности. Као и свака друга критика, и српска зависи од књижевности као од своје грађе. Она је недовољно испитивала, анализирала, објашњавала и оцењивала дела Мирослава Лукића. Напросто, књига НА ВЕТРУ , НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ је ухватила на делу, као муж жену у прељуби, у стању идиотске и глупе затечености, српску књижевну критику : ова књига је веродостојно посведочила РАСКОРАК између обимног рада писца Лукића и лености и нерада књижевних критичара као читаоца. Ова књига, може се рећи, спасава образ српске књижевне критике. Она даје пример доброг књижевника и човека који је не само одважан и смео у својој уметности него је и честит по своме карактеру и свестан своје вредности. Ова књига нуди одговоре на питања постављена на почетку овог рада. Те одговоре су понудили , и за домаћу српску и инострану књижевну јавност, нелажни критичари и људи друкчијег сензибилитета , од бивших Титових пионира , што су носили црвене мараме - књижевних јаничара, каријериста и бирократа, заточника сабласних региона и бастиона официјелне српске критике и официјелне литературе.

Одгонетка ове књиге је у самој књизи. Књига је више него изврсна монографија о једном српском писцу ; документована је и аналитична, и пружа уверљиву слику о једном писцу Нове митологије и о његовом Опусу. Све што треба да се зна, о Мирославу Лукићу, као о писцу, од његових почетака до данашњих дана, налази се на једном месту, у овој књизи. Књига је писана несебично и поучна је у много чему. Долази из сасвим других извора, оних живих извора са којих ће се напајати, вероватно, будућа српска књижевност . Писана је афирмативно с дубоким разлозима. Чак и да не погоди у један од главних циљева - врло рањива места и рак - ране књижевне јавности Србије, она може бити од веома велике користи многим другим невидљивим савезницима, читаоцима и преводиоцима по свету. Ова књига ће бити и већ јесте, незаобилазна полазна станица, за све оне који се већ баве , или ће се бавити боагтим опусом Мирослава Лукића, на овај или онај начин.

Невидљиви савезници писца обелоданили су истину : да је Лукићу досуђено да живи у доба и на просторима и међу савременицима међу којима нема великог критичара, човека дубоке културе и благородне душе, ватреног срца, полетне маште, продорне интелигенције и искреног ентузијазма према лепоме - међутим, Случај Комедијант или Бог се постарао, или срећа, да се на страницама многих Лукићевих књига заустави поглед Г. С. И. Митровића, насупрот хиљадуоког књижевног јавног мњења Србије. Није у томе био сам, из невидљивости и анонимности су изашли и Александар Лукић и Батрић Церовић, јер ова књига је писана у три руке. Некоме се може учинити да је то њен недостатак; није било могуће избећи нека понављања; биће и критичара који ће сматрати да је ова књига сувише афирмативна , готово на самом рубу провалије апологетског. Таква се може учинити на први поглед сваком оном читаоцу који није прочитао ни једно дело, ни једну песму, роман или есеј Мирослава Лукића. Књига НА ВЕТРИ, НА ВИСИНИ, НА ЧИСТИНИ се успротивила књижевној стихији. Није написана да, као у старом Риму, овенча главу песника Лукића, песничким ловором. Ова књига је открила сјај књижевне звезде која се појавила на небу. На великим језицима, последњи написани Лукићеви романи, били би бестселери. Међутим, пут до тога је дуг и вијугав, и стога, што пре свега, они који би могли да помогну отварање тога пута раде супротно : закрчују га, правећи Потемкинова села, или се перфидно играјући стварањем димних завеса. Када је реч о превођењу дела, ту влада неописива стихија, конјуктура, хиљаде каприса и хиљаде хиљада других

интереса , који немају никакве, ни благе везе са изврсним делима! Лукићев Опус је настао на рубовима удаљене периферије европске и светске цивилизације, која се авионом може прелетети и савладати за неколико часова само; међутим, када је реч о превођењу, то исто растојање се не може савладати ни деценијама. У том савлађивању више има ствари које одмажу, и више тамо где се то не би очекивало, у земљи и на језику који има своје непроцењиве ризнице; књига А. Лукића, С. Иг. Митровића и Б. Церовића - помаже. Испред Опуса Мирослава Лукића постављен је КИНЕСКИ ЗИД у књижевности и земљи којој чини част, изнад којег не може прелетети никакав залет, ни птица, изнад којег, на жалост, писца Лукића не може уздићи ни једна оваква студија. Ни гроб, ни локална слава, можда.

Међутим, НА ВЕТРУ, НА ВИСИНИ, НА ЧИСТИНИ као књига је врло успела : у ономе што јој није био ни споредни циљ : успоставила је књижевни култ Мирослава Лукића, једног изврсног писца, вредног респекта, неопхрваног претензијама и суровим захтевима свакидашњице. Значај ове књиге, верујемо, порашће са временом, са рецепцијом Лукићевог опуса. У ствари, ова књига ће кроз време утирати пут рецепцији Лукићевог позамашног опуса, и у земљи и у свету. Ова књига је хтела нешто важно - и природно је што је изазвала парадоксе. Она је, пре свега, схватила личност и Дело Мирослава Лукића, схватила : то значи сјединила, много тога што је било расуто. Писана је дубоком жељом самог духа, који се и у својим највишим поступцима, додиривао са несвесним осећањем судионика у књижевној јавности Србије и у овом свету : њу је диктирао захтев за блискошћу, бескрајна глад за јасноћом. Она је је успела у главном, схватила је свет, личност и дело Мирослава Лукића, свела га на људско и уметничко, обележивши га његовим печатом. Ова је књига на неколико места пробила апсурдне зидове тврдим главама својих коаутора. Међутим, треба подсетити, она није коначна оцена писца Мирослава Лукића; она ни у једном трену и није имала ни скривену такву намеру; она је недовршено дело о једном писцу у замашном успону; и евентуалном читаоцу Мирослав Лукић, већ следећег трена, измиче, већ када буде читалац дошао до тачке на крају ове реченице, постајући свет, поновно постајући оно што јесте, што је одувек био. Мирослав Лукић је читав један свет, то јест један метафизика и један духовни став. Ако га већ треба упоређивати, налик је на разгранати усамљени брест на брегу. То је песник слободе у најширем смислу речи, у пуном смислу те речи, онај који зна и сведочи својим делом

да она може постојати само са поуздањем у вечност...

Аутори књиге **НА ВЕТРУ, НА ВИСИНИ, НА ЧИСТИНИ** одабрали су као предмет свога интересовања једног изврсног писца, изабраника судбине, који је на начин једног апсурдног човека прозрео и назрео један ватрени и ледени свет, прозиран и ограничен, где ништа није могуће и где је све могуће, где је све унапред дато, и где је самоубиство тако често, јер је живот у таквом свету мука. Многи су у таквом једном свету ипак одлучили да приме живот такав какав је, да из њега црпу своје снаге, своје одбијање наде и тврдоглави доказ једног живота без утехе. Многи су у таквом свету равнодушни према будућности и предали су се пороку да исцрпу све што постоји. Запад има толико заблуда о Истоку, па и о врским писцима православнога истока, у које спада и Мирослав Лукић. Г. Митровић ми је показао једно званично писмо уредника прозе Едиције Галимара, којим одбијају да штампају роман Мирослава Лукића **ТРГОВЦИ СВЕТЛОШЋУ**, зато што је изврсно написан! Запад има, не као Грци, свој свет доколице, већ аршине које су само лице апсурда, равном револту и таму у којој се копрцају писци бивших источних народних демократија, па и Лукић. И у земљи у којој овај писац живи, и у Паризу, на Западу, дакле, гурају га да прихвати да његова слобода има смисла само у односу према његовој ограниченој судбини. И Запад и Исток, какви су данас, какви ће бити и сутра, више нуде апсурд и апсурдне ситуације, него наду и помисао на радост. Истина није потребна ни једнима ни другима, па ни издавачима. Писцу који је свестан тога, и свестан своје вредности, преостаје да осећа свој живот, свој револт, своју слободу, и то што је више могуће - то значи писати, и то писати што је више могуће. Таквог су нам писца представили аутори књиге **НА ВЕТРУ, НА ВИСИНИ, НА ЧИСТИНИ**.

Знам да један од аутора ове књиге, Митровић нема децу. Потомство. Познато ми је и да други аутор, Церовић, живи као пустињак у врлетима Црне Горе (Дурмитор). Јесу ли ови невидљиви савезници, и читаоци, и тумачи писца Лукића, апсурдни људи, заточници своје ограничене слободе? Мислим да не. Њихов критички револт има будућности и своје дејство. Они верују у неки виши живот као други живот, и то није нечасно. Њихово су потомци и деца, ма колико то парадоксално или апсурдно звучало, ова књига : **НА ВЕТРУ, НА ВИСИНИ, НА ЧИСТИНИ**. Све што их је покретало док су је писали, ослањало се колико на аргументе толико и на наду. Они су дозвали читава јата невидљивих савезника по свету, читалаца. Они су показали смисао

стварања : два живота једног писца. Упутили су на стваралаштво које има сутрашњицу. Ако се за писца Мирослава Лукића може рећи да је у потери за близанцем, или близанцима, нашао их је у лику и подобију аутора књиге коју су написали поводом његовог дела и о њему. Остварен је стварни прогрес : налажење близанаца, уселавање Бога у ствари, и то је суштина достојанства културе, без граница. Ову књигу нису саставили, душождни и крвождни, дивљаци културе и примитивности, једномишљеници и једноделаоци. Већ људи и читаоци који су видели безброј будала са скиптром мудрости, и Бога распетог у њима, и много злодетља под скерлетном тогом славе, и Бога распетог у њима. Све што је објављено у овој књизи има свој узрок у дубокој тајности бића њихових, у интимном корену њихове душе. Да ли је то монографија или само торзо једне студије, што су објавили? Више од тога : то је израз морала самоодржања. Муве скупљају мрве за један ручак, змије за један дан, јазавци за зиму, а ова господа за столеће које долази...

Т. Д. Б. Д. С. Б.

*

PLUS ULTRA

Дијана Кожовић : **ПРЕДЕЛИ**, изложба слика и акварела (Библиотека "Вук Караџић" - Звездара, Мала галерија "Миљковић", Београд, Булевар краља Александра 298, 19. април - 10. мај 2001) (Програм "Један сликар - један песник")

Видео сам, пре неколико недеља, уочи Васкрса, у отвореном атељеу Дијане Кожовић, када сам свратио да погледам слике и аквареле који су сада овде изложени оку посматрача: Дијана не слика српске друмове. Тада је у атељеу било још неколико сликара; предложио сам им да узму учешћа у сарадњи у часопису који сам покренуо : **УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА**. Уметност махагонија је, према речима Бориса Пиљњака, узгред буди речено, уметност ствари које су преживеле своје мајсторе и сопственике. Врсном посматрачу током једног скитачког лета Хосеу Ортеги и Гасету привидела се вечна и неприкосновена младост

кастиљанских путељака. Они су му, понекад, на расплутим и црвеним пејзажима личили на крупни сликарев потпис. *"Кад би једне ноћи нестали, када би их неки дрзник украо, Шпанија би се нашла у ѿмејњи, ѿстала би безоблична маса, сваки бусен би ост'ао зашворен у себе, леђима окренути ост'алима, дивљи и нејрис'ујачан. Мрежа ѿшељака је крвојок нације који је уједињује и, истовремено, оможућава да целим шелом с'ируји јединствена духовнос'..."*, каже изврсни Хосе. Србија није Шпанија; Београд није Србија; Србија то је, можда, она права Србија, на њеним друмовима и путељцима. Црњански 1933. године Шпанију гледа из плавог ваздуха, летећи над њом; он је одушевљен Шпанијом, али је боље види Хосе Ортега и Гасет, као скитач, што је некако и природно. Није исто видети једну земљу из ваздуха, из воза, из аутобуса, аутомобила, или пешке, апостолски. Ја сам Србију често гледао из аутобуса, као и уочи Васкрса 2001. године, када се аутобус према Пожаревцу, у пролећни сумрак, покварио и зауставио одмах иза врчинске рампе, на самом почетку путовања. Осетих оно што је Црњански наслутио тридесетих, нелагоду због повратка доба тегобног и неизвесног путовања. Црњански је описивао шпански друм 1933. године, верујући да се више неће путовати у "гвозденом кавезу, у којем се возе и наше сестре козе и наша браћа говеда". Црњански је мислио да се, пре, пре 1933. године, из чађавог воза једва шта видело... Један српски песник у расту, у размаху, чији ће први роман "Маестро пер Пијетро" ускоро стићи у књижарске излоге, описао је путовање међуградским аутобусом, у јеку војне кампање највеће војне алијансе света на српске друмове и мостове 1999. године, описао је Србију у којој праште експлозије, не као кастањете, јер би то било оперетски, како се иначе сликају давно нестале илузије. Описивао је путовање ненадмашно и иронично, као Сервантес; одавно се нисам тако громко смејао читајући неки нови српски роман. Случај комедијант доводио ме је често у немогуће ситуације. Већ од почетка 2001. године крстарио сам друмовима Србије уздуж и попреко, севером, истоком и југом Србије; понајвише смо се задржавали на југу Србије, у околини планине Радан, Равне планине, Царичиног града, Иван Куле коју је желео да ми покаже песник који је у њеној околини одрастао и опевао је : то је крај, где је коначно, пре неколико дана ушла наша војска. Тад, кад смо ми обилазили Иван Кулу, Свињиште, Мердаре, надлетали су нас предивни облаци и злокобни туђински авиони. Са нама је био и професионални фотограф који је начинио на стотине незаборавних слика. Јужна Србија је као и шпанска Андалусиа, из времена Црњанскових путовања, пре свега

аграрни проблем Србије, али и демографски, и политички и национални. Било је снега и сунца на пустој Равној планини, у Ђавољој вароши, право зимско пролеће око Божића; са нама не беше Дијана, богиња лова, а ни Дијана Кожовић, сликарка и путник, чији је покојни отац рођен у овим крајевима. Са једне стене на врховима Радана, Голубовац - Манастириште, пружа се величанствен поглед на величанствени Копаоник. На неописивом врху Иван Куле, исто, као на врху трагичне српске повести. Ти предели имају своју древну арому и чекају свога сликара и песника; било нас је неколико, лекара, песника, и других, и свеједно је да ли живимо у Принциповој, Сребреничкој улици, на Лабудовом брду, Бојнику, Звижду : путеви који су нас довели на врх Иван Куле нису патили од једне страшне и сурове физичке патње; у те путеве се није заривао гвоздени пут, веома болно, готово хируршки. Не : чинило се да су ти путеви што воде кроз високу светлу папрат и букве, снег и одблеске, некако искрснули из заборављеног предања. Ти путеви су нас водили прекрасним пределима, до воденица поточара, чија су врата закатанчена, до престонице корљача и до древног и малог ивањског гробља над којим доминира стари и стамени горун, до запуштене гробљанске капеле у којој нађосмо живу корњачу. Видели смо горштаке, дрвосече са старим немачким теретним војним камионом и борове срушене, препречене преко пута у близини Власова; видели смо Србију са висине, са планина; и она иако тужна и снуждена има своје непознато и прекрасно лице, које се осмехује кад се путује Моравом, римским или царским друмом према Нишу. Србија то је најпосле она права моравска Србија, коју не треба замишљати само него и пропутovati, као Дероко и Растко Петровић, некада, Исидора Секулић, Црњански, Драгиша Витошевић, и други. Многе планине и манастиришта дувају кроз наша тела, рајски предели, у ово столеће које долази; јер оно што нису наши претходници довршили, што су само слутили, што су можда тек начели, опет је ту и опет нас чека : огромна судбина нашег 14. и 15. века. Црњански је знао, и Растко Петровић, да у Старој Србији чекају облици; приближили смо им се заборављеним путевима преко Радана и Равне планине, на врховима Иван Куле, не случајно на Божић ове године. Јер смо путници и истовремено дивни и чудни играчи над висоравнима и морима, али да бисмо били видни надалеко, до Азије и Африке, није довољно да играмо од љубави само, како рече Црњански, већ и од свељубави. Дијана Кожовић је насликала Сребрничку улицу, пролеће, снег и бехар, фасаде зграда и пределе Копаоника, и друге пределе; она

спада у оне наше сликаре скитаче, путнике; не слика српски друм, али можда хоће. Обрадовало би ме, ако би она, која живи на Дорћолу и у кругу Двојке, једног дана окренула свој поглед посматрача и према српским друмовима и путевима, нарочито оним неважним, можда и заборављеним, чак помало зараслим, јер они су пуни изазова и дивље лепоте. Због чега? Живим већ дуго у граду и видим да је он "покушај издвајања које чини човек како би живео изван и насупрот космосу, узимајући од њега само оне одабране, избрушене и омеђене делове..." Српски друмови, путеви, путелци и чак путањице не издвајају се, они воде према природи непатвореној, нерезбареној, према космосу самом; према изворима лековитим; обраслим понегде кудравом и бујном маховином; видео сам то зимус, пењући се на врхове Иван Куле, до којих се, као и у Шпанији, успињу само овца и чичак, последњи становници ненастањивог. Видео сам гавранове, који се гнезде у рушевинама Иван Куле; можда имају на стотине године; кружили су над нама. Не високо. Из Дијаниних слика и акварела, овде изложених, провејава гримаса тишине, зимске, београдске, српске; нема људских фигура; оглашава се тишина и можда извесна меланхолија сама собом. Нови часописи се покрећу да се поново протресе дрво уметности како би са њега поотпадали трули плодови. Донео сам са Равне планине једну огромну печурку која је расла на пет - шест метара висине на једној букви правој као стрела, печурку која личи када се стави на главу на велики турбан неког Сулејмана, и коју смо "скинули", као хајдуци, оружјем. Донели смо и на стотине фотографија прекрасних предела једног заборављеног дела Србије, непознатог најширој јавности. За благодат нове уметности, како оне песничке тако и оне сликарске, неопходно је бити веома захтеван, достојанство уметности махагонија не допушта ничију попустљивост. Напротив, строго захтева стваралачку спремност да се са њом ухватимо у коштац. Уметност махагонија није власништво добрих буржуја; а ако и јесте у њиховом ропству, треба је истргнути и учинити неудобном, веродостојном, као што су и српски друмови и путеви које треба обнављати...

Каталог
УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА
и других издања Мобаровог института / Заветина

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА

(Опус Н° 1 : 1968 - 2000)

ДЕЛА Мирослава Лукића, у 25 књига

Књига је слична води, увек пробије пут (Руска изрека)

Уметност махагонија је, према речима Бориса Пиљњака, уметност ствари које су преживеле своје мајсторе и сопственике.

Уметност махагонија је надживела све, господо, културу и литературу! Лажи, много лажи. Поколења и векове. Заблуде, пожаре и мржњу...Ратове и трагедије.

Уметност махагонија је надмоћна, надмоћнија од културе и цивилизације, и без речи уме да саопшти многе истине, горке и болне...

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА - тај, позајмљени, општи, наслов, на најбољи и најсажетији могући начин означава суштину свега онога што је ушло у споменути Опус, у све оно што је, током првих педесетак година живота, написао творац тога Опуса.

Култура и цивилизација гутају једна другу.

Треба ли таксативно доказивати све то?

*

Шта значе, доиста, ове речи, што се објављују на првим страницама сваке од 25 књига Мирослава Лукића?

Као главни уредник и издавач, први сам у Србији у веома мучна времена схватио значај објављивања сабраних радова М. Лукића : схватио сам дубоки књижевни, културноисторијски, религиозно поетски значај и значење Лукићевог стварања у целини. Захваљујући тој околности било је и могуће усудити се и кренути у издавачки подвиг ове врсте. Штампа, критичари, јавност не види шта

им се догађа испред носа чином објављивања целине опуса М. Лукића, каква је то добит за српску културу и књижевност, али сваки човек, писмен, сваки књижевник који уме да мисли, који је својим делом доказао нешто више него што је причање прича или опевање душевних штимунга, сваки стваралац респективног формата, особито ако му је дело, као Лукићево, замашно и у квантитативном и квалитативном смислу, сваки ће поштен човек и поштен књижевник (нису примерци те ретке врсте сви изумрли), уронити у богату књижевноуметничку ризницу М. Лукића, у готово непознату и необичну зону старобалканскога наслеђа, у унутрашњу географију, духовни и симболични, субјективни земљопис североистока Србије, Дунава и Црног мора, и колевке староевропске културе, мита, из чије се огромности овај, пре свега песник, и писац, већ деценијама упорно, стрпљиво и мајсторски пробија ка врховном и највишем, ка нечем универзалном - задатку уметности будућности : помирењу Старе и Нове Европе...

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА : ОПУС Н° 1 (1968 - 2000).

Опус Н° 1, или **УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА** обухвата ствари написане у периоду 1968 - 2000, и садржи следеће:

I Златни пресек (*Поезија*)

1. Бршљан око младости
2. Архив у оснивању, 1 - 5
3. Повратно коло

I (Не)себичан музеј (*Есеји. Критике. Антологије*)

4. Несебичан музеј
5. Антологија ФЕНИКС
6. Религија поезије
7. Духови, 1
8. Метафизика у белом оделу
9. In continuo, 1

III ФАТАМОРГАНА ЈЕДНЕ НЕМОГУЋЕ КЊИГЕ
(*Циклус романа I*)

10. Земља Недођија
11. Литургија
12. Ујкин дом
13. Речник Уметности махагонија (тамни вилајет)

IV **ХИПЕРБОРЕЈЦИ** (Циклус романа I)

14. Дневник за Сенковића

15. Месечева свадба

16. Влашка гозба

V **МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ**

(Циклус романа II)

17. Трговци светлошћу

18. Кућа светих ратова

19. Opus ober, ðærlight

VI **FRAGMENTARIUM** (Из Недовршеног породичног циклуса)

20. Вашари Хипербореје

21. РУСАЉЕ (Замка за птице)

22. Туга голема

23. ИСТОЧНИК. Одломци; годови, пањеви и струготина...

VII **FINIS OPERIS** (Есеји. Дневници. Поетика)

24. Музеј Немогућег Ратара

25. Усамљено дрво, I

До сада објављено :

(Поезија)

1. **Бршљан око младости**

Формат : 20 цм. Око 200 стр. - **310 дин.**

II (Не)себичан музеј (Есеји. Критике. Антологије)

4. **Несебичан музеј.** антологија

Друго допуњено издање. Формат Б5 . 20 цм. 852 стр. - **2850 дин.**

7. **Духови, 1**

20 цм. Око 168 стр. - **280 дин.**

8. **Метафизика у белом оделу**

20 цм. Око 120 стр. - **280 дин**

9. *In continuo*, 1

20 цм. Око 124 стр. - **280 дин.**

V Младост без старости и живот без смрти (Циклус романа III)

18. **Кућа светих ратова**

20 цм. Око 120 стр. - 300 дин. (распродато!)

VI FRAGMENTARIUM

20. **Вашари Хипербореје** (Из *Недовршеног породичног циклуса*)

20 цм. Око 160 стр. - **240 дин.**

(Излази из штампе крајем јуна 2001)

21. **РУСАЉЕ** (Замка за птице)

20 цм. 80 стр. - **140 дин.**

22. **Туга голема**

20 цм. 148 стр. - **280 дин.**

23. **ИСТОЧНИК.Одломци; годови, пањеви и струготина...**

20 цм. Око 160 стр. - **240 дин.**

(Излази из штампе средином јула 2001. године)

VII FINIS OPERIS

(Есеји. Дневници. Поетика.)

24. **Музеј Немогућег Ратара**

20 цм. 136 стр. - **310 дин.**

25. **Усамљено дрво, I**

20 цм. 164 стр. - **320 дин.**

*

ЕВЕНТУАЛНИМ ПОРУЧИОЦИМА, ЧИТАОЦИМА

Од пролећа 2000. године **Мобаров институт** у сарадњи са **Архивом за живу традицију, књижевност и алхемију и Заветинама** (као извршним издавачем) објављује **Дела Мирослава Лукића** (1950), у 25 књига, под заједничким насловом **УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА (Опус Н° 1 : 1968 - 2000).**

Поред низа познатих, објављених Лукићевих књига песама, есеја, романа и антологија, у оквиру **УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА** појављују се, први пут, и нове књиге овог писца. Књиге ће бити штампане у брошираном издању и излазиће сукцесивно, до 2003. године, када **Заветине** обележавају 20 - годишњицу постојања.

ДЕЛА Мирослава Лукића *објављују се без помоћи државе, ма ког инвеститора, без икаквих кредита, или мецена и добротвора,* у готово немогућим и невероватним условима. О свом руву и круву.

ДЕЛА Мирослава Лукића могу се набавити **унапред путем претплате, по повлашћеној цени од 250 ДМ, у две рате** (прва 150 ДМ, до Ускрса 2001. године, друга 100 ДМ Београдског Сајма књига 2001. године,).

Врло мало ових књига ће залутати у књижаре, где ће иначе бити двоструко и троструко скупље.

Најсигурнији начин набавке је да се књиге поруче поштом (писмом или дописницом, са тачном адресом и телефоном) преко овлашћених дистрибутера **ЗАВЕТИНА : Браће Лукић (Димитрија и Ивана) : Мобаров институт** пишчевих издања, **11000 Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13. Телефон: (011) 5334 899.**

Новац се шаље поштанском упутницом на горњу адресу. Књиге стижу поштом; поручиоци могу платити и поштару, поузећем. - Постоји могућност и личног достављања (у градовима : Београд, Пожаревац, Сопот, Кучево, Петровац н / м ; Ниш, Лесковац...)

Дела Мирослава Лукића, могу се поручити писмом / дописницом, директно од издавача, по повлашћеној цени (до Ускрса 2001. године). Књиге стижу поштом. Новац појединци могу послати новчаном упутницом на адресу издавача. Правна лица уплаћују на на жиро - рачун издавача код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд : 40803 - 625 - 9 - 7550 - 8888 - 43889923 (са знаком за коју књигу, и тачном адресом поручиоца). - Наши поручиоци из Аустрије, Белгије, Бразила, Велике Британије, Чешке Републике, Данске, Француске, Италије, Јапана, Кине, Словачке, Кипра, Луксембурга, Швајцарске, Шведске, Холандије, Шпаније, Мађарске, Словеније, Грчке, Пољске новац шаљу међународном поштанском или телеграфском упутницом уз пуне адресне податке издавача и уредника на девизни рачун код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд број : 100059797.

На исти жиро и девизни рачун уплаћује се и годишња претплата за часописе : **ЗАВЕТИНЕ, ДРВО ЖИВОТА, УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА** и зборник **ВЕЛИКА МАГАЗА...**

Мобаров институт пишчевих издања
Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13
ЗАВЕТИНЕ Мишљеновац, 12254 Раброво (Кућа Лукића)

Цене појединачних књига из ОПУСА у слободној књижарској продаји ће бити знатно веће! Јефтиније је да их поручите, да се претплатите... Трошкове поштарине у земљи сноси издавач.

Поручиоци из бивших југословенских република, европских и ваневропских земаља трошкове поштарине носе сами.

Сва друга обавештења евентуални поручиоци и читаоци моћи ће (убудуће) да нађу између корица часописа **Заветине плус ултра**, који излази од средине 2000. године у неколико свесака годишње, према потреби ... **Заветине** ће моћи да се купе у београдској књижари Плато (Филозофски факултет)...

*

НОВА ИЗДАЊА МОБАРОВОГ ИНСТИТУТА И ЗАВЕТИНА : 2000 ГОДИНА

1. **Синиша Ристић : СА АНЂЕЛОМ ЈЕ ЛАКШЕ**, драма, око 72 стр. 21 цм. **Цена : 150 дин.**
2. **Данијела Томашевић : МЕСЕЦ НАД МАСЛИНАМА**, приче, 71 стр. ; 21 цм. **Цена 150 дин. (Распродато)**
3. **Калин Власије : УНУТРАШЊА АКЦИЈА** , Изабране песме, превод са румунског, 92 стр., 21 цм. **Цена 180 дин. (Распродато)**
4. **Александар Лукић, Саватије Иг. Митровић, Батрић Церовић : НА ВЕТРУ, НА ВИСИНИ, НА ЧИСТИНИ**, студија о опусу **УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА М. Лукића**, 252 стр, 21 цм. **Цена 450 дин.**
5. **ЗАВЕТИНЕ**, часопис, 5 - 14 / 2000 . - **300 дин.** 15 - 16 / 2000. - **120 дин.**
6. **АЛМАНАХ ЗА ЖИВУ ТРАДИЦИЈУ, КЊИЖЕВНОСТ И АЛХЕМИЈУ**, зборник или годишњак, бр 1, 1998, 462 стр. ; броширано. Формат : А4 . - Алманах поред обиља прилога, наших и страних писаца, доноси и око осам нових књига наших савремених писаца и читаву студију пок. Др Војислава М. Суботића **РУСАЉЕ...** - Цена - повлашћена - **750 дин.**

ИЗДАЊА ИЗ ПРЕТХОДНИХ ГОДИНА

1. **Мирослав Лукић : ЛИТУРГИЈА**, Београд, Заветине, 1997, 227 стр. Ф.: А4 .Тврђ повез са златотиском. Цена : **700 дин.**
2. **Мирослав Лукић : УЈКИН ДОМ**, Београд, Апостроф, 1997, 190 стр. Ф.: 20 цм. Брош. повез; корице у боји. Цена : **140 дин.**
3. **Мирослав Лукић : ДНЕВНИК ЗА СЕНКОВИЋА**, Заветине, Београд, 1983, 176 стр. Брош. Роман. - **60 дин.**
4. **Мирослав Лукић, МЕСЕЧЕВА СВАДБА**, роман, 1999.- Цена : **220 дин.**
5. **Александар Лукић : ОСНИВАЧ ПОДЗЕМНЕ ПРЕСТОНИЦЕ**. Песме. Заветине, Београд, 1991, 40 стр. Брош. - "... ПОДЗЕМНА ПРЕСТОНИЦА је Лукићев симбол за све Неронове Златне дворце, Хитлерове Вучје јаме, Чаушескове, Садатове и Стаљинове бункере, кроз које је изграђиван континуитет зла, које долази од диктатора и тирана, од добровољног ропства у повести..." ("СТРЕМЉЕЊА", Приштина, бр. 1 - 2 / 1992, стр. 206). - Цена **50 дин.**
6. **Александар Лукић : СТРАШНИ СУД (деталји)**, 1. Песме. Књижевна заједница "Владимир Мијушковић" и НИП Универзитетска ријеч - Никшић, 1991. 53 стране. Награђена књижевном наградом ЗАЛОГА, као једна од најбољих песничких књига у Црној Гори. У њој је Лукић наставио оним силовитим и надмоћним темпом којим је иначе и започео првом књигом, У ВАГОНУ РОЗАНОВА, за коју је добио Бранкову награду. - Цена **50 дин.**
7. **Петар Јевтовић : ЖУЉ НА КРИЛИМА**. Песме. Заветине - Апостроф, Београд, 1993. 46 стр. Ф. : 21 цм. Брош. -Цена : **50 дин.**
8. **Славиша Радовановић : ПРАЗНЕ ГОДИНЕ**. Роман. Заветине - Апостроф, Београд, 1993. 76 стр. ; 21 цм. Цена: **60 дин.**
9. **Весна Мишић : СВЛАК**. Проза. Заветине, Београд, 1993. 47 стр. ; 21 цм. Цена : **50 дин.** - Иако прва књига, она је лишена почетничких мана. Писана је веома занимљиво
10. **БОГ НИКОМ ДУЖАН НЕ ОСТАЈЕ**. -Народна песма. Илустрована је живописом Бог ником дужан не остаје, рад академског сликара Јосипа Вучетића - манастир Сестрољин. Апостроф, Београд, 1996. 15 стр. ; 22 цм. Књигу је приредио за штампу А. Лукић, а поговор написао М. Лукић - Цена : **50 дин.**
11. Ново, друго допуњено и проширено издање **АРХИВА У ОСНИВАЊУ, 1 - 2 Мирослава Лукића**. Књига је допуњена безмало двема новим књигама из рукописа песника који су одлежали у фиокама више од

четврт века! Обим : 138 стр. великог А4 формата. **160 динара.**

12. Треће издање **АРХИВА У ОСНИВАЊУ, 1 - 2.** Обим : 138 стр. великог А4 формата. Цена : **160 динара.**

Библиофилска издања

13. **РАЈСКА СВЕЋА / Опус Мирослава Лукића, 1968 - 1998.** То није књига изабраних песама Мирослава Лукића, јер у њу нису ушле песме објављене у романима , већ - песме из ауторових рукописа. У овој књизи се објављује интегрална верзија АРХИВА У ОСНИВАЊУ, 1 - 5, плус две књиге раних стихова песника - ПОВРАТНО КОЛО. Обим књиге : 390 стр. Формат : 23 цм. (Текстови су сложени двоколонално, ситним слогом. У књизи се први пут објављује мноштво нових графичких прилога и фотографија, скоро двадесетак.) - Цена : **625 динара..**

14. **Мирослав Лукић : Антологија ФЕНИКС** - скривена антологија. Цена : **450 дин.**

15. **Мирослав Лукић : РЕЛИГИЈА ПОЕЗИЈЕ**, обимна књига есеја о трећој религиозној епоси стваралаштва, која се штампа о тридесетогодишњици јавног књижевног деловања Осниваача Заветина. - Цена : **480 дин.**

16. **Мирослав Лукић : ВРАТА ЗВИЖДА**, књига поезије, објављена поводом 30 - годишњице књижевног деловања. - Цена : 400 дин.

23. Мирослав Лукић, **КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ**, изабране песме, 2000.- Цена : **160 дин.**

*

Нови приватни књижевни часописи, чији ће се први двоброји, Боже здравље појавити (најкасније) до средине пролећа 2001. године, излазиће у свескама уобичајеног обима, биће окрентути првенствено према Свеистини и Свечовеку, књижевноуметничком стваралаштву, које стреми уметности будућности, богочовечанском реализму, Богу. Где га ствараоци налазе? Тамо где се одвајају од свих створења. Позивамо савремене писце, песнике, и есејисте и тумаче, пре свега, да нам шаљу оне своје радове, који су мало дуже одлежали у њиховим књижевним фијокама...Позивамо такође и читаоце да нас претплатом помогну, јер штампање сваког примерка кошта...

ДРВО ЖИВОТА

1 - 2 / 2001

*ДУХОВИ. Мистерија. Трагедија. Литургија
Јавност, личност. Тајна. Православна култура
и уметност будућности. Богочовечански реализам*

*

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА

1 - 2

*ФРАГМЕНТАРИУМ. БЕСКОНАЧНОСТ. ИВЕРЈЕ. ПРЕТЕК
Књижевни погледи.*

Књижевни часопис : зоне преливања.

Часопис доноси пробране прилоге савремених српских аутора.

Оснивач, издавач и власник Мирослав Лукић, 11000 Београд,
Сердар Јанка Вукотића, 1 / 13. Тел. : (011) 5334 - 899

ВЕЛИКА МАГАЗА

*Писмохрана, писмара. Архив за живу традицију, књижевност и
алхемију*

2 - 3 - 4 / 1999 - 2000 - 2001.

Саопштење читаоцима, библиотекарима, евентуалним истраживачима: Некадашњем "Алманаху за живу традицију, књижевност и алхемију", 1 / 1998. , додаје се нови, главни назив, као и још две ситне одреднице... Алманах се пребацује у други формат. За то постоји неколико разлога...ВЕЛИКА МАГАЗА. Писмохрана; писмара. Архив за живу традицију, књижевност и алхемију, 2 - 3 / 1999 - 2000. н а с т а в љ а д у х већ покренутог алманаха (зборника)...

Троброј зборника биће посвећен Путу према коначном, трећем српском издању антологије "Несебичан музеј". Садржи : ДОДАТАТАК : Другом, прегледаном и допуњеном издању антологије Несебичан музеј, Мобаров институт / Заветине, Београд 2000, формат Б 5; 850 стр. ; 250 пр.

НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ : PLUS ULTRA. ФАТАМОРГАНА ТРЕЋЕГ, И ВЕРОВАТНО И, КОНАЧНОГ СРПСКОГ ИЗДАЊА АНТОЛОГИЈЕ "НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ" (1900 - 2000) (избор из песништва српских песника XX века, како оних покојних који нису ушли у претходна издања антологије, тако и савремених песника - око шездесетак аутора).

Зборник ће бити објављен у ограниченом, симболичном броју примерака; најсигурнији начин је да се поручи писмом директно од издавача, по повлашћеној претплатној цени од **410 динара...**

Подсећамо...

ЗАВЕТИНЕ. ОСНОВАНЕ 1983.

"у аграрној магији и традиционалној култури срба, заветине, као обред чији је основни циљ добијање влаге потребне за развој усева и заштита плодова од временских непогода, пошаст и олуја, биле су оно језгро из кога су настале заветине, мобаров институт пишчевих издања, архив за живу традицију, књижевност и алхемију. заветине су од свог оснивања, у временима кад је дугогодишња суша претила помором, увиделе разлику између југословенског и српског официјализма и српских основних народних снага. призивајући неопходне и плодносне пљускове, заветине су знале (чезнући за делима трајније уметничке и научне вредности) да су извори уметничког стваралаштва у широким слојевима народа, дубоки и неисцрпни, да је традиција, иако потискивана на разне начине, богат рудник. ..."

...**ЗАВЕТИНЕ** су постале нераздвојни део судбине њених оснивача и аутора.

Све књиге са заштитним знаком Заветина (и Мобаровог института пишчевих издања) објављене су о свом руву и о своме круву.

При том **Заветине** нису постале нека врста ђепенка једног узаног или ширег круга, што би се могло рећи за већину издавача овде : Заветине могу постати временом - дословно - живи орган фатаморгане **Комплекс Спасово**.

Наравно, ако се њеним Оснивачима посрећи као писцима да стекну солидан капитал за подизање задужбине Комплекс СПАСОВО...

Мецена је одувек било и биће их. Крлежа је имао богату тетку која му је оставила у наслеђе иметак на основу кога је могао да објављује своје часописе и књиге. Припадали су богатим слојевима. Најмање је међу меценама кроз векове било уметника, писаца : али, зар неки писци који су стекли велики иметак не би могли бити мецене? Новопечени богаташи и циције никада неће бити мецене... Меценат је племенит. У тоталитарним друштвима стару улогу мецената преузимало је друштво и доводило је до апсурда...Сада када се она распадају , док још увек трају неототалитарна друштва, тзв. спонзори су далеко од некадашње улоге мецената... Да ли ће се појавити нове мецене и којим ће слојевима друштва припадати?...

Док се нове и праве мецене не појаве, **Институт пишчевих издања** представља једну од најпоузданијих неформалних институција нашег издаваштва, културе и

књижевности.

ЗАВЕТИНЕ од свога оснивања, а и данас, у томе виде своју мисију и шансу.

*

Заштитни знак Архива Посвећеног дрвета је - Храст, Запис.

Могоа би бити и јавор, дивља трешња. Фрула, виолина.

Седели смо годинама, као љубавници сенки дрвећа, на једном брежуљку, блудећи погледима према титравом злату листова.

Мислили смо о стаблима закржљалих брестова на источној падини брежуљка, примали смо их на свој начин. Не мислимо да знамо више о њима него што они о себи знају сами...Наше су душе расле са храстовима који су се осушили сами од себе (у средишту села, и на

крају Просјанског пута). Наше су душе постајале стабла...Природно је да имамо корен дубок, који нисмо сагледали до краја...Корен говори кроз нас, тише од стабла...Ушли смо у преображења...Расли смо истовремено у висину и у дубину. Нисмо се нигде померали. Корњаче и мрави су бржи од нас; не бисмо се смели тркати ни са бубамарама, раковима, пијавицама, пужевама. Расли смо у дубину; наш корен је пробијао мрачне ризнице истинитог...

*

Најбољи начин помоћи **ЗАВЕТИНА** и **Мобаровог института** је директна набавка издања од издавача, без посредника. (...)

У току 2001. године, Мобаров институт и Заветине ће објавити неколико нових књига : пре свега, **МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ и ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ (немогућу трилогију)**, коначну верзију трилогије једне од најбољих Лукићевих књига, обиман роман **ВЛАШКА ГОЗБА** (преко 1300 страна), као и нови роман Александра Лукића **MAESTRO PER PJETRO** и студију **"ЈЕВАНЂЕЉЕ МИРОСЛАВЉЕВО"**, и друге. Две ове књиге можете поручити по повлашћенојк цени - до београдског Сајма књига 2001. године.

Не чезните за бесплатним књигама, јер онда сањате пропаст истински независних издавача.

Мобаров институт пишчевих издања
Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13
ЗАВЕТИНЕ Мишљеновац, 12254 Раброво (Кућа Лукића)

Правна лица уплаћују на жиро - рачун издавача код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд : 40803 - 625 - 9 - 7550 - 8888 - 43889923 (са назнаком за коју књигу, и тачном адресом поручиоца). - Наши поручиоци из Аустрије, Белгије, Бразила, Велике Британије, Чешке Републике, Данске, Француске, Италије, Јапана, Кине, Словачке, Кипра, Луксембурга, Швајцарске, Шведске, Холандије, Шпаније, Мађарске, Словеније, Грчке, Пољске новац шаљу међународном поштанском или телеграфском упутницом уз пуне адресне податке издавача и уредника на девизни рачун код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд број : 100059797.

Оглас : Studio PeAeF

Један од највећих југословенских писаца, плаћао је из свога џепа (поред лектора државног издавача) још три пробрана лектора; зато његова дела имају високи књижевни ниво. Студио ПеА еФ окупља познате књижевнике, ауторе професионалце, формалисте, који пружају своје књижевне и друге интелектуалне услуге, према следећем ценовнику.

Тарифа књижевних услуга Студиа ПеАеФ

1. Читање рукописа - поезије, прозе, есеја, драма, мемоара, хроника, аутобиографија и др. (до 160 стр.) - 100 ДМ (динарска противвредност).
 - Делимична дорада рукописа - према договору.
 - Потпуна дорада рукописа - према договору.
2. Писање рецензија - 150 ДМ (динарска противвредност).
3. Писање монографија, хроника, породичних романа и др. - према нацрту поручиоца (до 160 стр.) :
 - Без сакупљене грађе и документоване подлоге - 5000 ДМ (динарска противвредност);
 - Са сакупљеном грађом и документованом подлогом - 3000 ДМ (динарска противвредност).
4. Писање обимнијих породичних хроника, или породичних романа (преко 500 стр.) , уз нацрт поручиоца и доступну породичну архиву : 20. 000 ДМ (динарска противвредност).
5. Књижевна обрада мемоара, дневника, сећања, сирове прозе и поезије - зависно од обима, према договору.
6. Писање романа - бестселера, на основу написаних, неуспелих верзија рукописа - 30. 000 ДМ (динарска противвредност).
Квалитет и дискреција апсолутни и загарантовани.

